

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Запорізька політехніка»

Будівництво, архітектура та дизайн
(повне найменування факультету)

Будівництво, торгівля та бізнес-діяльність
(повне найменування кафедри)

Пояснювальна записка

до дипломного проекту (роботи)

магістр

(ступінь вищої освіти)

на тему Діагностика господарської
(назва теми)

діяльності об'єкта господарювання

Виконав(ла): студент(ка) 2 курсу, групи БД 412.11

Спеціальності 076 Будівництво,
(код і найменування спеціальності)

торгівлі та бізнес-діяльності

Освітня програма (спеціалізація)

Економіка підприємства

Савостіка Т.С.

(ПРИЗВИЩЕ та ініціали)

Керівник Лівошико Т.В.

(ПРИЗВИЩЕ та ініціали)

Рецензент Іванова М.І.

(ПРИЗВИЩЕ та ініціали)

2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Запорізька політехніка»

Факультет Будівництво, архітектура та дизайн
Кафедра Підприємство, торгівля та біржова діяльність
Ступінь вищої освіти магістр
Спеціальність 076 Підприємство, торгівля та біржова діяльність
Освітня програма (спеціалізація) економіка підприємства
(код і найменування) (назва освітньої програми (спеціалізації))

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри М.М. Ткаченко

« » 20 року

З А В Д А Н Н Я
НА ДИПЛОМНИЙ ПРОЄКТ (РОБОТУ) СТУДЕНТА(КИ)

Савостіка Катерина Сергіївна
(ПРИЗВИЩЕ, ім'я, по батькові)

1. Тема проєкту (роботи) Діагностика господарської діяльності суб'єкта господарювання

керівник проєкту (роботи) _____

(науковий ступінь, вчене звання, ПРИЗВИЩЕ, ім'я, по батькові)

затверджені наказом закладу вищої освіти від «28» вересня 2023 року № 374

2. Строк подання студентом проєкту (роботи) 01 грудня 2023р

3. Вихідні дані до проєкту (роботи) науково-історичні матеріали, нормативні акти, статистичні дані по
моїй роботі ЗНТ "Запорізький хлібокомбінат ДП"

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) Теоретичні основи економічної діагностики підприємств, економічна діагностика господарської діяльності "Запорізький хлібокомбінат ДП", шляхи покращення економічного стану підприємства

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень, кількість слайдів, плакатів)

Розділ	ПРИЗВИЩЕ, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата завдання виконано
1-3	Лівошук А.В.	<i>[Signature]</i>
Додаток	Горбко Н.А.	<i>[Signature]</i>

7. Дата видачі завдання «18» вересня 2013 року.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

[illegible]

Студент(ка)

E. Green
(initials)

Ж. Савостіна
(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Керівник проєкту (роботи)

(NAME)

Григорій Ліваченко
(Ім'я ПІРІЗВИЩЕ)

РЕФЕРАТ

Дипломна робота: 126 сторінок, 11 рисунків, 27 таблиць, 39 джерел.

Об'єкт дослідження: «Запорізький хлібокомбінат №1».

Мета дослідження: діагностика та аналіз виробничої діяльності підприємства, а також визначення шляхів покращення економічного стану підприємства.

Завдання роботи: визначити роль економічної діагностики в прийнятті управлінських рішень на підприємстві; розглянути систему показників діагностики економічного стану підприємства; дослідити майновий стан підприємства; навести оцінку виробничої діяльності підприємства; розробити заходи, щодо підвищення ефективності роботи підприємства.

В дипломній роботі розглянуто теоретичній частині викладені теоретичні, методологічні та організаційні основи діагностики виробничої діяльності підприємства. В практичній частині проведена комплексна діагностика виробничої діяльності підприємства та запропоновані шляхи і напрямки оптимізації витрат виробничої діяльності аналізованого підприємства.

Методи дослідження: аналіз, логіка, спостереження, методи математичного моделювання, порівняльний метод; вивчення відповідної літератури, статей; аналітичний метод.

КОЕФІЦІЄНТ ПЛИННОСТІ КАДРІВ, ПРОДУКТИВНІСТЬ ПРАЦІ, ПИТОМА ТРУДОМІСТКІСТЬ, ФОНДОМІСТКІСТЬ, ФОНДОВІДДАЧА, ФОНДООЗБРОЄНІСТЬ, ЛІКВІДНІСТЬ, ОБОРОТНІСТЬ, КОЕФІЦІЄНТИ ВСТУПУ ТА ВИБУТТЯ, ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ, РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ ПІДПРИЄМСТВ.....	10
1.1 Роль економічної діагностики в прийнятті управлінських рішень на підприємстві.....	10
1.2 Інформаційна база й методи економічної діагностики підприємства.....	19
1.3 Система показників діагностики економічного стану підприємства.....	28
Висновки до першого розділу.....	44
2 ЕКОНОМІЧНА ДІАГНОСТИКА ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ «ЗАПОРІЗЬКИЙ ХЛІБОКОМБІНАТ №1».....	46
2.1 Організаційно-економічна характеристика «Запорізький хлібокомбінат №1».....	46
2.2 Діагностика майнового стану підприємства.....	53
2.3 Оцінка виробничої діяльності підприємства.	68
2.4 Діагностика фінансового стану діяльності «Запорізький хлібокомбінат №1».....	76
Висновки до другого розділу.....	93
3 ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА.....	94
3.1 Заходи підвищення ефективності роботи підприємства.....	94
3.2 Економічне обґрунтування запропонованих заходів.....	102
Висновки до третього розділу.....	119
ВИСНОВКИ.....	121
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	126

ВСТУП

Діяльність будь-якого підприємства орієнтована на одержання певних результатів. Однак одні підприємства впевнено досягають поставлених цілей своєї діяльності, а інші - працюють менш успішно.

Успішну діяльність підприємства зв'язують із правильним вибором виду діяльності, наявністю достатніх ресурсів і вмінням орієнтуватися в ринковій економіці. Вдале здійснення господарської діяльності підприємства залежить від правильної початкової орієнтації та сприятливих умов для його діяльності - забезпеченості матеріальними, фінансовими й трудовими ресурсами. Однак значну роль грає й те, як підприємством керують в умовах інфляції, твердої конкуренції тощо.

Ефективність управління діяльністю підприємства у значній мірі визначається рівнем розвитку економіки. У сучасних умовах, коли підприємство самостійно приймає рішення, різко підвищується ресурсний потенціал господарюючого суб'єкта.

В умовах ринкових відносин економічна діагностика діяльності підприємства є одним з найбільш діючих методів управління, основним елементом обґрунтування управлінських рішень, тому тема дипломної роботи є актуальною.

Систематичний аналіз економічного стану підприємства, його платоспроможності, ліквідності й фінансової стійкості необхідний ще й тому, що прибутковість будь-якого підприємства, розмір його прибутку багато в чому залежать від його платоспроможності. Враховують економічний стан підприємства й банки, розглядаючи режим його кредитування й диференціацію процентних ставок.

Прояв високої зацікавленості різних суб'єктів ринкових відносин до результатів діагностики економічного стану підприємств зв'язано, насамперед, з тим, що аналізуючи їх, можна знайти «болючі крапки», розібратися в причинах їхнього виникнення, провести моніторинг зміни

основних показників господарської діяльності. У цілому це становить інформаційний базис для прийняття економічно обґрунтованих рішень у керуванні ресурсами, у виборі політики ефективного розміщення економічних засобів підприємств, у конкретизації ресурсного забезпечення виконання поставлених цілей.

Незважаючи на високу потребу в результатах діагностики економічного стану підприємств, сам механізм діагностики для вітчизняної науки є справою відносно новою, тому певна частина методичних підходів і нормативів запозичена зі світової учбово-аналітичної практики.

У значній мірі, особливо за нормативним значенням коефіцієнтів, це відбулося без обліку реальної ситуації перехідного періоду до ринкових відносин підприємств України, галузевих особливостей і типів виробництв. По цій же причині значна частина існуючих рекомендацій з діагностики економічного стану орієнтована на рентабельну роботу підприємств, низькі темпи інфляції, ринкове функціонування кредитної системи й оптимальне державне регулювання економічних взаємин суб'єктів господарювання.

Вітчизняна економічна наука виявилася не готовою до самостійного рішення розглянутої проблеми. У цьому зв'язку, практичне використання численних методик і прийомів фінансового аналізу підприємств сучасних форм господарювання можливо тільки із застосуванням елементів творчого підходу до рішення поставленого завдання, у кожному випадку виходячи з конкретної ситуації й професійного рівня фахівців, що здійснюють діагностування.

Виняткова важливість проблеми економічної діагностики підприємства обумовила підвищену увагу до неї відомих учених економістів: Бланка І.А., Ковальова А.І., Привалова В.П., Артеменко В.Г., Шеремета А.Д., Негашева Є.В., Сирожкін І.М., Баканов М., Бахрамов Ю., Воронін М., Глухов В., Дмитрієва О., Коротков Е., Муравйов А., Рапопорта В., Шеремет А., Колас Б., Коротяєв М.Ф., Мірошник М.В. та ін.

Одним з перших, хто обґрунтував нові підходи при вивченні економіки підприємства та запропонував прикладні методики аналізу для різних господарчих об'єктів був І.М. Сироєжкін.(1980 – 1985р.р). Порівняльний аналіз економічної діяльності на основі матриці зростання показників та розв'язок деяких завдань у сфері прогнозування економічної діагностики було запропоновано югославським вченим Д.Стояновичем.

Чимало розбіжностей і невирішених питань і в розумінні змісту процесу діагностики. Розглядаючи найбільш оригінальні дослідження в цій області, можна переконатися, що кожний автор пропонує свою класифікацію й послідовність етапів діагностичного аналізу. При цьому основна увага акцентується на встановленні причинно-наслідкових зв'язків і чинників, що визначають проблеми організацій.

Мета дослідження: діагностика та аналіз виробничої діяльності підприємства, а також визначення шляхів покращення економічного стану підприємства.

Досягнення сформульованої мети обумовило потребу рішення наступних завдань:

- 1) визначити роль економічної діагностики в прийнятті управлінських рішень на підприємстві;
- 2) розглянути систему показників діагностики економічного стану підприємства;
- 3) дослідити майновий стан підприємства;
- 4) навести оцінку виробничої діяльності підприємства;
- 5) розробити заходи, щодо підвищення ефективності роботи підприємства.

Об'єктом дослідження є «Запорізький хлібокомбінат № 1».

Предметом дослідження є теоретичні й практичні аспекти діагностики економічного стану підприємства, шляхи його підвищення.

У дипломній роботі застосовані загальнонаукові (аналіз, порівняння, синтез, систематизація, узагальнення) і специфічні (абстракція, об'єднання історичного й логічного підходів, кількісні) методи дослідження.

Інформаційною базою дипломної роботи стали: аналіз, логіка, спостереження, методи математичного моделювання, порівняльний метод; вивчення відповідної літератури, статей; аналітичний метод.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Роль економічної діагностики в прийнятті управлінських рішень на підприємстві

Економічна діагностика підприємства – це аналіз та оцінка економічних показників роботи підприємства на основі вивчення окремих результатів й іншої інформації з метою виявлення можливих перспектив розвитку підприємства і наслідків поточних управлінських рішень. В результаті діагностики формуються висновки щодо необхідності прийняття певних рішень [14].

Економічну діагностику підприємства можна характеризувати як комплексний аналіз і оцінку економічних показників роботи підприємства на основі вивчення окремих результатів діяльності за наявною інформацією й розрахункам з метою визначення проблем його розвитку й імовірності настання кризи, оперативного усунення недоліків, нормалізації діяльності підприємства, визначення й обґрунтування перспективних планів його розвитку [7].

Вперше термін “діагностика” було запропоновано російськими економістами Бакановим та Шереметом і київським професором М.Скворцовим.

Економісти дають таке визначення економічної діагностики. Так, Р.Шніппер під економічною діагностикою розуміє «вивчення стану господарюючого суб’єкта, вплив факторів розвитку соціально-економічних процесів та виявлення відхилень від нормального розвитку. Економічна діагностика орієнтована як на розпізнання економічних протиріч, так і розробку заходів для їх вирішення. Комплексний характер економічної діагностики полягає в тому, щоб прослідкувати динаміку процесів у взаємозв’язку, дослідити прямі і зворотні зв’язки між процесами.

Діагностичні методи покликані відбивати причинно-наслідкові зв'язки й залежності».

О.Дмитрієва вважає, що «економічна діагностика близька до економічного аналізу, однак це не є одне й те саме. Воно розрізняються за цілями, завданнями і використанням інструментарієм». Аналіз визначає кількісне значення параметрів, виявляє відхилення різних параметрів від норми. Діагностика (постановка діагнозу) – це «агрегований синтетичний висновок про стан досліджуваного об'єкта, який здійснюється на основі різної аналітичної інформації, її синтезу та зіставлення. Отже, основна відмінність економічної діагностики від аналізу полягає в її цільовій спрямованості на виявлення відхилень від норми, виявленні патології". При цьому сукупність операцій, що локалізує причину відхилення об'єкта від нормального функціонування називають функціональною діагностикою, а визначального відхилення параметрів об'єкта від заданої норми - параметричною діагностикою. ».

А.Муравйов пропонує розуміти під економічною діагностикою «спосіб встановлення характеру порушень нормального ходу господарського процесу на основі типових ознак, властивих даному порушенню».

Згідно з В.Глуховим та Ю.Бахрамовим, «»діагностика економічної системи – це сукупність досліджень з визначення цілей функціонування підприємства, способів їх досягнення і виявлення недоліків.

На думку А.Вартанова, введення терміну «діагностика пов'язано не з метою позначення нового виду аналізу, а щоб підкреслити, що основна увага має приділятися інтерпретації тих або інших економічних результатів діяльності підприємства».

Французький економіст Б.Колас вважає, що займатися діагностикою – значить розглядати в динаміці симптоми явищ, які можуть затримати процес досягнення поставлених цілей і вирішення завдань, наразити на небезпеку заплановану діяльність [19].

За твердженням М.Ф. Коротяєва, діагностика є найважливішою стадією системного аналізу при вдосконалюванні або проектуванні системи управління відповідним економічним об'єктом і провадиться на основі плану групою висококваліфікованих фахівців.

Погляд на діагностичний аналіз як один з етапів роботи з удосконалення управління висловлює М.В. Мірошник. На її думку реальної перспективної спрямованості аналізу системи управління необхідно не тільки обґрунтувати напрямки її вдосконалювання, але й визначити пріоритети й знайти найбільш раціональні в конкретних умовах шляхи розвитку й поліпшення управління [16].

Мета діагностики – встановити діагноз об'єкта дослідження і зробити висновок про його стан на дату завершення цього дослідження та на перспективу [19].

Предметом економічної діагностики є кількісна характеристика та якісна ідентифікація стану підприємства.

Об'єктом економічної діагностики є власне підприємство як цілісна високоорганізована система з усіма її функціональними підсистемами.

Основними завданнями економічної діагностики виступають:

- розгляд особливостей виробничо-господарської діяльності вітчизняних підприємств, а також обґрунтування передумов і факторів, що становлять істотний вплив на внутрішній економічний механізм кожного підприємства;
- узагальнення та систематизація знань в галузі оволодіння навичками здійснення економічної діагностики за різними напрямками для забезпечення ефективного управління підприємством;
- підготовка і обґрунтування конкретних практичних заходів для підвищення ефективності діяльності підприємства в конкретних умовах господарювання [11].

Діагностика економічних систем (об'єктів) здійснюється на основі таких принципів:

1) інтегрованість у загальну систему аналізу - діагностика повинна мати системний характер і враховувати інтереси підприємства й специфіку його діяльності;

2) науковий характер діагностики - необхідно використати сучасні підходи й методики для досягнення необхідного рівня точності й вірогідності;

3) комплексність - недоцільно діагностувати тільки окремі бізнес-проекти, оскільки це не дасть подання про загальні результати діяльності підприємства; крім того, висновки повинні враховувати всю сукупність факторів, що впливають на об'єкт дослідження;

4) системність - створення системи економічної діагностики є вигідним тільки на постійній основі, що забезпечує вірогідність діагностики в рамках загального розвитку економічного об'єкта;

5) об'єктивність - для діагностики варто використати тільки точні, реальні факти й методи, що знижує ступінь суб'єктивізму осіб, здійснюючу діагностику;

6) конкретність - кожний етап діагностичної процедури повинен мати конкретну цільову спрямованість;

7) точність - система діагностики повинна відображати реальні економічні процеси (однак, підвищення точності спричиняє ріст вартості діагностики);

8) активність - діагностика повинна орієнтуватися на превентивні методи з метою попередження кризових явищ, для чого недостатньо тільки лише визначення й усунення симптомів;

9) своєчасність - необхідно враховувати динаміку господарської діяльності, а також зміни в зовнішнім середовищі;

10) ефективність - необхідно постійно співвідносити ефект від діагностики й витрати на її здійснення (тобто, її доцільність і економічність).

Економічна діагностика відіграє істотну роль у системі керування підприємством. Ефективність діяльності підприємства багато в чому

залежить від того, наскільки управлінські рішення відповідають реальному стану ринкового середовища господарювання (зовнішні фактори) і власному потенціалу підприємства (внутрішні фактори). Для прийняття оптимального управлінського рішення необхідна достовірна оцінка характеру впливу всієї сукупності факторів на підприємство, а це неможливо без глибокої комплексної діагностики його господарської (економічної) діяльності.

Економічна діагностика є прерогативою вищої ланки управлінських структур підприємства, здатних впливати на формування ресурсів і на потоки коштів [8].

Відмінні риси ті цільові аспекти діагностики:

Першою властивістю діагностики діяльності підприємства є її спрямованість на встановлення ознак і оцінювання внутрішнього стану об'єкта.

Другим елементом цільового призначення діагностики є виявлення проблем розвитку й ефективного функціонування досліджуваного об'єкта.

Третьою необхідною властивістю діагностики є формування шляхів вирішення проблем [16].

Основні методи діагностики діяльності підприємства:

1) Неформалізовані методи:

- Експертний
- Морфологічний
- Рейтинговий
- Фактографічний
- Моніторинг
- Логічне моделювання
- Фундаментальний
- Технічний

2) Формалізовані методи

- Факторний
- Кон'юктурний

- Математичний
- Статистичний
- Методи дослідження операцій
- Економетричні [14].

Економічна діагностика має важливе значення в економічній діяльності підприємства. Вона дає можливість:

- 1) провести оцінку поточного стану підприємства й надати прогноз можливих економічних результатів;
- 2) вчасно виправити недоліки у економічній діяльності підприємства й виявити резерви поліпшення економічного стану підприємства і його платоспроможності;
- 3) розробити конкретні заходи, спрямовані на більш ефективне використання ресурсів і зміцнення економічного стану підприємства [10].

Систематичне проведення економічної діагностики підприємства необхідно тому, що прибутковість будь-якого підприємства, розмір його прибутку значною мірою залежать від його платоспроможності. Жоден власник не повинен зневажати потенційними можливостями збільшення прибутку підприємства, які можна виявити тільки на підставі своєчасного й об'єктивного аналізу економічного стану підприємства [19].

Діагностичний аналіз – визначення об'єктивного стану обраних параметрів у діяльності підприємства щодо відповідності поставленим цілям і завданням, вивчення відхилень від нормального стану об'єкта діагностування, причин цих відхилень, тривалості їх протікання, їх інтерпретація для формування висновків і рекомендацій.

Економічна діагностика близька до економічного аналізу, але це не те саме. Вони розрізняються за цілями, завданнями, інструментарієм. Аналіз встановлює кількісне значення параметрів, виявляє відхилення різних параметрів від норми. Діагностика, яка орієнтована на пізнання економічних протиріч, основну увагу приділяє інтерпретації тих або інших економічних результатів діяльності підприємства.

Залежно від масштабів, цілей і напрямків діагностичного аналізу, а також доступної інформації про проблемні області діяльності, доцільно проводити:

- діагностичний експрес-аналіз;
- комплексний діагностичний аналіз;
- діагностичний аналіз функціональних напрямків;
- діагностичний аналіз прикладних питань;
- діагностику проблемних зон;
- діагностику в проекті організаційного розвитку.

Найчастіше для проведення оцінки результатів підприємства застосовують наступні види діагностики:

1) Експрес-діагностика – коротке дослідження різних аспектів

діяльності підприємства з метою виявлення проблемних областей і одержання попередніх оцінок поточного стану. Експрес-діагностика є первісним етапом перетворень, проведених із залученням сторонніх консультантів, допомагає виробити єдине бачення керівництвом і зовнішніми консультантами поточного стану й проблем підприємства.

2) Детальна (комплексна) діагностика – докладне аналітичне дослідження, що дає глибоке розуміння поточної ситуації, є основою для розробки як стратегії перетворень у розглянутих сферах діяльності, так і переліку конкретних заходів для досягнення запланованих результатів.

3) Діагностика банкрутства - являє собою систему цільового фінансового аналізу, спрямованого на виявлення параметрів кризового розвитку підприємства, що генерують погрозу його банкрутства в майбутньому періоді.

Методика й інструментарій економічної діагностики підприємства включає:

- 1) Періодичні спостереження за динамікою діяльності підприємства та її результатів;
- 2) Регулярні щорічні перевірки аудиторськими фірмами;

- 3) Проведення соціологічних досліджень;
- 4) Оперативна перевірка стану виконання бізнес-плану і його коректування;
- 5) Інтерв'ю із працівниками підприємства;
- 6) Аналіз господарської діяльності підприємства;
- 7) Метод експертних оцінок;
- 8) Розробка прогнозу;
- 9) Розробка й застосування комп'ютерної програми [7].

Оскільки існують різні групи користувачів, логічно припустити, що кожна може мати різні інформаційні потреби. Отже, щоб результати діагностики могли бути використані за призначенням, необхідно визначити інформаційні потреби таких користувачів. Для цього потрібно вивчити характер рішень, прийнятих кожною такою групою.

Іншими словами, економічна інформація, втілена у фінансовій звітності повинна бути орієнтована на прийняття рішень певною групою користувачів.

У цьому зв'язку необхідно окреслити досить широке коло осіб, що мають відношення до підприємства, рішення яких будуть впливати на підприємство й інформаційні потреби яких спричиняються застосування при діагностиці тих або інших прийомів і показників [16].

Останнім часом з'явився спеціальний термін «Stakeholders», що саме й позначає цю групу осіб. Цікаво, те, що оскільки цей термін не має досить лаконічного перекладу на інші мови, його вимовляють і пишуть буквально, як вимовляють в англійській мові, так що українською мовою він записується в такий спосіб: «стейкхолдер». Основними стейкхолдерами підприємства є:

- 1) інвестори, що вкладають у компанію свій капітал з певною часткою ризику з метою одержання доходу від нього;
- 2) кредитори, що тимчасово надають підприємству позику в обмін на деякий заздалегідь установлений дохід і зацікавлені в інформації, що дозволяє їм визначити, чи будуть вчасно здійснені виплати по кредиту;

- 3) менеджери підприємства, оскільки економічна інформація дозволяє зробити найбільш достовірну оцінку ефективності керування підприємством;
- 4) працівники підприємства, зацікавлені в одержанні інформації про здатності підприємства вчасно виплачувати зарплату, робити пенсійні та інші виплати;
- 5) постачальники, зацікавлені в інформації, що дозволяє їм визначити, чи будуть вчасно виплачені належні їм суми;
- 6) споживачі (клієнти підприємства), зацікавлені в стабільності поставок, як наслідок фінансової респектабельності підприємства;
- 7) суспільні й державні організації, оскільки від успішного функціонування підприємства залежить добробут економічної інфраструктури регіону [23].

Щоб приймати управлінські рішення в області виробництва, збуту, фінансів, інвестицій і нововведень, керівництву потрібна постійна поінформованість по відповідних питаннях, можлива лише в результаті відбору, аналізу, оцінки й концентрації вихідної інформації [34].

Для вищого керівництва й власників підприємства діагностика є засобом одержання достовірної якісної інформації про його реальні можливості.

Отже діагностика – це творчий процес, різноманітний за змістом, який здійснюється за допомогою різних аналітичних прийомів з урахуванням специфіки виробництва, його організації на конкретному підприємстві. Підприємство має потребу в діагностиці як у випадку передбачуваних стратегічних перетворень, так і в процесі повсякденної діяльності. Навіть у випадку, коли ситуація на підприємстві є задовільною, діагностика відіграє значну роль. В умовах сучасної конкуренції зберегти завойовані ринкові позиції надзвичайно складно. Якщо підприємство постійно не стежить за основними показниками, що характеризують різні сторони його діяльності, то незабаром з'ясується, що результати діяльності стали істотно гіршими, ніж у минулому періоді. Таким чином, необхідність і роль діагностики, як

інструмента, що забезпечує зворотний зв'язок в управлінні підприємством є дуже важливою.

1.2 Інформаційна база й методи економічної діагностики підприємства

Результативність економічної діагностики багато в чому залежить від організації й досконалості його інформаційної бази. Інформація про економічний стан підприємства знаходиться у фінансовій звітності, яка складається за стандартами і правилами, встановленими державою та міжнародними угодами.

Інформаційна база діагностики формується з двох інформаційних підсистем - внутрішньої та зовнішньої.

Джерелами внутрішньої інформації є:

- а) фінансова звітність підприємства;
- б) податкова звітність (податкова декларація з податку на додану вартість, декларація з податку на прибуток);
- в) статистична звітність підприємств щодо обсягів та структури виробництва та збуту продукції (залежно від галузі та виду економічної діяльності), фінансових результатів, дебіторської та кредиторської заборгованості;
- г) первинна бухгалтерська та оперативна інформація стосовно фінансових зобов'язань підприємства, його дебіторів, наявних товарно-матеріальних запасів та інших ліквідних цінностей, джерел отримання доходів, складу поточних витрат тощо;
- д) матеріали аудиторських перевірок підприємства;
- є) результати спеціальних обстежень та спостережень.

Фінансова (бухгалтерська) звітність - це зовнішня (відкрита) інформація про фінансовий стан підприємства на певну дату, ефективності його діяльності за певний період, що представлена в стандартних формах звітності, і не містить даних, що представляють комерційну

таємницю. Вона може бути надана різним користувачам (власникам, партнерам, органам державного керування й т.д.) і опублікована [25].

Фінансова звітність дозволяє підводити підсумки діяльності підприємства за сукупними показниками, що визначає розміщення й використання господарських засобів, їхня ліквідність, стан дебіторської й кредиторської заборгованості, участі на паях власного капіталу й позикових коштів, фінансування активів, рух грошових коштів, прибутковості й збитковості підприємства.

Важливе значення надається якості й своєчасності складання фінансової звітності. Якість звітності визначається виконанням загальних вимог до фінансової звітності, представлених у Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 1 «Загальні положення до фінансової звітності». У цьому Положенні (стандарті) визначені мета, склад і принципи підготовки фінансової звітності: розкривається значення спеціальних термінів, у т.ч. активів балансу, бухгалтерської звітності, витрат, власного капіталу, доходів, зобов'язань, облікової політики й ін.

Підприємство повинне регулярно надавати звіти для: сприяння плануванню й контролю організаційної діяльності; успішного співробітництва з постачальниками фінансів, цілей оподаткування.

Планування й контроль організаційної діяльності на підприємстві сприяє поліпшенню системи керування підприємством і попереджає: затоварення; помилки в розрахунках цін; розкрадання запасів; не виявлення нерентабельних операцій; безнадійні борги; ін. [23].

Фінансова звітність забезпечує інформаційні потреби користувачів відносно: придбання, продажу та володіння цінними паперами; участі в капіталі підприємства; оцінки якості керування; оцінки здатності підприємства вчасно виконувати свої зобов'язання; забезпечення зобов'язань підприємства; визначення суми дивідендів, які підлягають розподілу; регулювання діяльності підприємства; інших рішень [13].

Відповідно до Закону України "Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні" фінансова звітність підприємств не становить комерційної таємниці. Відкриті акціонерні товариства, підприємства-емітенти облігацій, банки, довірчі товариства, валютні й фондові біржі, інвестиційні фонди й компанії, кредитні союзи, недержавні пенсійні фонди, страхові компанії й інші фінансові установи зобов'язані щорічно надавати річну фінансову звітність для публікації в пресі.

Відповідальність за підготовку фінансової звітності покладається на керівництво підприємства. Звітність, призначена для опублікування, підлягає аудиторській перевірці.

З 1 січня 2000 року на підприємствах України незалежно від форм власності введені форми фінансової звітності, які відповідають міжнародним стандартам:

1) Форма 1 "Баланс" - звіт про фінансовий стан, що відображає активи, зобов'язання й капітал підприємства на встановлену дату.

2) Форма 2 "Звіт про фінансові результати", що містить дані про доходи, витрати й фінансові результати діяльності підприємства за звітний і попередній періоди.

3) Форма 3 "Звіт про рух грошових коштів", що відображає надходження й витрату грошових коштів у звітному періоді по операційних, інвестиційних і фінансових напрямках діяльності підприємства.

4) Форма 4 "Звіт про власний капітал", що відбиває зміни в складі власного капіталу протягом звітного періоду.

5) "Примітки до звітів" - сукупність показників, які забезпечують деталізацію й обґрунтованість статей фінансових звітів, розкривають іншу інформацію [13].

Для суб'єктів малого підприємництва й представництв іноземних суб'єктів господарської діяльності встановлюється скорочена фінансова звітність у складі балансу й звіту про фінансові результати.

Форми фінансової звітності підприємств і порядок їхнього заповнення встановлює Міністерство фінансів України за узгодженням з Державним комітетом зі статистики України [29].

Між формами фінансової звітності існує тісний взаємозв'язок. Так, у Звіті про фінансові результати розкриваються причини одержання певної величини чистого прибутку, що, у свою чергу, указує на зміни в розділі І пасиву балансу. Звіт про власний капітал фактично є доповненням до розділу І пасиву балансу й дає можливість побачити, які дії привели до зміни відповідних статей у цьому розділі. Схематично взаємозв'язок між різними формами фінансової звітності відображена на рисунку 1.1 [18].

Рисунок 1.1 - Взаємозв'язок між формами фінансової звітності

Міжнародна практика розробила певні методи аналізу фінансової звітності, які ґрунтуються на абсолютних і відносних показниках. Ці показники дають можливість проводити аналіз статей балансу підприємства.

Такі зіставлення звичайно проводяться не тільки за звітний період, але й за ряд років, що відбиває досить тривалий період діяльності підприємства. Це дозволяє визначати тенденції розвитку підприємства на перспективу, що

має велике значення в практичній діяльності, оскільки підприємства здійснюють як довгострокове, так і середньострокове й поточне планування своєї діяльності. Основними методами аналізу звітності є:

- 1) читання звітності;
- 2) горизонтальний аналіз;
- 3) вертикальний аналіз;
- 4) трендовий аналіз;
- 5) розрахунок економічних коефіцієнтів.

Читання звітності - це вивчення абсолютних показників, представлених у звітності. При цьому визначають майнове положення підприємства, його короткострокові й довгострокові інвестиції, джерела формування власного капіталу й позикових засобів, оцінюють зв'язок підприємства з постачальниками й покупцями, кредитними установами, оцінюють виторг від основної діяльності й прибуток поточного року.

Горизонтальний аналіз - дозволяє визначити абсолютні й відносні зміни різних статей звітності в порівнянні з попереднім роком, півріччям або кварталом [27].

Найбільше поширення одержали наступні види горизонтального аналізу:

1) зіставлення економічних показників звітного періоду з показниками попереднього періоду (наприклад, з показниками попереднього місяця, кварталу, року).

2) зіставлення економічних показників звітного періоду з показниками аналогічного періоду минулого року (наприклад, показників другого кварталу звітного періоду з аналогічними показниками другого кварталу попереднього року). Цей вид горизонтального аналізу застосовується на підприємствах з яскраво вираженими сезонними особливостями господарської діяльності.

3) зіставлення економічних показників за ряд попередніх періодів.

Всі види горизонтального аналізу доповнюються звичайно дослідженням впливу окремих факторів на зміну відповідних результативних показників [17].

Вертикальний аналіз - є аналізом внутрішньої структури звітності. При проведенні такого аналізу ціла частина прирівнюється до 100% і обчислюється питома вага кожної її складової. За допомогою, цього методу з'ясовують яку частку в групі або підгрупі становить конкретна стаття, що дозволяє визначити вплив показників цієї статті на діяльність підприємства [26].

Найбільше поширення одержали наступні види вертикального (структурного) аналізу:

1) структурний аналіз активів. У процесі цього аналізу визначаються питома вага оборотних і необоротних активів, склад активів підприємства за рівнем ліквідності й ін.;

2) структурний аналіз капіталу. У процесі цього аналізу визначаються питома вага власного й позикового капіталу, склад використовуваного підприємством позикового капіталу по періодах його надання й ін.;

3) структурний аналіз грошових потоків. У процесі цього аналізу в складі загального грошового потоку виділяють грошові потоки по операційній, фінансовій і інвестиційній діяльності підприємства [7].

Трендовий аналіз - заснований на розрахунку відносних відхилень показників звітності за ряд років (періодів) від рівня базисного року (періоду), для якого всі показники приймаються за 100%. Цей вид аналізу є варіантом горизонтального аналізу. Результати такого аналізу з метою наочності рекомендується оформляти графічно, що полегшує визначення лінії тренда.

Податкова звітність підприємства є вагомим інформаційним джерелом не тільки для проведення внутрішньої діагностики (наявність податкових боргів), а й переважно використовується у перебігу зовнішньої діагностики, яку здійснюють державні податкові адміністрації. Моніторинг податкової

дисципліни та фінансового стану платників податків проводиться переважно з використанням інформації, що міститься в податковій звітності, яка є для цієї групи стейкхолдерів єдиним систематичним інформаційним джерелом. При виявленні ознак порушень та наявності податкових боргів ця інформація доповнюється оперативною інформацією, зібраною у перебігу податкових перевірок та спеціально здійснених запитів.

Використання даних статистичної звітності підприємств дозволяє проаналізувати:

1) динаміку та структуру виробництва та збуту продукції у вартісних та (або) натуральних показниках відповідно до затверджених форм звітності;

2) оцінити щомісячні обсяги фінансових результатів діяльності, що дозволяє поглибити інформацію фінансової звітності та оцінити ритмічність діяльності підприємства протягом кварталу;

3) структуру кредиторської та дебіторської заборгованості за видами, місцем розташування контрагентів (внутрішня, країни СНД, інші країни), терміновістю погашення; форма №1-Б „Звіт про фінансові результати, дебіторську та кредиторську заборгованість" є єдиною формою звітності підприємств, в якій віддзеркалюється обсяг простроченої дебіторської та кредиторської заборгованості.

Первинна інформація управлінського та бухгалтерського обліку дозволяє отримати максимально повну та достовірну інформацію щодо усіх господарських операцій підприємства, які прямо або опосередковано можуть впливати на виникнення та течію кризи. Використання цієї інформації передбачає наявність знань та навичок у галузі бухгалтерського обліку, які дозволяють:

1) оперувати інформацією з реєстрів аналітичного бухгалтерського обліку (оборотні відомості по рахунках та субрахунках бухгалтерського обліку відповідно до Плану рахунку, діючого на даному підприємстві);

2) перевірити коректність відображення окремих господарських операцій в бухгалтерському обліку з точки зору виявлення зловживань, помилок тощо.

Вагомим джерелом інформації можуть слугувати акти та первинні матеріали аудиторських перевірок, особливо не обов'язкових (проводиться щорічно в акціонерних товариствах для підтвердження достовірності та повноти даних фінансової звітності), а добровільних (проведення якого замовляється підприємством для превентивної перевірки та отримання консалтингової допомоги) .

Накопичення внутрішньої інформації має проводитися за затвердженням переліком показників з визначеною періодичністю. За умови застосування автоматизованих систем бухгалтерського обліку база необхідних даних може формуватися автоматично відповідно до розробленої програми. Інформація, що накопичується, має давати повне та об'єктивне уявлення про обсяги та терміни виконання зобов'язань та поточних платежів, необхідних для нормального перебігу фінансування діяльності - з одного боку; та про можливості підприємства щодо забезпечення ритмічного та сталого фінансування - з іншого.

Метою накопичення зовнішньої інформації є проведення моніторингу зовнішнього оточення підприємства, насамперед у таких сегментах як кон'юнктура ринків (споживчих, товарних, матеріальних, трудових та фінансових ресурсів), державне регулювання бізнесу, податкова політика держави. Джерелами отримання такої інформації є публікації в пресі та спеціалізованих виданнях, кон'юнктурні огляди, огляди політичних та економічних новин, виступи народних депутатів та представників владних структур, публікації проектів законодавчих актів та прогнози рішень уряду, макроекономічна статистика, дані бюджетів відповідного рівня, очікувані темпи інфляції та залучення зовнішніх кредитів тощо.

Особливо корисною є інформація, отримана з оперативного макросередовища, насамперед від таких груп агентів, як: клієнти (споживачі), постачальники, конкуренти, обслуговуючий банк тощо.

Вагоме значення для створення належного інформаційного забезпечення діагностики мають різноманітні Інтернет джерела -портали та сайти, на яких розміщується змістовна інформація, а саме:

- діючі нормативно-інструктивні матеріали та законопроекти, що знаходяться на розгляді, наприклад, www.liga.net, www.rada.gov.ua;
- галузеві аналітичні огляди кон'юнктури відповідних сегментів ринку, наприклад, www.autoconsulting.com.ua, www.business.ua, www.dengi-info.com, www.apk-inform.com, www.ukrfood.com.ua, www.usb.com.ua, www.quote.ru;
- ціни реалізації аналогічної продукції (товарів, робіт, послуг), ціни закупівлі необхідних матеріально-технічних ресурсів, наприклад, www.passage.com.ua, www.zakupivli.com, www.machinery.com.ua, www.price-list.kiev.ua, www.tovary.net, www.allinfo.com.ua;
- пропозиції комерційних банків відносно умов та ціни кредитування, наприклад, www.pravex.com, www.privatbank.com.ua, www.raiffeisenbank.com.ua, www.tavrika.com, www.alfabank.com.ua;
- бази даних відносно фінансово-майнового стану підприємств-аналогів, наприклад, www.istock.com.ua;
- інформаційні матеріали стосовно проходження справи про банкрутство: www.liga.net/bankrupt/;
- пропозиції щодо купівлі-продажу матеріальних активів у перебігу ліквідаційної процедури: www.spfu.gov.ua;
- інша змістовна інформація, яка може бути отримана за допомогою пошукових систем.

Таким чином, фінансова звітність дозволяє підводити підсумки діяльності підприємства за сукупними показниками, що визначає розміщення й використання господарських засобів, їхня ліквідність, стан дебіторської й кредиторської заборгованості, фінансування активів, рух

грошових коштів, прибутковості й збитковості підприємства; використання даних статистичної звітності підприємств дозволяє проаналізувати динаміку та структуру виробництва, оцінити щомісячні обсяги фінансових результатів діяльності; первинна інформація управлінського та бухгалтерського обліку дозволяє отримати максимально повну та достовірну інформацію щодо усіх господарських операцій підприємства; аудиторські перевірки дозволяють підтвердити достовірність та повноту даних фінансової звітності.

Достовірна інформація дає змогу визначити загальний напрям розвитку ринкової ситуації, сучасний стан та подальші перспективи діяльності підприємства.

1.3 Система показників діагностики економічного стану підприємства

Економічний стан підприємства характеризується системою показників, що відбивають стан капіталу в процесі його кругообігу й здатність суб'єкта господарювання фінансувати свою діяльність на фіксований момент часу.

У процесі постачальницької, виробничої, збутової й економічної діяльності відбувається безперервний кругообіг капіталу, змінюються структура коштів і джерел їхнього формування, наявність і потреба у фінансових ресурсах і як наслідок - економічний стан підприємства, зовнішнім проявом якого є платоспроможність [20].

Економічний стан підприємства - складна, інтегрована за багатьма показниками характеристика якості його діяльності. Економічний стан можна визначити як рівень забезпеченості підприємства необхідними економічними ресурсами й ступінь раціональності їхнього розміщення для здійснення ефективної господарської діяльності й своєчасного проведення грошових розрахунків за своїми обов'язками [17].

Економічний стан - найважливіший показник економічної діяльності підприємства, що характеризує його ділову активність, рентабельність і

надійність. Воно визначає конкурентоспроможність підприємства, його потенціал у діловому співробітництві, оцінює, якою мірою гарантовані економічні інтереси самого підприємства і його партнерів.

Економічна діяльність підприємства може бути спрямована на забезпечення систематичного надходження й ефективного використання фінансових ресурсів, дотримання розрахункової й кредитної дисципліни, досягнення раціонального співвідношення власних і позикових засобів, економічної стійкості з метою ефективного функціонування підприємства.

Саме цим визначається необхідність і практична значимість систематичної оцінки економічного стану підприємства, який належить істотна роль у забезпеченні його стабільного економічного стану [40].

Економічний стан може бути стійким, нестійким (передкризовим) і кризовим. Здатність підприємства успішно функціонувати й розвиватися, зберігати рівновагу своїх активів і пасивів у змінному внутрішньому і зовнішньому середовищі, постійно підтримувати свою платоспроможність і інвестиційну привабливість у границях припустимого рівня ризику свідчить про його стійкий економічний стан, і навпаки.

Якщо платоспроможність - це зовнішній прояв економічного стану підприємства, то економічна стійкість - внутрішня його сторона, що відбиває збалансованість грошових і товарних потоків, доходів і витрат, засобів і джерел їхнього формування.

Головна мета економічної діяльності підприємства - нарощування власного капіталу й забезпечення стійкого положення на ринку. Для цього необхідно постійно підтримувати платоспроможність і рентабельність підприємства, а також оптимальну структуру активу й пасиву балансу [20].

Показники оборотності мають велике значення для оцінки економічного стану підприємства, оскільки швидкість обороту засобів безпосередньо впливає на платоспроможність підприємства. Крім того, збільшення швидкості обороту засобів, за інших рівних умов, відбиває підвищення виробничо-технічного потенціалу підприємства [16].

Аналіз ділової активності дозволяє проаналізувати ефективність основної діяльності підприємства, що характеризується швидкістю обігу економічних ресурсів підприємства. Визначають такі показники:

- коефіцієнт оборотності активів. Коефіцієнт оборотності активів характеризує наскільки ефективно використовуються активи і розраховується по формулі :

$$K_{oa} = ЧД / \bar{A}, \quad (1.1)$$

де ЧД – чистий дохід від реалізації;

A - активи підприємства.

- коефіцієнт оборотності оборотних коштів. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів підприємства показує кількість оборотів оборотних коштів протягом звітного періоду і розраховується по формулі :

$$K_{об.ок} = ЧД / ОБВ, \quad (1.2)$$

де ОБВ- середньорічна вартість оборотних активів.

- тривалість обороту оборотних коштів. Тривалість обороту оборотних коштів показує середній період від вкладення коштів на виробництво продукції до одержання коштів за реалізовану продукцію і розраховується по формулі :

$$Tr_{ок} = 360 / K_{об.ок}, \quad (1.3)$$

де $K_{об.ок}$ – коефіцієнт оборотності оборотних коштів

- коефіцієнт оборотності виробничих запасів. Коефіцієнт оборотності виробничих запасів показує кількість оборотів, що здійснюють виробничий запаси протягом звітного періоду і розраховується по формулі :

$$K_{\text{об.запас}} = \text{ЧД} / \text{ВЗ}, \quad (1.4)$$

де ВЗ - середньорічна вартість виробничих запасів.

- тривалість обороту виробничих запасів. Тривалість обороту виробничих запасів характеризується кількістю днів, протягом яких виробничі запаси проходять всі стадії одного кругообігу і розраховується по формулі :

$$T_{\text{рзап}} = 360 / K_{\text{об.зап}} . \quad (1.5)$$

- коефіцієнт оборотності коштів у розрахунках. Коефіцієнт оборотності коштів у розрахунках показує кількість оборотів коштів у розрахунках протягом звітного періоду і розраховується по формулі :

$$K_{\text{об.кош}} = \text{ЧД} / \text{СР} , \quad (1.6)$$

де СР - середньорічна вартість коштів у розрахунках.

- тривалість обороту коштів у розрахунках. Тривалість обороту коштів у розрахунках характеризується кількістю днів, протягом яких коштів у розрахунках проходять всі стадії одного кругообігу і розраховується по формулі :

$$T_{\text{рсп}} = 360 / K_{\text{об.зас}} . \quad (1.7)$$

- тривалість погашення дебіторської заборгованості. Тривалість погашення дебіторської заборгованості вказує на строк, за який дебіторська заборгованість покупців перетвориться в кошти і розраховується по формулі:

$$T_{\text{рдз}} = \text{ДЗ} / \text{ЧД} / 360, \quad (1.8)$$

де ДЗ – дебіторська заборгованість.

- тривалість операційного циклу. Тривалість операційного циклу характеризує період перетворення виробничих запасів у кошти і розраховується по формулі :

$$Tr_{\text{опер.ц}} = Tr_{\text{зас}} + Tr_{\text{зап}}, \quad (1.9)$$

де $Tr_{\text{зас}}$ - тривалість обороту коштів

- фондівддача. Фондовіддача показує чистий дохід від реалізації продукції, що одержує підприємство з 1 гривні коштів, вкладених в основні кошти і розраховується по формулі :

$$\Phi_{\text{в}} = \text{ЧД} / \text{ОЗ}, \quad (1.10)$$

де ОЗ - середньорічна вартість основних засобів.

- фондоємність. Фондоємність показує суму коштів, що використало підприємство на формування основних коштів, для того, щоб одержати 1 гривню продажу і розраховується по формулі:

$$\Phi_{\text{ем}} = \text{ОЗ} / \text{ЧД} \quad (1.11)$$

На короткострокову й довгострокову платоспроможність підприємства впливає його здатність отримувати прибуток. Рентабельність - якісний показник ефективності роботи підприємства [14].

Коефіцієнти рентабельності дають можливість оцінити рівень прибутковості використання активів і пасивів підприємства, господарської діяльності. Для цього використовують відносини різних видів прибутку (чистого, прибутку від реалізації) до відповідних показників.

Серед факторів, які впливають на собівартість продукції, особливу увагу необхідно звернути на час випуску продукції. У перший рік, як правило, рентабельність дуже низька, але наступні кілька років

спостерігається значне підвищення її рівня. Згодом її величина стабілізується й навіть може почати зменшуватися. Однією із причин зростання рентабельності або супровідним її фактором може бути збільшення обсягів виробництва цієї продукції. Вивчення впливу обсягу виробництва на рівень рентабельності - самостійне питання аналізу прибутковості підприємства [12].

Якщо підприємство має значні коливання рівня рентабельності, недостатній його рівень або навіть збитковий, всі ці факти можуть бути основою для висновку про його нестійкий економічний стан. А якщо підприємство збиткове протягом декількох років, можна з досить високим ступенем імовірності затверджувати, що його економічний стан є критичним [29].

До основних показників рентабельності відносяться:

- рентабельність активів. Рентабельність активів відображає, скільки чистого прибутку доводиться на 1 грн. активів і розраховується по формулі:

$$PA = \Pi / \bar{A} \cdot 100\%, \quad (1.12)$$

де Π – фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування;

$\bar{A}$ - середньорічна вартість активів.

- рентабельність власного капіталу. Рентабельність власного капіталу відображає величину отриманого прибутку на 1 грн. капіталу власників і розраховується по формулі:

$$PBK = \Pi / BK \cdot 100\%, \quad (1.13)$$

де BK – середньорічна вартість власного капіталу.

- рентабельність продажів. Рентабельність продажів характеризує розмір прибутку на кожен гривню реалізації продукції (робіт, послуг) і розраховується по формулі :

$$P_{\text{продаж}} = \text{ВП} / \text{ЧД} \cdot 100\%, \quad (1.14)$$

де ВП - валовий прибуток;

ЧД - чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг).

- рентабельність реалізованої продукції. Рентабельність продукції (робіт, послуг) відображає скільки прибутків було отримано розраховуючи на 1 грн. понесених витрат і розраховується по формулі:

$$P_{\text{прод}} = \text{ВП} / \text{С} \cdot 100\%, \quad (1.15)$$

де С - собівартість реалізованої продукції.

- чиста рентабельність підприємства. Чиста рентабельність підприємства розраховується як відношення чистого прибутку підприємства до середньорічної вартості майна підприємства по формулі:

$$\text{ЧР} = \text{ЧП} / \bar{A} \cdot 100\%, \quad (1.16)$$

де ЧП - чистий прибуток.

Одна з найважливіших характеристик економічного стану підприємства - стабільність його діяльності з позиції довгострокової перспективи. Вона зв'язана, насамперед, із загальною економічною структурою підприємства, ступенем його залежності від кредиторів і інвесторів [16].

Оцінка економічної стійкості підприємства передбачає проведення об'єктивного аналізу величини й структури активів і пасивів підприємства й визначення на цій основі його економічної стабільності й незалежності, а

також аналізу відповідності господарської діяльності підприємства цілям його статутної діяльності.

Економічно стійким є такий господарський суб'єкт, що за рахунок власних коштів покриває кошти, вкладені в активи (основні засоби, нематеріальні активи, оборотні кошти), не допускає невиправданої дебіторської й кредиторської заборгованості й розраховується за своїми обов'язками в зазначений строк.

На економічну стійкість підприємства впливають такі фактори:

- 1) стан підприємства на товарному ринку;
- 2) виробництво якісної продукції;
- 3) положення підприємства в діловому співробітництві;
- 4) залежність підприємства від зовнішніх інвесторів і кредиторів;
- 5) наявність неплатоспроможних дебіторів;
- 6) ефективність господарських операцій.

Економічна стійкість є відображенням стабільного перевищення доходів над витратами, забезпечує вільне маневрування коштами підприємства й завдяки ефективному їхньому використанню сприяє безперервному процесу виробництва й реалізації продукції [19].

Коефіцієнти фінансової стійкості відображають здатність підприємства погашати довгострокову заборгованість. При оцінці фінансової стійкості підприємства визначають такі показники:

- коефіцієнт фінансової незалежності (автономії). Підприємство вважається фінансово стійким за умови, що частка власного капіталу в загальній сумі фінансових ресурсів підприємства становить не менш 50% і розраховується по формулі :

$$K_{B.K} = BK / A , \quad (1.17)$$

де А - активи підприємства.

- коефіцієнт концентрації позикового капіталу. Чим нижче цей показник, тим менше заборгованість підприємства, тим стійкіше його положення. Ріст цього показника в динаміку означає збільшення частки позикових коштів у фінансуванні підприємства і розраховується він по формулі :

$$K_{п.к} = ПК / А , \quad (1.18)$$

де ПК - позиковий капітал підприємства.

- коефіцієнт співвідношення позикового й власного капіталу. Коефіцієнт співвідношення позикового й власного капіталу дає найбільш загальну оцінку фінансової стійкості підприємства. Розраховується по формулі :

$$C = ПК / ВК \quad (1.19)$$

- коефіцієнт фінансової залежності. Показує, яка сума загальної вартості майна підприємства доводиться на 1 грн. власних коштів і розраховується по формулі: :

$$K_{ф.з.} = А / ВК \quad (1.20)$$

- коефіцієнт фінансової стабільності. Характеризує забезпеченість заборгованостей власними коштами і розраховується по формулі :

$$K_{ф.с} = ВК / ПК \quad (1.21)$$

- коефіцієнт фінансового леверіджа. Коефіцієнт фінансового леверіджа характеризує залежність підприємства від довгострокових зобов'язань і розраховується по формулі :

$$K_{ф.л} = ДЗ / ВК , \quad (1.22)$$

де ДЗ - довгострокові зобов'язання.

- коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами. Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами розраховується як відношення величини робочого капіталу до величини оборотних активів підприємства й показує забезпеченість підприємства власними оборотними коштами :

$$K_{забез.вл} = РК/ОА, \quad (1.23)$$

де РК – робочий капітал;

ОА – оборотні активи.

- коефіцієнт маневреності робочого капіталу. Цей коефіцієнт характеризує ступінь мобільності використання власних коштів підприємством і розраховується по формулі :

$$K_{манев.рк} = (ОА-ПЗ)/ВК , \quad (1.24)$$

де ОА - оборотні активи;

ПЗ - поточні зобов'язання.

Фінансовий стан підприємства в короткостроковій перспективі оцінюється показниками ліквідності й платоспроможності, що характеризують можливість своєчасного й повного проведення розрахунків по короткострокових зобов'язаннях перед контрагентами.

Аналіз платоспроможності й ліквідності важливий не тільки для підприємства, але й для зовнішніх інвесторів [16].

Ліквідність характеризує здатність підприємства швидко перетворювати активи на кошти. Оцінюючи ліквідність підприємства,

аналізують достатність поточних (оборотних) активів для погашення поточних зобов'язань - короткострокової кредиторської заборгованості.

Ліквідність підприємства в короткостроковому періоді визначається його можливостями покрити свої короткострокові зобов'язання. Під короткостроковим періодом умовно розуміють строк до одного року, хоча іноді він також ототожнюється з операційним циклом.

Для власників підприємства недостатня ліквідність може означати зменшення прибутковості, втрату контролю й часткову або повну втрату вкладень капіталу. У випадку, якщо власники несуть необмежену відповідальність, їхні збитки можуть навіть перевищити початкові вкладення.

Для кредиторів недостатня ліквідність боржника може свідчити про затримку в сплаті відсотків і основної суми боргу. Поточний стан ліквідності підприємства може також вплинути на відносини з покупцями (клієнтами) і постачальниками товарів і послуг. Такі зміни можуть привести до неможливості підприємства виконати умови контрактів і привести до втрати зв'язків з постачальниками.

От чому ліквідності надається таке важливе значення. Якщо підприємство не може погасити свої поточні зобов'язання в міру того, як настає строк їхньої оплати, його подальше існування ставиться під сумнів. Це відсуває всі інші показники діяльності підприємства на другий план [15].

Фактори, що впливають на ліквідність підприємства представлені в таблиці (таблиця 1.1) [25].

Таблиця 1.1 - Фактори, що впливають на ліквідність підприємства

Фактори, які впливають на збільшення ліквідності	Фактори, які впливають на зменшення ліквідності
1) одержання довгострокового кредиту; 2) інвестування капіталу; 3) прибуток; 4) амортизаційні відрахування; 5) скорочення дебіторської заборгованості; 6) скорочення запасів; 7) повернення наданих позик.	1) погашення довгострокових позик; 2) грошові виплати; 3) збитки; 4) інвестиції в основні засоби; 5) збільшення дебіторської заборгованості; 6) погашення короткострокових кредитів; 7) використання резервних фондів.

Під платоспроможністю підприємства розуміється наявність у підприємства коштів і їхніх еквівалентів у кількості, необхідної для розрахунків по кредиторській заборгованості, що вимагає негайного погашення.

Поняття платоспроможності й ліквідності дуже близькі. Проте, між ними існують певні відмінності. Поняття ліквідності більш об'ємне. Від ступеня ліквідності балансу залежить його платоспроможність. У той же час ліквідність характеризує не тільки поточний стан активів, але й перспективний.

Ліквідність балансу визначається як ступінь покриття зобов'язань підприємства його активами, строк перетворення яких у гроші відповідає строку погашення зобов'язань. Від ліквідності балансу варто відрізняти ліквідність активів, що визначається як величина, зворотня часу, необхідному для перетворення їх у кошти. Чим менше часу необхідно для преведення певного виду активу грошову форму, тим вище його ліквідність.

Аналіз ліквідності балансу полягає в порівнянні засобів по активу, згрупованих по ступені їхньої ліквідності й розташованих у порядку убутання ліквідності, із зобов'язаннями по пасиву, згрупованими по строках їхнього погашення й розташованими в порядку зростання таких строків [16].

До коефіцієнтів ліквідності відносять:

- коефіцієнт загальної (поточної) ліквідності. Коефіцієнт загальної ліквідності (покриття) дає загальну оцінку ліквідності активів, показуючи скільки гривень поточних активів підприємства доводиться на 1 гривню поточних зобов'язань і розраховується по формулі :

$$K_{\text{заг}} = \text{ТА} + \text{В}_{\text{мп}} / \text{ТЕ} + \text{Д}_{\text{мп}}, \quad (1.25)$$

де $\text{В}_{\text{мп}}$ - витрати майбутніх періодів;

$\text{Д}_{\text{мп}}$ - доходи майбутніх періодів;

ТА – усього по розділу II активу балансу;

ТЕ – усього по розділу IV пасиву балансу.

- коефіцієнт швидкої ліквідності Коефіцієнт швидкої ліквідності - ураховує якість оборотних активів і є більш строгим показником ліквідності, тому що при його розрахунку враховуються найбільш ліквідні поточні активи (запаси не враховуються) і розраховується по формулі :

$$K_{\text{ш}} = (\text{ТА} - \text{З}) + \text{В}_{\text{мп}} / \text{ТЕ} + \text{Д}_{\text{мп}}, \quad (1.26)$$

де З - запаси.

- коефіцієнт абсолютної ліквідності. Коефіцієнт абсолютної ліквідності показує яка частина поточних (короткострокових) зобов'язань може бути погашена негайно і розраховується по формулі:

$$K_{\text{абс}} = \text{ГК} / \text{ТЕ} + \text{Д}_{\text{мп}}, \quad (1.27)$$

де ГК – грошові кошти і їхні еквіваленти.

- частка оборотних коштів в активах. Частка оборотних коштів в активах розраховується як відношення оборотних коштів і валюти балансу :

$$\text{Ч}_{об} = \text{ОА} / \text{А}. \quad (1.28)$$

До виробничої програми відносять такі коефіцієнти:

- валовий оборот характеризує обсяг виробничої діяльності підприємства і розраховується по формулі :

$$\text{ВО} = \text{ГІ} + \text{п/фвн. п.} + \text{п/фреал.} + \text{РПХ} + \text{к. р.} + \text{Пп. х.} + \text{ореал.} + \Delta \text{ОГП} + \Delta \text{ОТ}, \quad (1.29)$$

де ГІ - вартість готових виробів;

п/фвн. П - вироблення п/ф внутрішньозаводського споживання;

п/фреал - відпустка п/ф на сторону;

РПХ - послуги промислового характеру на сторону;

к. р - Капітальний ремонт устаткування;

Пп. х - продукція підсобного господарства;

Δ ОГП - зміна залишку товарної продукції неоплаченої покупцем на складі;

Δ ОТ - зміна залишку товарної продукції неоплаченої у шляху покупцем.

- Валова продукція (ВП) характеризує обсяг виробленої продукції за певний період і визначається шляхом вирахування з валового обороту суми внутрішньозаводського обороту розраховується по формулі:

$$\text{ВП} = \text{ВО} - \text{ВЗО}, \quad (1.30)$$

де ВО – валовий оборот продукції

ВЗО - внутрішньозаводський оборот

- товарна продукція містить у собі всі види готової продукції, переданої на склад, призначеної для подальшої реалізації і розраховується по формулі:

$$\text{ТП} = \text{ГІ} + \text{п/фреал.} + \text{РПХ} + \text{к. р.} + \text{Пп. х.} + \text{ореал.} + \Delta \text{ОП} + \Delta \text{ВІД} \quad (1.31)$$

де Δ ВІД – реалізовані відходи.

- реалізована продукція. Обсяг реалізованої продукції в плані визначається як вартість призначених до поставки й підметів оплаті в плановому періоді визначається по формулі:

$$РП_{пл} = ТП_{пл} + ОГП_{пл} + ОТ_{пл} \quad (1.32)$$

Для зовнішніх користувачів інформації має стан дебіторської заборгованості підприємства, бо її зростання завжди свідчить про економічну нестабільність.

До цих показників належать:

- оборотність дебіторської заборгованості Оборотність дебіторської заборгованості показує скільки разів дебіторська заборгованість знаходиться в обігу за період, що аналізується, на підприємстві і розраховується по формулі:

$$Од = ЧД/Д, \quad (1.33)$$

де Од - оборотність дебіторської заборгованості;

ЧД – чистий дохід від реалізації продукції;

Д - середня дебіторська заборгованість.

- період погашення дебіторської заборгованості:

$$Пд = 360/Од, \quad (1.34)$$

де Пд - період погашення дебіторської заборгованості;

Од - оборотність дебіторської заборгованості.

Для аналізу стану кредиторської заборгованості використовуються коефіцієнти оборотності кредиторської заборгованості. До них відносять:

- коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості. Коефіцієнт показує, скільки оборотів протягом аналізованого періоду потрібно

підприємству для оплати виставлених їй рахунків або скільки днів для цього необхідно і розраховується по формулі:

$$K_{об.к. з.} = C_p / K, \quad (1.35)$$

де C - собівартість реалізованої продукції;

K - середньорічна сума кредиторської заборгованості.

- відношення кредиторської заборгованості до виручки від реалізації визначається як:

$$K_3 = K / ЧД, \quad (1.36)$$

де K - середня величина кредиторської заборгованості;

ЧД – чистий дохід від реалізації продукції.

Для аналізу основних засобів використовуємо такі коефіцієнти:

- коефіцієнт відновлення основних засобів. Коефіцієнт відновлення характеризує частку нових основних засобів у загальній їхній вартості на кінець року і розраховується по формулі:

$$K_{відн} = ОЗ_{над} / ПВ, \quad (1.37)$$

де $ОЗ_{над}$ – вартість основних засобів, що надійшли, за період;

$ПВ_{кін}$ – первісна вартість основних засобів на кінець періоду.

- коефіцієнт вибуття. Коефіцієнт вибуття показує, яка частина основних засобів, з якими підприємство почало діяльність у звітному періоді, вибула по різних причинах і розраховується по формулі:

$$K_{виб} = \frac{ОЗ_{виб}}{ПВ}, \quad (1.38)$$

де $OZ_{\text{виб}}$ – вартість вибулих основних засобів за період;

$ПВ_{\text{поч}}$ – первісна вартість основних засобів на початок періоду.

- коефіцієнт зношування. Коефіцієнт зношування показує, яка частина основних засобів, зносились по різних причинах:

$$K_3 = \frac{Z}{ПВ} \quad (1.39)$$

де Z - зношування основних засобів;

$ПВ$ - первісна вартість основних засобів.

- продуктивність праці:

$$ПП = ВП/ЧСС, \quad (1.40)$$

де $ВП$ – об'єм продукції (грн.);

$ЧСС$ – середньосписковий склад промислово виробничого персоналу.

Отже на основі наведених показників оцінюється дебіторська заборгованість, кредиторська заборгованість, основні засоби, ліквідність підприємства, фінансова стійкість, майновий стан підприємства, виробнича діяльність підприємства, а також загальний економічний та фінансовий стан підприємства.

Висновки до першого розділу

Економічна діагностика близька до економічного аналізу, однак це не є одне й те саме. Воно розрізняються за цілями, завданнями і використовуваним інструментарієм. Аналіз визначає кількісне значення параметрів, виявляє відхилення різних параметрів від норми. Діагностика

(постановка діагнозу) – це «агрегований синтетичний висновок про стан досліджуваного об'єкта, який здійснюється на основі різної аналітичної інформації, її синтезу та зіставлення. Отже, основна відмінність економічної діагностики від аналізу полягає в її цільовій спрямованості на виявлення відхилень від норми, виявленні патології" . При цьому сукупність операцій, що локалізує причину відхилення об'єкта від нормального функціонування називають функціональною діагностикою, а визначального відхилення параметрів об'єкта від заданої норми - параметричною діагностикою. ».

2 ЕКОНОМІЧНА ДІАГНОСТИКА ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

«ЗАПОРІЗЬКИЙ ХЛІБОКОМБІНАТ №1»

2.1 Організаційно-економічна характеристика «Запорізький хлібокомбінат №1»

Основні види діяльності "Запорізький хлібокомбінат № 1" - виробництво хліба й хлібобулочних виробів, сухарів, печива, тортів і тістечок із тривалим строком зберігання, а також макаронних виробів. Крім виробничої діяльності "Запорізький хлібокомбінат № 1" займається торговельною діяльністю, а саме роздрібною торгівлею продовольчих товарів, напоями й тютюновими виробами.

Метою діяльності "Запорізький хлібокомбінат № 1" є здійснення діяльності, спрямованої на одержання прибутку на вкладений капітал, задоволення на підставі отриманого прибутку соціально-економічних потреб акціонерів суспільства й членів трудового колективу суспільства, а також задоволення потреб у його продукції й послугах, насичення ринку.

"Запорізький хлібокомбінат № 1" був заснований 22 листопада 1947р. Виробничі потужності його становили 80 т хліба й 2,5 т булочних виробів. До складу хлібозаводу входили: Верхне - Хортицька пекарня, потужністю 30 т хліба в добу й хлібозавод № 1 по вул. Верхній з механізованою пекарнею, де вироблялося 50 т хліба й 2,5 т булочних виробів.

На хлібозаводі працювало 6 печей, на яких випускалися формові сорти хліба. Тісто готувалося в 600 літрових діжах, оброблялося на тістороздрібниках, растійка проходила на вагонетках, біля печей.

Печі опалювалися вугіллям, що доставляли по залізничній вітці, борошно надходило в мішках, розвантажувалося вручну. Частка ручної праці становила 70 %. Робочої сили не вистачало, керівництву заводу доводилося звертатися у військові частини й на інші підприємства міста за допомогою.

В 50-60-і роки перед підприємством стояли два завдання: механізація виробництва й нарощування потужності.

Були введені в експлуатацію механізований дріжджовий цех, установлені раціональні шафи, введений склад по безтарному зберіганню борошна. В 80-і роки після відповідної реконструкції, завод почав випуск кондитерських, сухарних і булличних виробів, а з 1992 року тортів, рулетів, тістечок і ін.

В 1996 році почалася приватизація підприємства. Змінилася організаційно-правова форма господарювання на закрите акціонерне товариство, форма власності з державної перейшла в колективну.

В 2001 році підприємство починає випуск своєї продукції під торговельною маркою "Хлібодар". Уже не перший рік проводиться активна робота з розробки оригінальної рецептури й випуску оригінальних кондитерських виробів - це різноманітні пряники, печиво, торти, тістечка, рулети, східні ласощі. З'єднання класичної технології, екологічно чистої сировини й досвід кваліфікованих фахівців дозволяють одержати продукцію високої якості.

На сьогоднішній день "Запорізький хлібокомбінат № 1" виготовляє 44 найменування хлібобулочних виробів, до 200 найменувань кремових і кондитерських виробів.

Опис діяльності підприємства:

1) Обсяг основних видів продукції, послуг (робіт), що здійснює підприємство: виробництво хлібобулочної продукції й кондитерських виробів.

2) Політика здійснення досліджень і розробок: всі дослідження й розробки підприємства спрямовані на збільшення обсягів виробництва продукції.

3) Перспективи діяльності підприємства. В 2012 році планується освоєння виробництва нових видів продукції, введення в експлуатацію перспективних ліній виробництва, проведення реконструкції й модернізації встаткування, налагодження прямих господарських зв'язків з

постачальниками сировини, впровадження передових енерго- і ресурсосберегаючих технологій.

Функціонування підприємства забезпечується завдяки чітко спланованій організаційній структурі, затвердженій Наказом №8 від 02.04.2009р. «Про затвердження організаційної структури Запорізької виробничої ділянки». Управління нею здійснюється Головою правління. Голові правління підпорядковується адміністративний апарат (головні спеціалісти підприємства: головний інженер, головний енергетик, головний економіст), складське господарство. Організаційна структура підприємства є лінійно-функціональною (рисунок 2.1).

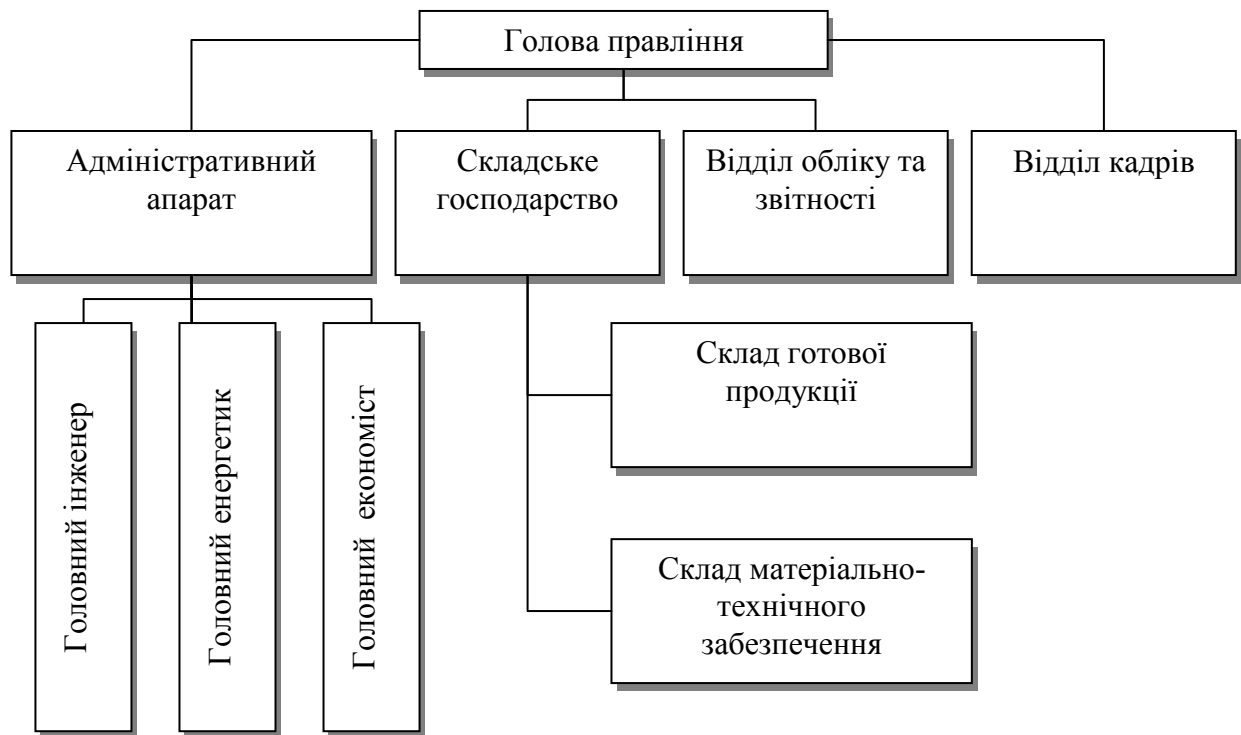

Рисунок 2.1 – Організаційна структура управління

Вищим органом керування акціонерного товариства є загальні збори акціонерів, до виняткової компетенції якого ставляться зміни уставу й статутного капіталу, створення й ліквідація дочірніх підприємств і філій та ін.

На загальних зборах акціонерів вибирають органи керування: Наглядацьку Раду, Голову Правління й Голову Ревізійної комісії. Правління є виконавчим органом суспільства. Наглядацька рада є органом, що контролює діяльність правління.

У проміжках між зборами вищим органом керування суспільством є Рада директорів. Директором може бути тільки акціонер або представник акціонера, що має обговорене в уставі число голосів акцій. Директори вибирають голову Ради директорів і його заступників.

По поданню Голови Правління затверджується склад Правління, що складається з виконавчих директорів і керуючих – керівників підрозділів і служб.

Правління керує поточною діяльністю суспільства за допомогою 5 виконавчих директорів за такими напрямками діяльності:

- по технічних питаннях;
- по економіці;
- по виробництву;
- по загальних питаннях;
- по кадрам і соціальному забезпеченню.

Виробничу діяльність на підприємстві здійснюють 3 цеха:

- № 1 - по виробництву хліба;
- № 2 - по виробництву хліба з борошна вищого сорту, булочних, здобних, кондитерських виробів;
- № 3 - по виробництву кондитерських виробів.

На “Запорізький хлібокомбінат №1” застосовують погодинно-преміальну форму оплати праці, за якої понад заробітну плату нараховану за фактично відпрацьований час, виходячи із тарифних ставок для робочих і посадових окладів для службовців, сплачується преміальна винагорода за досягнення високих кількісних і якісних показників.

Кадрова програма “Запорізький хлібокомбінат №1”, спрямована на забезпечення рівня кваліфікації працівників операційним потребам “Запорізький хлібокомбінат №1”.

У таблиці 2.1 наведено аналіз основних факторів, що впливають на діяльність підприємства (таблиця 2.2).

Таблиця 2.1 - Аналіз основних факторів, що впливають на діяльність підприємства

Група факторів	Опис проблем	Ступінь впливу на діяльність підприємства			Які зміни, котрі прогнозуються, повинні вплинути на підприємство
		незначний вплив	середній вплив	значний вплив	
Політичні	Повільний рух реформ, нестабільність політичних і економічних відносин			X	Усунення законодавчим шляхом перешкод, які заважають ефективному функціонуванню об'єктивних економічних факторів
Фінансово-економічні	Недосконалість податкового законодавства			X	Прийняття податкового кодексу, який би сприяв економічному розвитку
Виробничо-технологічні	Відсутність достатньої кількості засобів на технічне переозброєння через недостачу оборотних коштів		X		Погашення дебіторської заборгованості, поліпшення фінансового стану замовників, своєчасні розрахунки за виконані поставки.
Соціальні	Відсутність вільних засобів для розвитку соціальної сфери		X		Поліпшення фінансового стану суспільства за допомогою збільшення поставок продукції платоспроможним клієнтам
Екологічні	Не впливають	X			-

Особливістю розвитку галузі є те, що основна продукція підприємства "Запорізький хлібокомбінат № 1" - хлібобулочні й кондитерські вироби - ставиться до категорії товарів щоденного попиту з обмеженим строком реалізації. Тому основним питанням, що виникає в процесі виробництва, є забезпечення гарантованих поставок сировини й удосконалення засобів реалізації й транспортування продукції.

Крім цього, у магазинах хлібобулочні вироби реалізуються переважно в першій половині дня. Саме ці дві особливості обумовили специфіку виробничого процесу випікання хліба, що полягає в тому, що значна частина продукції виробляється на підприємстві в нічний час.

Відсутність оборотних коштів для придбання сировини є основною проблемою, що відчутно впливає на діяльність підприємства. Головне джерело фінансування діяльності підприємства - це дохід від реалізації продукції власного виробництва. З метою поповнення оборотних коштів підприємство використовує банківський кредит.

У таблиці 2.2 наведено аналіз динаміки реалізації продукції «Запорізький хлібокомбінат №1» (таблиця 2.2).

Таблиця 2.2 – Аналіз динаміки реалізації продукції «Запорізький хлібокомбінат № 1»

Показники	2019 рік	2020 рік	2021 рік	Зміна			
				Абсолютне, +,-		Відносне, %	
				від 2019	від 2020	від 2019	від 2020
Чистий дохід від реалізації, тис. грн.	9435,4	19386,6	29401,8	9951,2	10015,2	205,46	151,66

З даних таблиці 2.2 видно, що на підприємстві відзначений ріст виторгу від реалізації продукції, особливо в 2021 році. Обсяг реалізації виріс в 2021 році в порівнянні з 2020 – на 51,7%, а в 2020 у порівнянні з 2019 в 2,05 рази

внаслідок завоювання підприємством нових ринків збуту. "Запорізький хлібокомбінат № 1" працює за заявками торгуючих організацій, тому плани виробництва й реалізації продукції практично однакові.

У таблиці 2.3 наведено інформація про розподіл споживачів по регіонах України й на зовнішніх ринках (таблиця 2.3).

Таблиця 2.3 - Інформація про розподіл споживачів по регіонах України й на зовнішніх ринках

Найменування продукції (виду продукції)	Основні ринки збуту продукції	Частка в загальному обсязі реалізації (регіон реалізації)(%)		
		Україна	країни Балтії	країни далекого зарубіжжя
Хлібобулочні вироби	м. Запоріжжя, Запорізька обл., м. Кіровоград, м. Херсон	46,11	-	-
Кондитерські вироби	м. Запоріжжя, Запорізька обл., м. Кіровоград, м. Херсон	53,89	-	-
Усього:		100,0	-	-

З даних таблиці 2.3 видно, що основними ринками збуту підприємства є Запоріжжя, Запорізька область, Кіровоград і Херсон. У загальному обсязі реалізації частка кондитерських виробів (53,9%) перевищує частку хлібобулочних виробів (46,1%) на 7,8%.

Основні канали збуту продукції, що виготовляється:

- 1) Підприємство-виробник - Споживач (доставка клієнтові);
- 2) Підприємство-виробник - Посередник - Роздрібна торгівля - Споживач.
- 3) Підприємство-виробник - Споживач (магазин підприємства).

Основні споживачі продукції: жителі того району, де розташований магазин підприємства; мережі магазинів і супермаркетів, з якими укладені

договори поставок; будь-які клієнти, що бажають придбати продукцію підприємства "Запорізький хлібокомбінат № 1" має свій власний магазин.

Основні дебітори підприємства - ТОВ "Хорчпак", ТОВ "Укрінпродмаш", ТОВ "Дружба", ТОВ "Кримопт", ТОВ "Фоззі-Січ". Основні кредитори підприємства - АКБ "Індустріалбанк", "Агрофірма Настасія ", ТОВ "Агрохліб".

Стан розвитку галузі виробництва, у якій здійснює свою діяльність підприємство - задовільне. На сьогоднішній день у Запоріжжі дуже розвинена конкуренція на ринку виробництва хлібобулочних і кондитерських виробів.

Результати досліджень показали, що основними конкурентами ВАТ "Запорізький хлібокомбінат № 1" є: хлібозавод №3; хлібозавод №5; ВАТ „Запоріжська кондитерська фабрика”; ТОВ „Ольф”; Урожай; міні-пекарні; виробники кондитерських виробів по всій території України. На діяльність "Запорізький хлібокомбінат № 1" негативно впливає випуск аналогічної продукції міні-пекарнями, іде боротьба за ринок збуту, а також спеціалізація підприємства на виробництві кондитерських виробів, конкуренцію яким становлять кондитерські вироби інших регіонів України [31].

2.2 Діагностика майнового стану підприємства

Найбільш загальне подання про якісні зміни, що мали місце, у структурі коштів і їхніх джерел, а також динаміці цих змін можна одержати за допомогою вертикального й горизонтального аналізу звітності.

Вертикальний аналіз проводиться з метою визначення структури фінансових показників, тобто виявлення питомої ваги окремих статей звітності в загальному підсумковому показнику. Горизонтальний аналіз звітності укладається в порівнянні кожної позиції звітності з попереднім періодом, що дозволяє виявити тенденції зміни статей балансу або груп [24].

На підставі даних бухгалтерської звітності проводиться горизонтальний і вертикальний аналіз балансу підприємства «Запорізький хлібокомбінат № 1».

У таблиці 2.4 наведено горизонтальний аналіз балансу підприємства «Запорізький хлібокомбінат № 1». (таблиця 2.4).

Як видно з даних таблиці 2.4, активи підприємства збільшилися на 24,3% в 2021 році в порівнянні з 2020, а в 2020 році в порівнянні з 2019 – на 23,9%. Підприємство стало працювати більш успішно. Ріст активів в 2021 році в порівнянні з 2020 відбувся через збільшення необоротних активів на 5,08% і оборотних активів на 90,36% , а в 2020 у порівнянні з 2019 роком – на 12,5% і 90,8% відповідно.

При аналізі першого розділу активу балансу необхідно звернути увагу на тенденцію таких статей, як незавершене будівництво й довгострокова дебіторська заборгованість, тому що зазначені статті не беруть участі у виробничому обороті й за певних умов, збільшення їхньої частки може негативно вплинути на результативність фінансової й господарської діяльності підприємства.

Так, відбулося зниження незавершеного будівництва в 2021 році в порівнянні з 2020 роком на 7,7%, а в 2020 у порівнянні з 2019 роком – на 2,2%. Це необхідно оцінити позитивно.

Необоротні активи підприємства збільшилися в 2021 році в порівнянні з 2020 роком на 5,08%, а 2020 у порівнянні з 2019 роком – на 12,45%, насамперед, за рахунок збільшення основних коштів в 2021 році в порівнянні з 2020 роком на 6,9%, а в 2020 у порівнянні з 2019 роком – на 15%.

Оборотні активи «Запорізький хлібокомбінат № 1» зросли в на 90,36% в 2021 році в порівнянні з 2020 роком, а в 2020 у порівнянні з 2019 роком – на 90,8%. Дебіторська заборгованість за товари (роботи, послуги) в

2021 році в порівнянні з 2020 роком збільшилася в 4,4 рази, а в 2020 у порівнянні з 2019 роком – на 19,1%; дебіторська заборгованість по розрахунках збільшилася в 2021 році в порівнянні з 2020 роком в 5,2 рази й знизилася в 2020 у порівнянні з 2019 роком на 55,3% .

Значне збільшення оборотних коштів підприємства пояснюється збільшенням дебіторської заборгованості, що є негативним явищем. Цей факт погіршує можливості підприємства нормальної підприємницької діяльності в сфері здійснення розрахунків з постачальниками.

Відбулося також збільшення запасів в 2021 році в порівнянні з 2020 роком на 35,07%, а в 2020 у порівнянні з 2019 роком – в 2,7 рази за рахунок підвищення цін на сировину й матеріали. Такі зміни запасів є обґрунтованими за умови збільшення обсягів господарської діяльності.

Кошти підприємства в 2021 році в порівнянні з 2020 роком зменшилися на 73%, а в 2020 у порівнянні з 2019 роком збільшилися - в 17,4 рази. Як видно з балансу, на рахунку підприємства в банку зберігається значна сума коштів. Безумовно, повинен бути певний резерв вільних коштів підприємства, виробничих запасів і товарів на складі, але в цьому випадку резерв повинен бути в межах розрахункового нормативу. По суті, це кошти, які не працюють і зберігати їх не вигідно.

Інші оборотні активи має тенденцію до зменшення. Так, відбулося зниження інших оборотних активів в 2021 році в порівнянні з 2020 роком на 78,7%, а в 2020 у порівнянні з 2019 роком – 7,8%. Спостерігається збільшення витрат майбутніх періодів в 2021 році в порівнянні з 2020 роком в 2,7 рази, і зменшення даної статті в 2020 у порівнянні з 2019 роком – на 13%.

За результатами горизонтального аналізу пасивів балансу «Запорізький хлібокомбінат № 1» можна зробити наступні висновки:

протягом аналізованого періоду підприємство працювало більш успішно. Про це свідчить збільшення валюти балансу на 24,3% в 2021 році в порівнянні з 2020, а 2020 року в порівнянні з 2019 – на 23,9%.

Ріст пасивів відбувся за рахунок збільшення власного капіталу на 17,5% в 2021 році в порівнянні з 2020 роком, а в 2020 у порівнянні з 2019 роком – на 67,1%. Це пояснюється збільшенням, насамперед, статутного капіталу в 2020 році в 3,9 рази за рахунок додаткового випуску акцій. Збільшення статутного капіталу можна розглядати як підтвердження ділової активності підприємства й зміцнення його позиції на ринку. В 2021 році в порівнянні з 2020 величина статутного капіталу залишилася незмінною.

Нерозподілений прибуток має тенденцію до зменшення. Спостерігається зниження нерозподіленого прибутку в 2021 році в порівнянні з 2020 роком на 5,65%, а в 2020 у порівнянні з 2019 роком – на 5,8%. Зменшення обсягу прибутку свідчить про погіршення можливості поповнення оборотних і основних коштів для здійснення стійкої господарської діяльності організації. В 2021 році власники повністю погасили неоплачений капітал.

У той же час, довгострокові зобов'язання підприємства збільшилися в 2021 році в порівнянні з 2020 роком в 28 разів, а в 2020 у порівнянні з 2019 роком знизилися – на 16 %. Спостерігається зниження довгострокових фінансових зобов'язань на 32,7% в 2020 році в порівнянні з 2019. У свою чергу, довгострокові фінансові зобов'язання й відстрочені податкові зобов'язання в 2021 році в порівнянні з 2020 залишилися незмінними. Відбулося також збільшення в 2021 році в порівнянні з 2020 довгострокових кредитів банку на 3000 тис. грн.

З позиції ринкової економіки таке положення влаштовує інвесторів і кредиторів. Підприємство користується позичками банку - що досить поширено серед великих підприємств, які мають гарну репутацію, що вважають за краще по можливості обновляти свої фонди й впроваджувати різні проекти. Підприємства зацікавлені в залученні позикових коштів.

Діставши позикові кошти під менший відсоток, чим економічна рентабельність підприємства, можна розширити виробництво й підвищити прибутковість власного капіталу [15].

Поточні зобов'язання підприємства «Запорізький хлібокомбінат № 1» в 2021 році в порівнянні з 2020 роком зменшилися на 24,7% за рахунок зменшення виданих векселів на 2,34% і інших поточних зобов'язань на 49,8%. В 2020 році в порівнянні з 2019 роком поточні зобов'язання підприємства знизилися на 1,9% за рахунок інших поточних зобов'язань на 21%. Векселі видані в 2020 році в порівнянні з 2019 роком залишилися незмінними.

Відбулося також зниження кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги в 2021 році в порівнянні з 2020 на 26,4% і збільшення в 2020 році в порівнянні з 2019 роком – на 82,5%. Поточні зобов'язання по розрахунках мають тенденцію до збільшення. Так, спостерігається збільшення даної статті в 2021 році в порівнянні з 2020 роком на 75,22%, а в 2020 у порівнянні з 2019 роком – на 48,4%.

Оцінка стану кредиторської заборгованості підприємства має істотне значення для розробки системи мір при підготовці графіка погашення заборгованості й виявлення фінансових джерел, що забезпечують виконання такого графіка.

У таблиці 2.5 наведено вертикальний аналіз балансу підприємства «Запорізький хлібокомбінат № 1».

З даних таблиці 2.5 можна зробити висновок, що відбулися зміни в структурі балансу. Частка необоротних активів має тенденцію до зниження. Так, спостерігається зниження частки необоротних активів в 2021 році в порівнянні з 2020 на 11,98% за рахунок зниження питомої ваги незавершеного будівництва на 2,58% і основних коштів підприємства на 9,47%. В 2020 році в порівнянні з 2019 також відбулося зниження частки необоротних активів на 7,88% за рахунок зниження питомої ваги

незавершеного будівництва на 2,67% і основних коштів підприємства на 5,2%.

Найбільшу частку в необоротних активах займають незавершене будівництво 10,02% в 2020 році й 7,43% в 2021 році й вартість основних коштів відповідно 67,5% і 58%. Збільшилася питома вага нематеріальних активів в 2021 році в порівнянні з 2020 на 0,07%.

У складі оборотних активів в 2021 році в порівнянні з 2020 зросла питома вага запасів на 1,1%, а в 2020 у порівнянні з 2019 роком – на 6,9%. Питома вага дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги збільшився в 2021 році в порівнянні з 2020 з 3,77% до 13,33%; дебіторської заборгованості по розрахунках – з 1,46% до 6,08% і іншої поточної дебіторської заборгованості – з 1,41% до 0,66%.

У свою чергу позитивним є зниження в 2020 у порівнянні з 2019 роком питомої ваги дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги на 0,15% і питомої ваги дебіторської заборгованості по розрахунках – на 2,58%.

Більше ліквідні кошти - кошти по питомій вазі знизилися в 2021 році в порівнянні 2020 - на 2,44 % і збільшилися в 2020 році в порівнянні з 2019 на 2,89%. Частка витрат майбутніх періодів в 2021 році в порівнянні з 2020 зросла незначно з 0,02% до 0,04% і знизилася в 2020 у порівнянні з 2019 роком – на 0,01%.

Основним недоліком є той факт, що кошти в долі оборотних коштів становлять лише 0,2% - 3%, тому що вони мають найбільшу ліквідність, підприємство ризикує знизити свою платоспроможність.

Зростання частки дебіторської заборгованості, і зниження частки коштів указують на проблеми, пов'язані з оплатою споживачами продукції й послуг, а також свідчать про проблеми, пов'язані з можливою нестачею власних оборотних коштів. У цілому частка оборотних активів збільшилася в 2021 році в порівнянні з 2020 на 11,96%, а в 2020 у порівнянні з 2019 роком – на 7,89%.

Збільшення питомої ваги оборотних коштів у структурі активів, а виробничих запасів у поточних активах може свідчити про:

- ріст виробничого потенціалу підприємства;
- прагнення за рахунок вкладень у виробничі запаси захистити грошові активи підприємства від знецінювання під впливом інфляції;
- нераціональність обраної господарської стратегії, внаслідок чого значна частина поточних активів іммобілізована у виробничих запасах, ліквідність яких може бути незначної.

У складі джерел коштів підприємства питома вага власного капіталу в 2021 році в порівнянні з 2020 скоротилась на 2,79% і збільшилась в 2020 році в порівнянні з 2019 – на 13,14%. Зниження частки власного капіталу показує негативну тенденцію в зміні фінансової стабільності підприємства.

Найбільша питома вага в складі власного капіталу має статутний капітал в 2020 і 2021 р. відповідно 36,6% і 29,4% і інший додатковий капітал - 38,5% і 30,96%. Відбулися зміни також і в структурі довгострокових зобов'язань. Питома вага довгострокових зобов'язань в 2021 році в порівнянні з 2020 збільшилась на 21,8%, насамперед, за рахунок збільшення частки довгострокових кредитів банків на 22%.

Залучення позикових коштів в оборот підприємства є нормальним явищем. Це сприяє тимчасовому поліпшенню фінансового стану за умови, що кошти не заморожуються на тривалий час в обороті й вчасно вертаються. У протилежному випадку може виникнути прострочена кредиторська заборгованість, що в остаточному підсумку приведе до виплати штрафів, санкцій і погіршенню фінансового становища [30].

Питома вага довгострокових зобов'язань в 2020 році в порівнянні з 2019 знизився на 0,46%, насамперед, за рахунок зниження частки довгострокових фінансових зобов'язань на 0,54%. Питома вага довгострокових фінансових зобов'язань також знизилась в 2021 році в порівнянні з 2020 на 0,13%. У свою чергу, спостерігається зниження частки

відстрочених податкових зобов'язань на 0,07% в 2021 році в порівнянні 2020 роком і збільшення на 0,34% в 2020 році в порівнянні з 2019.

Як позитивну тенденцію варто розглядати зниження питомої ваги поточних зобов'язань в 2021 році в порівнянні з 2019 – на 29,24%, а в 2020 році в порівнянні з 2019 – на 12,6%.

Питома вага кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги в 2021 році в порівнянні з 2020 скоротився на 13,2%, інших поточних зобов'язань – на 5,58% векселів виданих – на 1,01%. У свою чергу, питому вагу поточних зобов'язань по розрахунках збільшилась в 2021 році в порівнянні з 2020 на 0,76%.

Питома вага кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги в 2020 році в порівнянні з 2019 збільшився на 10,38% і поточних зобов'язань по розрахунках – на 0,31%. У свою чергу, знизилася питома вага інших поточних зобов'язань – на 5,31%, векселів виданих – на 1,13%.

Таким чином, збільшення джерел формування майна підприємства в 2021 році в порівнянні з 2020 відбулося за рахунок збільшення: власних коштів на 17,5 % і довгострокових зобов'язань в 28 разів.

Структура активів на 2019-2021 р. представлена на рисунку 2.2.

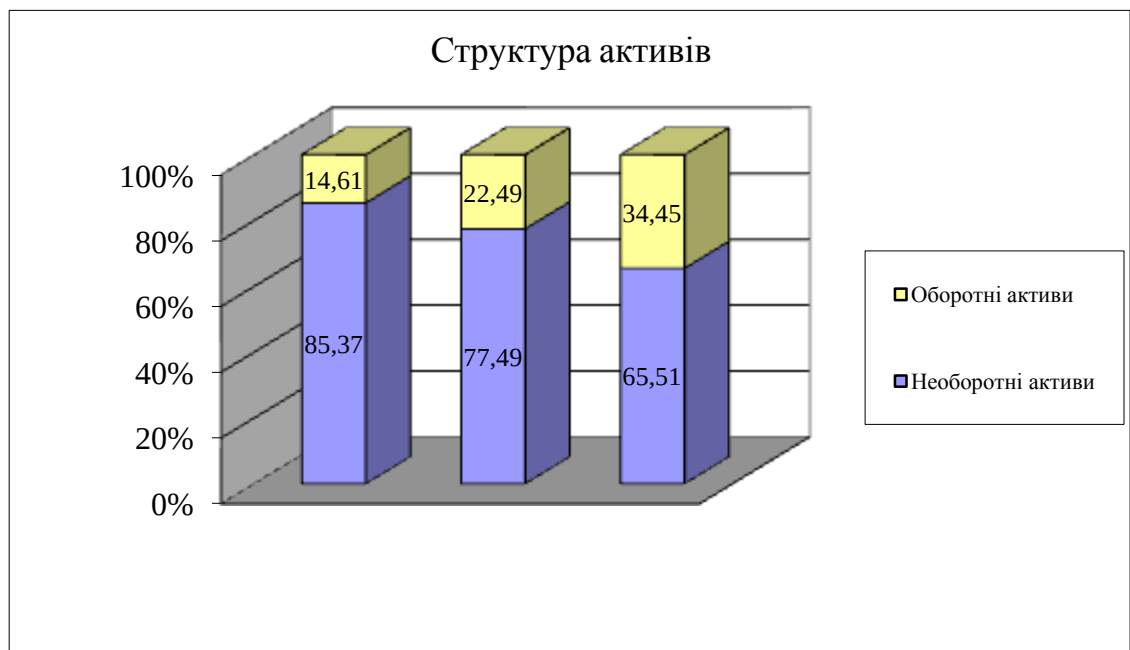

Рисунок 2.2 - Структура активів підприємства на 2019-2021 р.

Таким чином, на підставі рисунка 2.2 можна зробити висновок, що відбулися зміни в структурі активів підприємства. Найменш ліквідна частина активів - необоротні активи знизилася в 2021 році в порівнянні з 2020 на 11,9%, а в 2020 у порівнянні з 2019 – на 7,89%. У свою чергу, зросла частка оборотних активів підприємства. Це є позитивним для підприємства.

Структура пасивів підприємства «Запорізький хлібокомбінат № 1» на 2019-2021 р. представлена на рисунку 2.3.

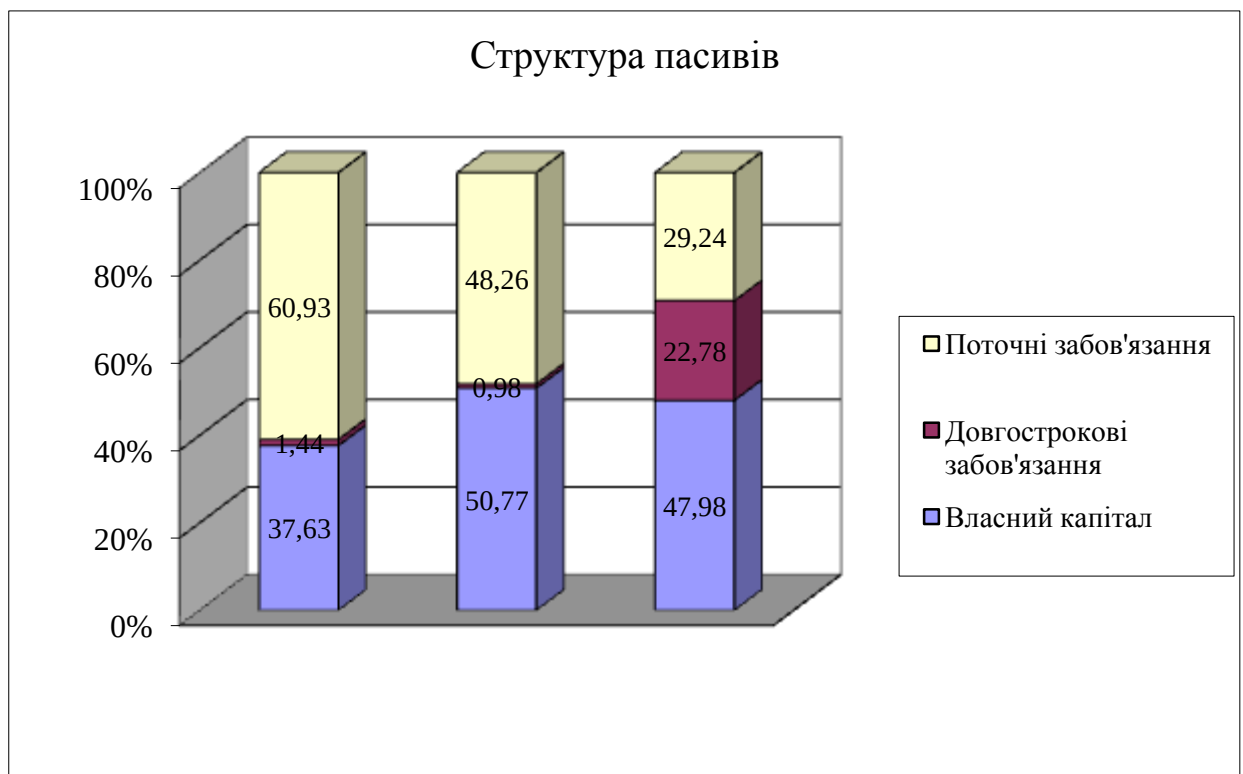

Рисунок 2.3 - Структура пасивів підприємства на 2019-2021 р.

Таким чином, на підставі рисунку 2.3 можна зробити висновок, що в 2021 році найбільшу частину (48%) у структурі пасивів підприємства «Запорізький хлібокомбінат № 1» становить власний капітал. Кредитори (банки, постачальники, інші контрагенти) віддають перевагу підприємствам з високою часткою власного капіталу, оскільки таке підприємство може погасити свої борги за рахунок власних коштів.

Частка власного капіталу знизилася в 2021 році в порівнянні з 2020 на 2,8%. У свою чергу, в 2020 у порівнянні з 2019 відбулося збільшення частки власного капіталу – на 13,1%. Позитивною тенденцією є зниження питомої ваги поточних зобов'язань протягом аналізованого періоду.

На підставі аналізу таблиць горизонтального й вертикального аналізу можна зробити узагальнюючий висновок про структуру коштів підприємства «Запорізький хлібокомбінат № 1» і їхніх джерел, а також динаміці змін.

Позитивної оцінки заслуговує тенденція до росту матеріальної частини балансу. В 2021 році в порівнянні з 2020 роком відбулося збільшення як необоротних на 5,8%, так і оборотних активів на 90,3% , а в 2020 році в порівнянні з 2019 роком – на 12,5% і 90,8% відповідно.

Також відбулося збільшення дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги в 2021 році в порівнянні з 2020 роком в 4,4 рази, а в 2020 році в порівнянні з 2019 роком – на 19,1%.

Недотримання договірної й розрахункової дисципліни, несвоєчасне пред'явлення претензій по виникаючих боргах приводять до значного росту дебіторської заборгованості, а, отже, до нестабільності фінансового стану «Запорізький хлібокомбінат № 1».

У загальному обсязі пасивів в 2020 і 2021 році власний капітал має найбільш питому вагу. Це необхідно оцінити позитивно. Скорочення нерозподіленого прибутку свідчить про падіння ділової активності підприємства. Як позитивну тенденцію в 2021 році в порівнянні з 2020 варто розглядати зниження питомої ваги поточних зобов'язань на 29,24%, а в 2020 році в порівнянні з 2019 – на 12,6%.

Збільшення джерел формування майна підприємства в 2021 році в порівнянні з 2020 відбулося за рахунок збільшення: власних коштів на 17,5 % і довгострокових зобов'язань в 28 разів.

Таким чином, зміни, які відбулися в складі структури майна, показують, що в цілому підприємство розвивається інтенсивно, збільшується його забезпеченість основними коштами й оборотними активами.

До основних засобів відносяться матеріальні активи, які підприємство утримує із метою використання їх у процесі виробництва або поставки товарів і надання послуг.

Ступінь зносу основних фондів характеризує їх вік та можливість подальшого використання (таблиця 2.6).

Таблиця 2.6 – Ступінь зносу основних засобів «Запорізький хлібокомбінат №1»

Назва показника	2019	2020	2021	Абсолютне відхилення (2021-2019)	Темпи приросту, % (2021/2019)
1	2	3	4	5	6
Первісна (пероцінена) вартість, у тому числі	8349	9756	10765	2416,0	128,9
- будинки, споруди та передавальні пристрої	5888	7035	7472	1584,0	126,9
- машини та обладнання	1096	1135	1400	304,0	126,6
- транспортні засоби	886	895	1120	234,0	126,4
- інструменти, прилади, інвентар (меблі)	197	229	273	76,0	138,6
- багаторічні насадження	0	150	150	150,0	
- інші основні засоби	210	230	250	40,0	119,04
- малоцінні необоротні матеріальні активи	72	80	95	23,0	131,9
- інші необоротні матеріальні активи	0	2	5	3,0	250,0
Знос, у тому числі	1911	2351	2853	942,0	149,3
- будинки, споруди та передавальні пристрої	850	1195	1507	657,0	177,3
- машини та обладнання	485	540	625	140,0	128,9
- транспортні засоби	360	380	430	70,0	119,4
- інструменти, прилади, інвентар (меблі)	26	30	46	20,0	176,9

Продовження таблиці 2.6					
1	2	3	4	5	6
- багаторічні насадження	0	6	25	25,0	
- інші основні засоби	180	190	210	30,0	116,6
- малоцінні необоротні матеріальні активи	10	10	10	10,0	
- інші необоротні матеріальні активи	0	0	0	0,0	
Коефіцієнт зносу основних засобів, у тому числі	22,8	24,09	13,9	-8,9	60,9
- будинки, споруди та передавальні пристрої	14,1	16,6	19,7	5,6	139,7
- машини та обладнання	44,2	47,6	44,6	0,4	100,9
- транспортні засоби	40,6	42,4	38,4	-2,2	94,6
- інструменти, прилади, інвентар (меблі)	13,2	13,1	16,8	3,6	127,2
- багаторічні насадження	0	4,0	16,6	16,6	
- інші основні засоби	85,7	82,6	84	-1,7	98,01
- малоцінні необоротні матеріальні активи	13,8	12,5	10,5	-3,3	76,08
- інші необоротні матеріальні активи	0,00	0,00	0,00	0,00	

На кінець 2021 року загальний коефіцієнт зносу основних засобів становить 13,9 за основними групами:

- будинки, споруди та передавальні пристрої - 19,7;
- машини та обладнання - 44,6;
- транспортні засоби - 38,4;
- інструменти, прилади, інвентар - 16,8;
- малоцінні необоротні матеріальні активи – 10,5;
- багаторічні насадження - 16,6;
- інші основні засоби - 84.

Коефіцієнт використання основних засобів за всіма групами - 1,0.

Ступінь оновлення основних фондів за основними групами розрахована в таблиця (таблиця 2.7)

Таблиця 2.7 – Ступінь оновлення основних засобів «Запорізький хлібокомбінат №1»

Назва показника	2019	2020	2021	Абсолютне відхилення (2021-2020)	Темпи приросту, % (2021/2020)
1	2	3	4	5	6
Первісна (пероцінена) вартість на качан долі, у тому числі	8349	9756	10765	2416,0	128,9
- будинки, споруди та передавальні пристрої	5888	7035	7472	1584,0	126,9
- машини та обладнання	1096	1135	1400	304,0	126,6
- транспортні засоби	886	895	1120	234,0	126,4
- інструменти, прилади, інвентар (меблі)	197	229	273	76,0	138,6
- багаторічні насадження	0	150	150	150,0	
- інші основні засоби	210	230	250	40,0	119,04
- малоцінні необоротні матеріальні активи	72	80	95	23,0	131,9
- інші необоротні матеріальні активи	0	2	5	3,0	250,0
Надійшло, у тому числі	336	560	618	282,0	183,9
- будинки, споруди та передавальні пристрої	145	157	195	50,0	134,4
- машини та обладнання	35	43	50	15,0	142,8
- транспортні засоби	56	78	95	39,0	169,4
- інструменти, прилади, інвентар (меблі)	20	25	32	12,0	160,0
- багаторічні насадження	0	164	0	-164,0	0,0
- інші основні засоби	35	38	42	7,0	120,0
- малоцінні необоротні матеріал. активи	15	19	21	6,0	140,0

Продовження таблиці 2.7					
1	2	3	4	5	6
- інші необоротні матеріальні активи	0	2	3	1,0	150,0
Коефіцієнт оновлення основних засобів, у тому числі	4,02	5,7	5,7	1,68	141,8
- будинки, споруди та передавальні пристрої	2,5	2,2	2,6	0,1	104,0
- машини та обладнання	3,2	3,8	3,6	0,4	112,5
- транспортні засоби	6,3	8,7	8,5	2,2	134,9
- інструменти, прилади, інвентар (меблі)	10,1	10,9	11,7	1,6	115,8
- багаторічні насадження	0	109,3	0,0	109,3	0,0
- інші основні засоби	16,6	16,5	16,8	0,2	101,2
- малоцінні необоротні матеріальні активи	20,8	23,7	22,1	1,3	106,2
- інші необоротні матеріальні активи	0,0	100,0	60,0	40,0	600,0

За 2021 рік надійшло основних засобів на суму 618 тис.грн., за групами:

- будинки, споруди та передавальні пристрої - 195 тис.грн.,
- машини та обладнання - 50 тис.грн.,
- транспортні засоби - 95 тис.грн.,
- інструменти, прилади, інвентар (меблі)- 32 тис.грн.,
- багаторічні насадження- 164 тис.грн.,
- інші основні засоби - 42 тис.грн.
- малоцінні необоротні матеріальні активи- 21 тис.грн.,
- інші необоротні матеріальні активи- 3 тис.грн.

В 2021 році основні засоби були придбані за кошти, а також створені на підприємстві.

Коефіцієнт оновлення за основними групами:

- будинки, споруди та передавальні пристрої - 0,026;

- машини та обладнання - 0,036;
- транспортні засоби - 0,085;
- інструменти, прилади, інвентар (меблі) - 0,117;
- багаторічні насадження - 0,0;
- інші основні засоби - 0,168.
- малоцінні необоротні матеріальні активи- 0,221;
- інші необоротні матеріальні активи- 0,6

Загальний коефіцієнт оновлення основних засобів - 1,2.

Динаміка вартості чистих активів «Запорізький хлібокомбінат №1» розрахована у таблиці (таблиця 2.8)

Таблиця 2.8 - Динаміка вартості чистих активів «Запорізький хлібокомбінат» за 2020-2021 роки

Назва показника	На поч. 2020	На кінець 2020	На кінець 2021	Абсолютне відхилення	Темпи приросту, %
Розрахункова вартість чистих активів (тис. грн)	3333,7	5571,7	6545,4	3211,7	196,3
Статутний капітал (тис. грн.)	1014,6	4014,6	4014,6	3000	395,6
Скоригований статутний капітал (тис. грн)	1014,6	4014,6	4014,6	3000	395,6

Використана Методика розрахунку вартості чистих активів «Запорізький хлібокомбінат №1» за 2020-2021 роки використання відповідно до "Методичних рекомендацій щодо визначення вартості чистих активів акціонерних товариств"

Різниця між розрахунковою вартістю чистих активів і статутним капіталом на кінець 2021 р. становить 2530,8 тис.грн. Різниця між розрахунковою вартістю чистих активів та скоригованим статутним

капіталом на кінець 2021 р. становить 2530,8 тис.грн. Різниця між розрахунковою вартістю чистих активів і статутним капіталом на кінець 2020 р. становить 1557,1 тис.грн. Різниця між розрахунковою вартістю чистих активів та скоригованим статутним капіталом на кінець 2020 р. становить 1557,1 тис.грн.

Вартість чистих активів акціонерного товариства більше від статутного капіталу і це є позитивною тенденцією для підприємства.

2.3 Оцінка виробничої діяльності підприємства.

Під виробничим потенціалом підприємства розуміють його можливості щодо виготовлення продукції певного асортименту, номенклатури і якості в потрібній споживачам кількості.

Основним показником, який характеризує ступінь використання виробничого потенціалу підприємства, є його виробнича програма.

Виробниче проектування підприємства «Запорізький хлібокомбінат № 1» передбачає:

- формування набору видів господарської діяльності
- синтез організаційних одиниць (підрозділів) на основі однорідності госпо-дарського потенціалу.

До методів проектування виробничої програми відносять такі;

- 1) метод структуризації цілей,
- 2) аналогій,
- 3) організаційного моделювання (в тому числі імітаційного),
- 4) блоковий,
- 5) експертно-аналітичний,
- 6) нормативний,
- 7) параметричний,
- 8) аналітично-розрахунковий,
- 9) графоаналітичний,

10) математико-статистичний.

Підприємство оцінює міру адекватності організаційно-економічного механізму управління підприємством до умов внутрішнього і зовнішнього середовища.

Розробка і обґрунтування виробничої програми підприємства обов'язково мають опиратися на чіткий математичний розрахунок усіх витрат на виробництво товарів (надання послуг).

У таблиці 2.9 наведено обсяги реалізованої, товарної та валової продукції.

Таблиця 2.9- Обсяг реалізованої, товарної та валової продукції

Показники		2019 План	2019 Факт	2020 План	2020 Факт	2021 План	2021 Факт
1. Вартість готових виробів		32700	26350	33000	26700	115600	107800
2. Вироблення п/ф внутрішньозаводського споживання		4550	5550	5100	6150	21900	22100
3. Капітальний ремонт устаткування		3800	4500	4950	5600	19800	20500
4. Продукція підсобного господарства		800	1300	950	1600	11100	12000
5. Послуги промислового характеру на сторону		1500	2150	2600	3250	13500	14350
6. Реалізовані відходи		8000	8350	8400	8750	30000	31700
7. Відпустка п/ф на сторону		1000	1500	1500	2000	9800	10500
8.Зміна залишку товарної продукції неоплаченої покупцем	На складі	+1200	+800	+2000	+1000	+10600	+9600
	У шляху	+2200	+1800	3000	+2000	+11300	+10600

Валовий оборот (В) – це сумарна вартість всіх видів продукції, зроблених протягом певного періоду всіма цехами промислового підприємства (незалежно від того, чи спожита ця продукція в цьому ж періоді в інших цехах підприємства, чи залишена вона для використання в наступному періоді або відпущена на сторону). Характеризує обсяг виробничої діяльності підприємства. Він розраховується по формулі (1.29):

$$\text{Вопл}_{2019} = 32700 + 4550 + 3800 + 800 + 1500 + 8000 + 1000 = 52350 \text{ грн.}$$

$$\text{Вофакт2019} = 26350 + 5550 + 4500 + 1300 + 2150 + 8350 + 1500 = 49700 \text{ грн.}$$

Аналогічно розраховуються 2020, 2021 роки.

Внутрішньозаводський оборот (ВЗО) характеризує переміщення з однієї виробничої одиниці (цеху, відділу) підприємства частини виробленої їм незавершеної продукції й напівфабрикатів для подальшої переробки їх в інших цехах даного підприємства з метою забезпечення випуску готової продукції для реалізації і розраховується по формулі (1.30):

$$\text{ВЗОпл2019} = 4500 \text{ грн.}$$

$$\text{ВЗОфакт2019} = 5550 \text{ грн.}$$

Валова продукція (ВП) характеризує обсяг виробленої продукції за певний період і визначається шляхом вирахування з валового обороту суми внутрішньозаводського обороту і розраховується по формулі (1.31):

$$\text{ВПпл2019} = 52350 - 4550 = 47800 \text{ грн.}$$

$$\text{ВПфакт2019} = 49700 - 5550 = 44150 \text{ грн.}$$

Товарна продукція (ТП) містить у собі всі види готової продукції, переданої на склад, призначеної для подальшої реалізації. Вона визначається підсумовуванням елементів з яких вона складається, тобто вартості готових виробів, вироблених всіма цехами підприємства й призначених до реалізації на сторону; вартості п/ф свого вироблення й продукції допоміжних і підсобних виробництв, відпущених на сторону; вартості робіт промислового характеру на сторону, включаючи капітальний ремонт свого встаткування й транспортних засобів. У галузях матеріального виробництва обсяг валової й товарної продукції збігається і розраховується по формулі (1.32):

$$\text{ТПпл2019} = 32700 + 1000 + 1500 + 3800 + 800 + 8000 = 47800 \text{ грн.}$$

$$\text{ТПфакт2019} = 26350 + 1500 + 2150 + 4500 + 1300 + 8350 = 44150 \text{ грн.}$$

Обсяг реалізованої продукції в плані визначається як вартість призначених до поставки й підметів оплаті в плановому періоді: готових виробів; напівфабрикатів власного виробництва; робіт промислового характеру, призначених до реалізації на сторону (включаючи капітальний

ремонт свого встаткування), а так саме частина вартості товарної продукції попереднього періоду(залишки ТП на складі й ТП відвантажена, алі не оплачена покупцем)

Обсяг реалізованої продукції можна визначити по формулі (1.33):

$$РП_{пл2019} = 47800 + 1200 + 2220 = 51200 \text{ грн.}$$

$$РП_{факт2019} = 44150 + 800 + 1800 = 46750 \text{ грн.}$$

Аналогічно розраховуються 2020, 2021 роки.

Визначимо ступінь виконання плану за даними показниками:

$$т_{вып.пл. (В)}2019 = 49700/52350 \cdot 100\% = 94,9\%$$

Аналогічно розраховуються 2020, 2021 роки.

План по валовому обороті в 2019 році був недовиконаний підприємством на 5,1%, або на 2650грн, в 2020 році план по валовому обороті ставши зменшуватись й склав 4,3%, в 2021 році з склав 1,3%.

$$т_{вып.пл. (ВЗО)}2019 = 5550/4550 \cdot 100\% = 121,9\%$$

Споживання полуфабрикатів усередині підприємства фактично перевищило плановий показник в 2019 році на 21,9% , або на 1000 грн., в 2020 році цей показник склав 20,6%, а в 2021 році знизився до 0,9%

$$т_{вып.пл. (ВП)}2019 = 44150/47800 \cdot 100\% = 92,3\%$$

План по валовій продукції був недовиконаний підприємством на 7,7%, або на 3650 грн, в 2020 році відбулося зменшення цього показника до 6,8%, що є позитивною тенденцією для підприємства.

$$т_{вып.пл. (ТП)}2019 = 44150/47800 \cdot 100\% = 92,3\%$$

План по випуску товарної продукції був недовиконаний підприємством на 7,7%, або на 3650 грн., в 2020 році відбулося зменшення цього показника до 6,8%, що є позитивною тенденцією для підприємства.

$$т_{вып.пл. (РП)}2019 = 46750/51200 \cdot 100\% = 91,3\%$$

План по реалізації продукції був недовиконаний підприємством на 8,7%, в 2020 році план був недовиконаний підприємством на 9,8 %, , в 2021 році план був недовиконаний на 2,1% за рахунок збільшення випуску виробів.

Таким чином треба збільшувати випуск продукції на підприємстві.

Для наглядного аналізу обсягів реалізованої, валової та товарної продукції розрахунок даних показників представлений у вигляді зведеної таблиці (таблиця 2.10)

Таблиця 2.10 – Аналіз реалізованої, валової та товарної продукції.

Найменування	План 2019 грн.	Факт 2019 грн.	План 2020 грн.	Факт 2020 грн.	План 2021 грн.	Факт 2021 грн.
1. Валовий оборот	52350	49700	56500	54050	221700	218950
2. Внутрішньозаводський оборот	4550	5550	5100	6150	21900	22100
3. Валова продукція	47800	44150	51400	47900	199800	196850
4. Товарна продукція	47800	44150	51400	47900	199800	196850
5. Реалізована продукція	51200	46750	56400	50900	221700	217050
6. Виконання по плану ВО%	94,9		95,7		98,7	
7. Виконання по плану ВЗО%	121,9		120,6		100,9	
8. Виконання по плану ВП%	92,3		93,2		98,5	
9. Виконання по плану ТП%	92,3		93,2		98,5	
10. Виконання по плану РП%	91,3		90,2		97,9	

Основною метою аналізу стану людських ресурсів, який розглядається з погляду забезпеченості підприємства робочою силою, є встановлення впливу кадрової політики на діяльність і перспективи розвитку підприємства. Від забезпеченості промислового підприємства необхідними кадрами та ефективного їх використання передовсім залежать результати господарської діяльності підприємства.

На “Запорізький хлібокомбінат №1” застосовують погодинно-преміальну форму оплати праці, за якої понад заробітну плату нараховану за фактично відпрацьований час, виходячи із тарифних ставок для робочих і посадових окладів для службовців, сплачується преміальна винагорода за досягнення високих кількісних і якісних показників.

Слід зазначити, інформацію про чисельність працівників та оплату їх праці на “Запорізький хлібокомбінат” за 2019-2021 р.р. (таблиця 2.11)

Таблиця 2.11 - Інформація про чисельність працівників та оплату їх праці на “Запорізький хлібокомбінат” за 2019-2021 р.р.

Назва показника	2019	2020	2021	Абсолют не відхиленн я (2021- 2019)	Темпи приросту , % (2021/20 19)
1	2	3	4	5	6
Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	195	122	78	-117	40,00
Середня чисельність позаштатних працівників та осіб, які працюють за сумісництвом, осіб	10	2	2	-8	20,00
Чисельність працівників, які працюють на умовах неповного робочого часу (дня, тижня), осіб	14	10	44	30	314,29
Фонд оплати праці, тис.грн.	2115	1438	1318	-797	62,32

У 2021 році підвищення заробітної плати на “Запорізький хлібокомбінат” проводилося у відповідності до вимог чинного законодавства. Фонд оплати праці у 2020 році складав 1438 тис.грн. У 2020 році за рахунок скорочення робочого часу у літній період відбулося зменшення фонду оплати праці на 120 тис. грн.

Кадрова програма “Запорізький хлібокомбінат”, спрямована на забезпечення рівня кваліфікації працівників операційним потребам “Запорізький хлібокомбінат”.

Протягом 2021 року підвищення кваліфікації працівників товариства не здійснювалося через брак коштів.

Окремі види діяльності “Запорізький хлібокомбінат №1” вимагають спеціальної підготовки спеціалістів підприємства, тому на 2022 рік заплановано навчання для отримання дозволу на виконання спеціальних робіт, пов'язаних з племенними (генетичними) ресурсами.

У зв'язку з тривалим процесом становлення ринкових відносин багато підприємств не мають стабільних трудових колективів, люди шукають більш високих заробітків, кращих умов праці, і тому залишається високий рівень мобільності кадрів. Далі проаналізуємо рух мобільності робочої сили на «Запорізький хлібокомбінат №1» (таблиці 2.12, 2.13).

Таблиця 2.12 - Динаміка руху робочої сили на «Запорізький хлібокомбінат №1»

Назва показника	2019	2020	2021	Абсолютне відхилення (2021-2019)	Темпи приросту, % (2021/2019)
1	2	3	4	5	6
Середньооблікова чисельність персоналу	195	122	78	-117	40,0
Прийнято працівників,	8	3	5	-3	62,5
Вибуло працівників	35	76	49	14	140,0
з них за власним бажанням,	35	76	49	14	140,0
звільнення за порушення трудової дисципліни	0	0	0	0	
Недоукомплектованість персоналу, всього	5	78	122	117	2440,0
з них:					
- промислово - виробничого персоналу	5	55	85	80	1700,0
- не промислового персоналу	0	23	37	37	

Недоукомплектованість персоналу на підприємстві коливається від 50 осіб у 2019 року до 850 осіб у 2021 році.

Аналізуючи рух мобільності робочої сили на «Запорізький хлібокомбінат №1», зазначимо, що протягом 2019-2021 років кількість кадрів, звільнених на підприємстві з різних причин, більше, ніж прийнятих,

про що свідчать коефіцієнти обороту з приймання та звільнення кадрів (таблиця 2.13).

Таблиця 2.13 - Коефіцієнти руху робочої сили на «Запорізький хлібокомбінат №1»

Назва показника	2019	2020	2021	Абсолютне відхилення (2021-2019)	Темпи приросту, % (2021/2019)
Коефіцієнт обороту:					
- з приймання, %	4,10	2,46	6,41	2	156,3
- зі звільнення, %	17,95	62,30	62,82	45	350,0
- загального обороту, %	22,05	64,75	69,23	47	314,0
Коефіцієнт плинності кадрів, %	17,95	62,30	62,82	45	350,0

Коефіцієнти обороту зі звільнення вище відповідних коефіцієнтів обороту з приймання кадрів. Причому коефіцієнт обороту зі звільнення збільшився у 2021 році порівняно з 2019 роком на 45%. Негативним моментом також є збільшення коефіцієнта загального обороту з 22,05% у 2019 році до 69,23% у 2021 році.

Таким чином, проведений аналіз дозволяє стверджувати, що на підприємстві слід приділити належну увагу розробці заходів щодо підвищення ефективності праці, своєчасне проведення яких надасть можливість підприємству підвищити рівень продуктивності праці одного працівника та збільшити обсяг випуск продукції на підприємстві.

Продуктивність праці – продуктивність виробничої діяльності людини, кількість продукції, яка виробляється за одиницю часу.

Рівень продуктивності праці (віддача робочої сили) — одна з найважливіших характеристик, що відбиває прогресивність способу виробництва.

Підвищення продуктивності праці забезпечує ріст кількості продукції, зробленої в одиницю часу, що Сприяє росту валового внутрішнього продукту, зниженню собівартості і збільшення національного доходу.

Продуктивність праці розрахуємо по формулі (1.40):

$$\text{ПП 2019} = 32700/1950 = 16,7 \text{ грн/люд.}$$

$$\text{ПП 2020} = 33000/1220 = 27,05 \text{ грн/люд.}$$

$$\text{ПП 2021} = 115600/780 = 148,2 \text{ грн/люд.}$$

Продуктивність праці збільшується з кожним роком, але значне збільшення можна спостерігати в 2021 році, у порівнянні з 2019 роком спостерігається збільшення на 131,5 грн/люд.. Це пов'язане зі збільшенням об'єму продукції.

2.4 Діагностика фінансового стану діяльності «Запорізький хлібокомбінат №1»

Крім поточних зобов'язань у підприємства можуть бути також і довгострокові зобов'язання, строк погашення яких становить більше 12 місяців з дати балансу.

З позиції довгострокової перспективи, фінансова стійкість підприємства характеризується структурою джерел коштів, залежністю від зовнішніх інвесторів і кредиторів. Джерелами коштів підприємства є власний і позиковий капітал. Співвідношення між цими величинами дозволить оцінити довгострокову платоспроможність.

Розрахуємо показники фінансової стійкості на 2019, 2020 і 2021р. для «Запорізький хлібокомбінат №1»: коефіцієнт автономії; коефіцієнт концентрації позикового капіталу; коефіцієнт фінансової залежності; коефіцієнт фінансової стабільності й ін.

Коефіцієнт концентрації власного капіталу (коефіцієнт автономії, коефіцієнт незалежності) визначає частку коштів власників підприємства в загальній сумі коштів, вкладених у майно підприємства. Якщо його значення

дорівнює 1 (або 100%), то це означає, що власники повністю фінансують своє підприємство.

Підприємство вважається фінансово стійким за умови, що частка власного капіталу в загальній сумі фінансових ресурсів підприємства становить не менш 50%. Розраховується по формулі (1.17):

$$K_{в.к2019} = 3333,7 / 8859,7 = 0,38,$$

$$K_{в.к2020} = 5571,7 / 10974,8 = 0,51,$$

$$K_{в.к2021} = 6545,4 / 13641,2 = 0,48.$$

Показник повинен бути більше 0,5. Рекомендується його збільшення. Характеризує можливість підприємства виконувати свої зовнішні зобов'язання за рахунок використання власних коштів, незалежність його функціонування від позикових коштів. На підприємстві «Хлібозавод №1» коефіцієнт фінансової незалежності в 2019 і 2021 роках перебуває поза межею нормативу.

В 2021 році в порівнянні з 2020 відбулося зниження коефіцієнта автономії на $0,48 - 0,51 = -0,03$, а в 2020 році в порівнянні з 2019 збільшення на $0,51 - 0,38 = 0,13$. Чим вище значення цього коефіцієнта, тим більше фінансово стійко, стабільно й незалежно від кредиторів підприємство. Причинами зменшення коефіцієнта може бути: зменшення прибутку, необґрунтоване збільшення матеріальних запасів.

Господарська діяльність підприємства і її розвиток здійснюється за рахунок самофінансування, а при недостатності власних фінансових коштів - за рахунок позикових коштів. Ступінь залежності підприємства визначається коефіцієнтом концентрації позикового капіталу, що характеризує частку позикових коштів у загальній сумі коштів, вкладених у майно підприємства [30].

Чим нижче цей показник, тим менше заборгованість підприємства, тим стійкіше його положення. Ріст цього показника в динаміку означає збільшення частки позикових коштів у фінансуванні підприємства [14]. Розрахуємо коефіцієнт концентрації позикового капіталу по формулі (1.18):

$$K_{п. к. 2019} = (127,6 + 5398,4) / 8859,7 = 0,63,$$

$$K_{п. к. 2020} = (107,2 + 5295,9) / 10974,8 = 0,49,$$

$$K_{п. к. 2021} = (3107,2 + 3988,6) / 13641,2 = 0,52.$$

Відповідно до вимог, показник повинен зменшуватися. Критичне значення приймається $K_{п.к.} = 0,5$. Показує, скільки позикового капіталу доводиться на одиницю сукупних джерел. В 2021 році в порівнянні з 2020 відбулося збільшення даного коефіцієнта на $0,52 - 0,49 = 0,03$, а в 2020 році в порівнянні з 2019 зниження на $0,49 - 0,63 = -0,14$. Це означає, що на підприємстві зменшується заборгованість і фінансове становище стає більш стабільним. В 2021 році даний показник приймає значення, рівне критичному, а в 2019 році – перевищує його.

Коефіцієнт співвідношення позикового й власного капіталу дає найбільш загальну оцінку фінансової стійкості підприємства. Розраховується по формулі (1.19) :

$$C_{2019} = (127,6 + 5398,4) / 3333,7 = 1,66,$$

$$C_{2020} = (107,2 + 5295,9) / 5571,7 = 0,97,$$

$$C_{2021} = (3107,2 + 3988,6) / 6545,4 = 1,08.$$

На підставі розрахунків, можна зробити висновок, що співвідношення позикового й власного капіталу в 2021 році в порівнянні з 2020 на $1,08 - 0,97 = 0,11$, а в 2020 році в порівнянні з 2019 роком зменшилося на $0,97 - 1,66 = -0,69$. Це свідчить про зменшення залежності підприємства від інвесторів і кредиторів, тобто про деяке збільшення фінансової стійкості підприємства. Цей показник в 2021 році склав 1,08, а це означає, що на кожну гривню коштів, вкладених в активи підприємства, доводиться 1 гривня 8 коп. позикових коштів.

Коефіцієнт фінансової залежності розраховується в такий спосіб по формулі (1.20):

$$K_{ф. з. 2019} = 8859,7 / 3333,7 = 2,66,$$

$$K_{ф. з. 2020} = 10974,8 / 5571,7 = 1,97,$$

$$K_{ф. з. 2021} = 13641,2 / 6545,4 = 2,08.$$

Показник зворотний коефіцієнту автономії. Нормативне значення $K_{ф.з.} = 2$, але рекомендується його зменшення. Показує, яка сума загальної вартості майна підприємства доводиться на 1 грн. власних коштів. В 2021 році в порівнянні з 2020 спостерігається збільшення коефіцієнта фінансової залежності на $2,08 - 1,97 = 0,11$, а в 2020 році в порівнянні з 2019 зниження на $1,97 - 2,66 = -0,69$.

На «Запорізький хлібокомбінат № 1» показник фінансової залежності в 2019 і 2021 р. перебуває поза межею нормативного значення. Це негативно позначається на фінансовій стійкості підприємства.

Коефіцієнт фінансової стабільності розраховується в такий спосіб по формулі (1.21) :

$$K_{ф.с2019} = 3333,7 / (127,6 + 5398,4) = 0,60,$$

$$K_{ф.с2020} = 5571,7 / (107,2 + 5295,9) = 1,03,$$

$$K_{ф.с2021} = 6545,4 / (3107,2 + 3988,6) = 0,92.$$

Нормативне значення $K_{ф.с}$ повинне бути більше 1. Характеризує забезпеченість заборгованостей власними коштами. В 2021 році в порівнянні з 2020 спостерігається зниження коефіцієнта фінансової стабільності на $0,92 - 1,03 = -0,11$, а в 2020 році в порівнянні з 2019 збільшення на $1,03 - 0,6 = 0,43$. Перевищення в 2019 і в 2021 році позикових коштів над власними вказує на те, що підприємство не має достатнього рівня фінансової стійкості й відносно залежно від зовнішніх фінансових джерел.

На «Запорізький хлібокомбінат № 1» показник фінансової стабільності в 2021 році перебуває поза межею нормативного значення. Це є негативним для підприємства. Тому що в 2019 і 2021 році $K_{ф.с}$ менше 1, то необхідно з'ясувати причини зменшення фінансової стабільності (зменшення прибутку, необґрунтоване збільшення матеріальних запасів і ін.) [3].

Коефіцієнт фінансового леверіджа розрахуємо по формулі (1.22):

$$K_{ф.л2019} = 127,6 / 3333,7 = 0,04,$$

$$K_{ф.л2020} = 107,2 / 5571,7 = 0,02,$$

$$K_{ф.л2021} = 3107,2 / 6545,4 = 0,48.$$

На підставі виконаних розрахунків видно, що відбулося збільшення коефіцієнта фінансового леверіджа в 2021 році в порівнянні з 2020 на $0,48 - 0,02 = 0,46$ за рахунок одержання підприємства кредиту в банку на суму 3000 тис. грн., а в 2020 році в порівнянні з 2019 зниження на $0,02 - 0,04 = -0,02$. Ріст коефіцієнта фінансового леверіджа свідчить про збільшення фінансового ризику, тобто про можливість втрати платоспроможності.

Розрахуємо коефіцієнт по формулі (1.23) для «Запорізький хлібокомбінат № 1»:

$$K_{\text{забез.вл}} 2019 = (-4104,3) / 1294,1 = -3,17,$$

$$K_{\text{забез.вл}} 2020 = (-2827,2) / 2468,7 = -1,15,$$

$$K_{\text{забез.вл}} 2021 = 710,8 / 4699,4 = 0,15.$$

З розрахунків видно, що коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами має негативну динаміку в 2020 році в порівнянні з 2019. Це є негативним для підприємства. В 2021 році коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами склав 0,15 і це, у свою чергу, вважається позитивною зміною.

Коефіцієнт маневреності робочого капіталу розраховується по формулі (1.24) як відношення вартості робочого капіталу (власних оборотних коштів) до суми джерел власних коштів :

$$K_{\text{манев рк}} 2019 = (1294,1 - 5398,4) / 3333,7 = -1,23,$$

$$K_{\text{манев рк}} 2020 = (2468,7 - 5295,9) / 5571,7 = -0,51,$$

$$K_{\text{манев рк}} 2021 = (4699,4 - 3988,6) / 6545,4 = 0,11.$$

Цей коефіцієнт характеризує ступінь мобільності використання власних коштів підприємством. Коефіцієнт маневреності робочого капіталу в 2019 і 2020 році має негативне значення. Причиною цього є негативне значення величини робочого капіталу.. Така ситуація свідчить про критичний фінансовий стан підприємства. Це є негативним для підприємства. В 2021 році коефіцієнт маневреності робочого капіталу склав 0,11 і це, у свою чергу, вважається позитивною зміною.

Таблиця 2.14 - Аналіз показників фінансової стійкості підприємства

Показники	2019 рік	2020 рік	2021 рік	Рекомендується по нормативу	Зміна			
					абсолютне		відносне	
					від 2019 року	від 2020 року	від 2019 року	від 2020 року
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Коефіцієнт автономії	0,38	0,51	0,48	Збільшення ДО > 0,5	0,13	-0,03	134,2	94,1
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,63	0,49	0,52	Зменшення ДО < 0,5	-0,14	0,03	77,8	106,1
Коефіцієнт співвідношення позикового й власного капіталу	1,66	0,97	1,08	Зменшення ДО < 0,5	-0,69	0,11	58,4	111,3
Коефіцієнт фінансової залежності	2,66	1,97	2,08	Зменшення ДО < 2,0	-0,69	0,11	74,1	105,6
Коефіцієнт фінансової стабільності	0,60	1,03	0,92	Збільшення ДО > 1	0,43	-0,11	171,7	89,3
Коефіцієнт фінансового леверіджа	0,04	0,02	0,48	Зменшення ДО < 0,1	-0,02	0,46	50,0	2400,0
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами	-3,17	-1,15	0,15	Збільшення	2,02	1,3	-	-
Коефіцієнт маневреності робочого капіталу	-1,23	-0,51	0,11	Збільшення	0,72	0,62	-	-

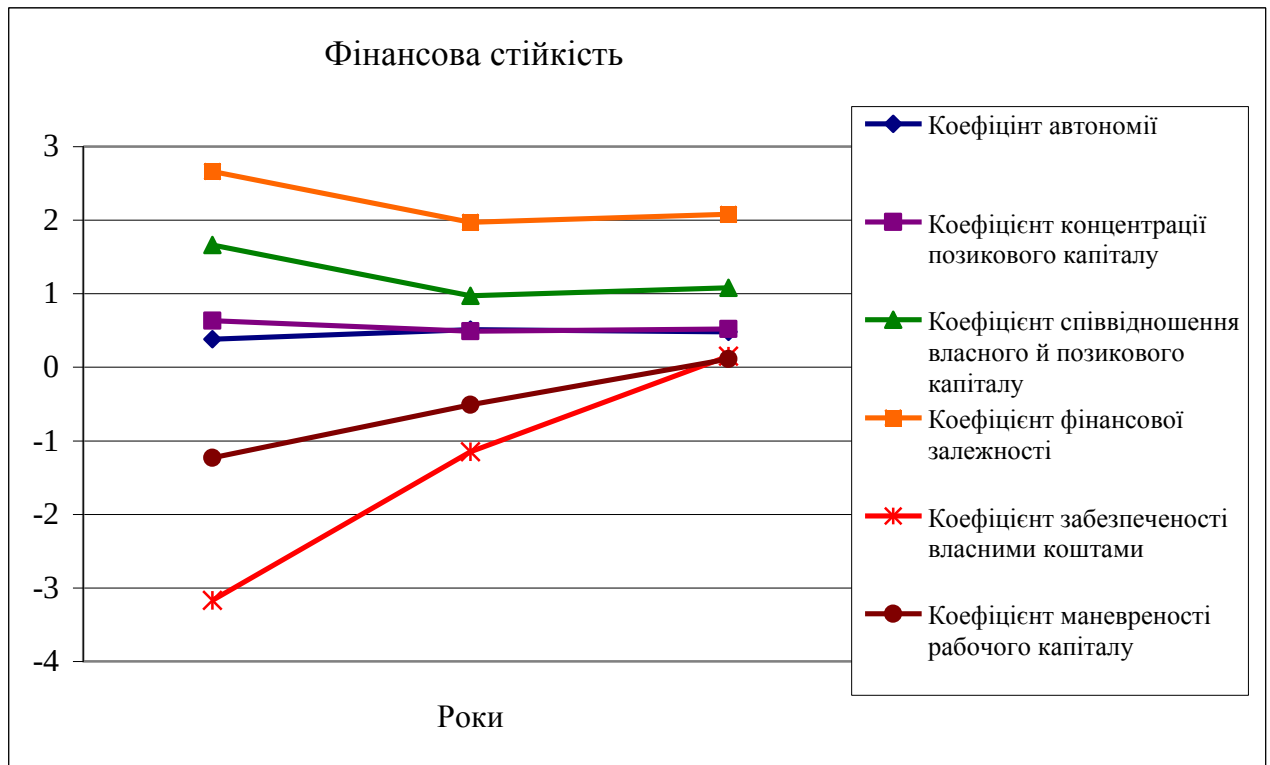

Рисунок 2.4 - Графік динаміки зміни показників фінансової стійкості

Таким чином, на підставі рисунка 2.4 і таблиці 2.14 можна зробити висновок, що більшість показників фінансової стійкості даного підприємства в 2021 році в порівнянні з 2020 перебувають поза межею нормативів, і не мають рекомендовану нормативами динаміку.

В 2020 році в порівнянні з 2019 всі показники фінансової стійкості мають рекомендовану нормативами динаміку й перебувають у межах нормативів, крім коефіцієнта співвідношення позикового й власного капіталу.

Фінансова стійкість підприємства «Запорізький хлібокомбінат № 1» в 2021 році в порівнянні з 2020 погіршилася. Про це свідчить зниження коефіцієнта автономії на 5,9%.

На кінець 2021 року 48% майна підприємства покривалося за рахунок власного капіталу, і тому фінансування господарської діяльності за рахунок позикового капіталу перевищує припустимі межі. Тому що коефіцієнт автономії в 2021 році менше 0,5, то необхідно проаналізувати раціональність

і доцільність використання прибутку протягом звітного періоду і його розподіл по напрямках використання.

Структура капіталу підприємства характеризується співвідношенням зовнішніх зобов'язань і власного капіталу. Спостерігається збільшення коефіцієнта співвідношення позикового й власного капіталу в 2021 році в порівнянні з 2020 на 11,3% і зниження в 2020 році в порівнянні з 2019 на 41,6%. Таким чином, залежність підприємства від позикових коштів в 2021 році збільшилася, насамперед, за рахунок збільшення довгострокових зобов'язань.

Відбулося незначне зниження коефіцієнта фінансової стабільності в 2021 році в порівнянні з 2020 на 10,7%, насамперед, за рахунок збільшення довгострокових зобов'язань на 3000 тис. грн. і збільшення в 2020 році в порівнянні з 2019 на 71,7%.

Коефіцієнт фінансового ліверіджа свідчить про значну залежність підприємства від зовнішніх довгострокових кредиторів, що на кінець 2021 року збільшився в 24 рази в порівнянні з 2020.

Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами має негативну динаміку в 2020 році в порівнянні з 2019 роком. Коефіцієнт маневреності робочого капіталу в 2019 і 2020 році має негативне значення. В 2021 році коефіцієнт маневреності робочого капіталу склав 0,11 і це вважається позитивною зміною.

Розглянемо абсолютні показники фінансової стійкості.

Вартість запасів (З) рівняється з переліком таких джерел фінансування: власні оборотні кошти (ВОК), власні оборотні кошти й довгострокові кредити й позики (ВОК + Кд); власні оборотні кошти, довго- і короткострокові кредити й позики (ВОК + Кк + Кд). Відповідно до цього сума власних оборотних коштів визначається як різниця між власним капіталом (ВК) і вартістю необоротних активів (НА), на покриття якої, насамперед, направляється власний капітал, тобто: $ВОК = ВК - НА$.

Наявність власних оборотних коштів - мінімальна умова фінансової стійкості.

Загальноприйнятою формулою визначення власних оборотних коштів (робітник капітал) є різниця між оборотними активами підприємства і його короткострокових зобов'язань, або різниця між сумою власного капіталу й довгострокових зобов'язань і необоротних активів. Таким чином, власні оборотні кошти є частиною оборотних коштів, що фінансується за рахунок власних коштів і довгострокових зобов'язань. При цьому останні прирівнюються до власних коштів, хоча вони не є такими.

Для визначення типу фінансової стійкості розмір власних оборотних коштів розраховують як різниця між власним капіталом і необоротними активами.

Власні оборотні кошти є частиною оборотних коштів, що фінансується за рахунок власних коштів і довгострокових зобов'язань. Забезпеченість запасів джерелами формування є сутністю фінансової стійкості, її зовнішнім проявом.

Існують чотири типи фінансової стійкості:

1) Абсолютна стійкість - для забезпечення запасів досить власних оборотних коштів; платоспроможність підприємства гарантована: $Z < \text{ВОК}$.

2) Нормальна стійкість - для забезпечення запасів крім власних оборотних коштів залучаються довгострокові кредити й позики; платоспроможність гарантована: $Z < \text{ВОК} + \text{Кд}$.

3) Нестійкий фінансовий стан - для забезпечення запасів крім власних оборотних коштів і довгострокових кредитів і позик залучаються короткострокові кредити й позики; платоспроможність порушена, але є можливість її відновити: $Z < \text{ВОК} + \text{Кд} + \text{Кк}$.

4) Кризовий фінансовий стан - для забезпечення запасів не вистачає "нормальних" джерел їхнього формування; підприємству загрожує банкрутство: $Z > \text{ВОК} + \text{Кд} + \text{Кк}$ [13].

Проведемо аналіз фінансової стійкості підприємства у таблиці 2.15.

Таблиця 2.15 - Аналіз фінансової стійкості

Показник	2019 рік, тис. грн.	2020 рік, тис. грн.	2021 рік, тис. грн.
1. Власний капітал	3333,7	5571,7	6545,4
2. Необоротні активи	7563,3	8504,1	8936,5
3. Власні оборотні кошти (стр. 1 – стр. 2)	-4229,6	-2932,4	-2391,1
4. Довгострокові зобов'язання	127,6	107,2	3107,2
5. Наявність власних і довгострокових джерел покриття запасів (стр. 3 + стр. 4)	-4102	-2825,2	716,1
6. Короткострокові кредити й позики	3960,9	4064,5	3115,5
7. Загальний розмір основних джерел покриття запасів (стр. 5 + стр. 6)	-141,1	1239,3	3831,6
8. Запаси	502,8	1381,9	1866,5
9. Надлишок (+) або недолік (-) власних оборотних коштів (стр. 3 - стр. 8)	-4732,4	-4314,3	-4257,6
10. Надлишок (+) або недолік (-) власних коштів і довгострокових кредитів і позик (стр. 5 – стр. 8)	-4604,8	-4207,1	-1150,4
11. Надлишок (+) або недолік (-) основних джерел покриття запасів (стр. 7 – стр. 8)	-643,9	-142,6	1965,1
12. Тип фінансової стійкості	Кризовий	Кризовий	Нестійкий

Таким чином, на підставі даних таблиці 2.15 можна зробити висновок, що за звітний період змінився тип фінансової стійкості підприємства: воно перейшло із кризового фінансового стану до нестійкого, насамперед, завдяки збільшенню довгострокових зобов'язань на 3000 тис. грн. В 2021 році спостерігається нестійкий тип фінансової стійкості, тому що виконується умова: $З < ВОК + Кд + Кк$.

Таким чином, стан підприємства небагато поліпшується, однак воно залишається нестійким. Але якщо підприємство збільшить власний капітал, а запаси будуть зменшуватися, то найімовірніше, що в наступних періодах фінансовий стан можна буде оцінювати як нормальний.

Забезпеченість запасів джерелами формування є сутністю фінансової стійкості, її зовнішнім проявом, а наслідком є платоспроможність (ліквідність).

Проведемо діагностику банкрутства підприємства «Запорізький хлібокомбінат № 1» за 3 роки. Для прогнозування ймовірності банкрутства

використаємо адаптовану модель Альтмана або індекс кредитоспроможності (Z).

Рівень погрози банкрутства підприємства в моделі Альтмана оцінюється по наступній шкалі, наведеної в таблиці 2.16.

Таблиця 2.16 - Оцінка ймовірності банкрутства за значенням Z - рахунку Альтмана

Значення показника «Z»	Імовірність банкрутства
0 і менше	Дуже висока
0-0,29	Вище за середнє
0,29 – 2,07	Середня
2,07 – 2,54	Нижче середнього
2,54 і вище	Дуже низька

Розрахуємо індекс кредитоспроможності за даними фінансової звітності «Хлібозавод № 1» за 2019 рік, відповідно до формули :

$$\begin{aligned}
 x_1 &= \frac{-4104,3}{8859,7} = -0,4633, \\
 x_2 &= \frac{78,15}{127,6 + 5398,4} = 0,0141, \\
 x_3 &= \frac{1294,1 + 2,3}{127,6 + 5398,4} = 0,2346, \\
 x_4 &= \frac{3333,7}{127,6 + 5398,4} = \frac{3333,7}{5526} = 0,6033, \\
 x_5 &= \frac{9435,4}{8859,7} = 1,0650.
 \end{aligned}$$

$$Z = 0,13*(-0,4633) + 0,26*0,0141 + 0,57*0,2346 + 0,003*0,6033 + 0,04*1,0650 = 0,122.$$

Аналогічно розраховуємо за 2020 рік – 0,306, в 2021 році він дорівнює 0,48.

На рисунку 2.4 наведений графік зміни значення Z-рахунку Альтмана протягом 2019-2021 р.

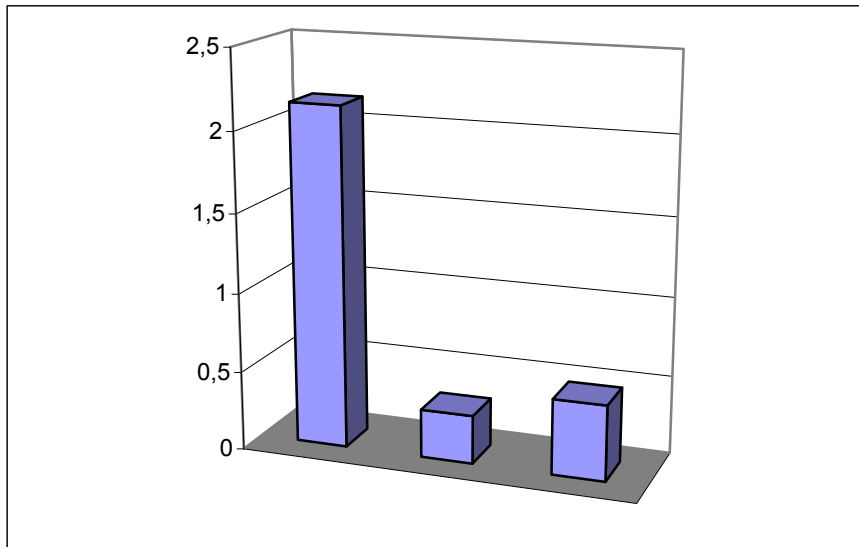

Рисунок 2.5 – Графік зміни значення Z-рахунку Альтмана в 2019-2021 роках

Таким чином, на підставі рисунку 2.5 можна зробити висновок, що значення показника Z значно збільшилося протягом аналізованого періоду з 0,122 до 0,48. Це свідчить про зниження ймовірності банкрутства підприємства.

В 2019 році показник « Z » для ВАТ «Запорізький хлібокомбінат № 1» становить 0,122, і це означає, що ймовірність банкрутства вище за середнє. Однак діяльність ВАТ «Запорізький хлібокомбінат № 1» в 2020 і 2021 році привела до поліпшення його фінансово-економічного стану й збільшенню показника Z до 0,306 в 2020 році й до 0,48 – в 2021 році, тому ймовірність банкрутства стала середня.

Ліквідність характеризує здатність підприємства швидко перетворити активи в гроші. Оцінюючи ліквідність підприємства, аналізують достатність поточних (оборотних) активів для погашення поточних зобов'язань – короткострокової кредиторської заборгованості.

Для фінансового менеджменту найбільш важливими показниками ліквідності є: коефіцієнт покриття або загальної (поточної) ліквідності; коефіцієнт швидкої ліквідності; коефіцієнт абсолютної ліквідності.

Розрахуємо показники ліквідності на 2019, 2020 і 2021р. для «Запорізький хлібокомбінат № 1».

Коефіцієнт загальної ліквідності (покриття) дає загальну оцінку ліквідності активів, показуючи скільки гривень поточних активів підприємства доводиться на 1 гривню поточних зобов'язань. Коефіцієнт характеризує тільки наявність оборотних активів, а не їхня якість.

Якщо поточні активи перевищують по величині поточні зобов'язання, підприємство може розглядатися як успішно функціонуюче. Коефіцієнт розраховується по формулі (1.25):

$$K_{\text{заг}2019} = (1294,1 + 2,3) / 5398,4 = 0,24,$$

$$K_{\text{заг}2020} = (2468,7 + 2,0) / 5295,9 = 0,47,$$

$$K_{\text{заг}2021} = (4699,4 + 5,3) / 3988,6 = 1,18.$$

За вивчений період коефіцієнт загальної ліквідності має тенденцію до збільшення. Тому що в 2019 і 2021 р. $K_{\text{заг}} < 1$, то підприємство мало неліквідний баланс. В 2021 році відбулося збільшення даного коефіцієнта в порівнянні з 2020 роком на $1,18 - 0,47 = 0,71$. Це є позитивним для підприємства. Критичне значення коефіцієнта прийняте рівним 1. В 2020 році в порівнянні з 2019 спостерігається збільшення коефіцієнта покриття на $0,47 - 0,24 = 0,23$ і це є позитивним.

В 2021 році коефіцієнт покриття становить 1,18 і це означає, що на кожну 1 гривню поточних зобов'язань підприємство має 1,18 грн. поточних активів. В 2021 році коефіцієнт загальної ліквідності вище критичного рівня. Відповідно до розробленого в Україні методикам аналізу фінансового стану, значення коефіцієнта покриття в межах 1-1,5 свідчить про те, що підприємство вчасно погашає борги.

Коефіцієнт швидкої ліквідності - ураховує якість оборотних активів і є більш строгим показником ліквідності, тому що при його розрахунку враховуються найбільш ліквідні поточні активи (запаси не враховуються). Він розраховується по формулі (1.26) :

$$K_{\text{ш}2019} = (1294,1 - 194,8 - 265,7 - 32,7 - 9,6 + 2,3) / 5398,4 = 0,15,$$

$$K_{ш2020} = (2468,7 - 343,8 - 174,5 - 33,0 - 830,6 + 2,0) / 5295,9 = 0,21,$$

$$K_{ш2021} = (4699,4 - 585,6 - 319,2 - 115,6 - 846,1 + 5,3) / 3988,6 = 0,71.$$

Коефіцієнт швидкої ліквідності показує, скільки одиниць найбільш ліквідних активів доводиться на одиницю поточних зобов'язань. Коефіцієнт швидкої ліквідності в 2021 році дорівнює 0,71, і це означає, що на кожну 1 гривню поточних зобов'язань підприємство має лише 71 коп. ліквідних активів. Це є низьким показником.

Таким чином, за розглянутий період коефіцієнт швидкої ліквідності також має тенденцію до збільшення. Відбулося збільшення коефіцієнта швидкої ліквідності в 2021 році в порівнянні з 2020 роком на $0,71 - 0,21 = 0,5$. В 2020 році в порівнянні з 2019 спостерігається збільшення коефіцієнта швидкої ліквідності на $0,21 - 0,15 = 0,06$ і це є позитивним.

Нормативне значення коефіцієнта швидкої ліквідності повинне рівнятися 1. На даному підприємстві коефіцієнт швидкої ліквідності значно нижче нормативного значення даного показника. Це негативно характеризує дане підприємство.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності показує яка частина поточних (короткострокових) зобов'язань може бути погашена негайно. Коефіцієнт розраховується по формулі (1.27) :

$$K_{абс2019} = 19,6 / 5398,4 = 0,004,$$

$$K_{абс2020} = 341,6 / 5295,9 = 0,065,$$

$$K_{абс2021} = 92,1 / 3988,6 = 0,023.$$

Відбулося зниження коефіцієнта абсолютної ліквідності в 2021 році в порівнянні з 2020 на $0,023 - 0,065 = -0,042$. В 2020 році в порівнянні з 2019 спостерігається збільшення абсолютної ліквідності на $0,065 - 0,004 = 0,061$ і це є позитивним.

Нормативне значення коефіцієнта абсолютної ліквідності повинне бути від 0,2 до 0,25. На підприємстві коефіцієнт абсолютної ліквідності значно нижче нормативного значення даного показника. Це негативно характеризує дане підприємство.

Оцінка надійності коефіцієнтів ліквідності здійснюється в процесі вивчення питомої ваги оборотних активів і їхніх окремих видів у складі майна підприємства. Від оптимального співвідношення майна оборотного й постійного капіталу значною мірою залежить ефективність роботи підприємства [30].

Частка оборотних коштів в активах розраховується як відношення оборотних коштів і валюти балансу [14]. Розрахуємо показник по формулі (1.28):

$$Ч_{об2019} = 1294,1/8859,7 = 0,15,$$

$$Ч_{об2020} = 2468,7/10974,8 = 0,23,$$

$$Ч_{об2021} = 4699,4/13641,2 = 0,35.$$

На підставі розрахунків видно, що в 2021 році в порівнянні з 2020 спостерігається збільшення частки оборотних коштів в активах на $0,35 - 0,23 = 0,12$ і це є позитивним.

В 2020 році в порівнянні з 2019 також відбулося збільшення частки оборотних коштів в активах на $0,23 - 0,15 = 0,08$. Це означає, що відбулося збільшення питомої ваги оборотних активів у майні підприємства. Це також варто оцінити позитивно.

Проведемо аналіз показників ліквідності підприємства «Запорізький хлібокомбінат № 1» за 2019-2021 р. у таблиці 2.17.

За вивчений період коефіцієнт загальної ліквідності має тенденцію до збільшення. Тому що в 2019 і 2020 р. $K_{заг} < 1$, то підприємство мало неліквідний баланс. В 2021 році відбулося збільшення даного коефіцієнта в порівнянні з 2020 роком в 2,5 рази, а в 2020 році в порівнянні з 2019 – на 95,8%. Таким чином, на підставі рисунка 2.5 можна зробити висновок, що підприємство «Хлібозавод № 1» характеризується низькою ліквідністю. Більшість показників ліквідності даного підприємства в 2021 році в порівнянні з 2020 і в 2020 році в порівнянні з 2019 перебувають поза межею нормативів, але мають рекомендовану нормативами динаміку.

Таблиця 2.17 - Аналіз показників ліквідності підприємства

Показники	2019 рік	2020 рік	2021 рік	Рекомендує ся по нормативу	Зміна			
					абсолютне		відносне	
					від 2019 року	від 2020 року	від 2019 року	від 2020 року
Коефіцієнт загальної ліквідності	0,24	0,47	1,18	ДО = > 2	0,23	0,71	195,8	251,1
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,15	0,21	0,71	ДО = > 1	0,06	0,5	140,0	338,1
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,004	0,065	0,023	ДО=>0,2	0,061	-0,042	1625,0	35,4
Частка оборотних коштів в активах	0,15	0,23	0,35	-	0,08	0,12	153,3	152,2

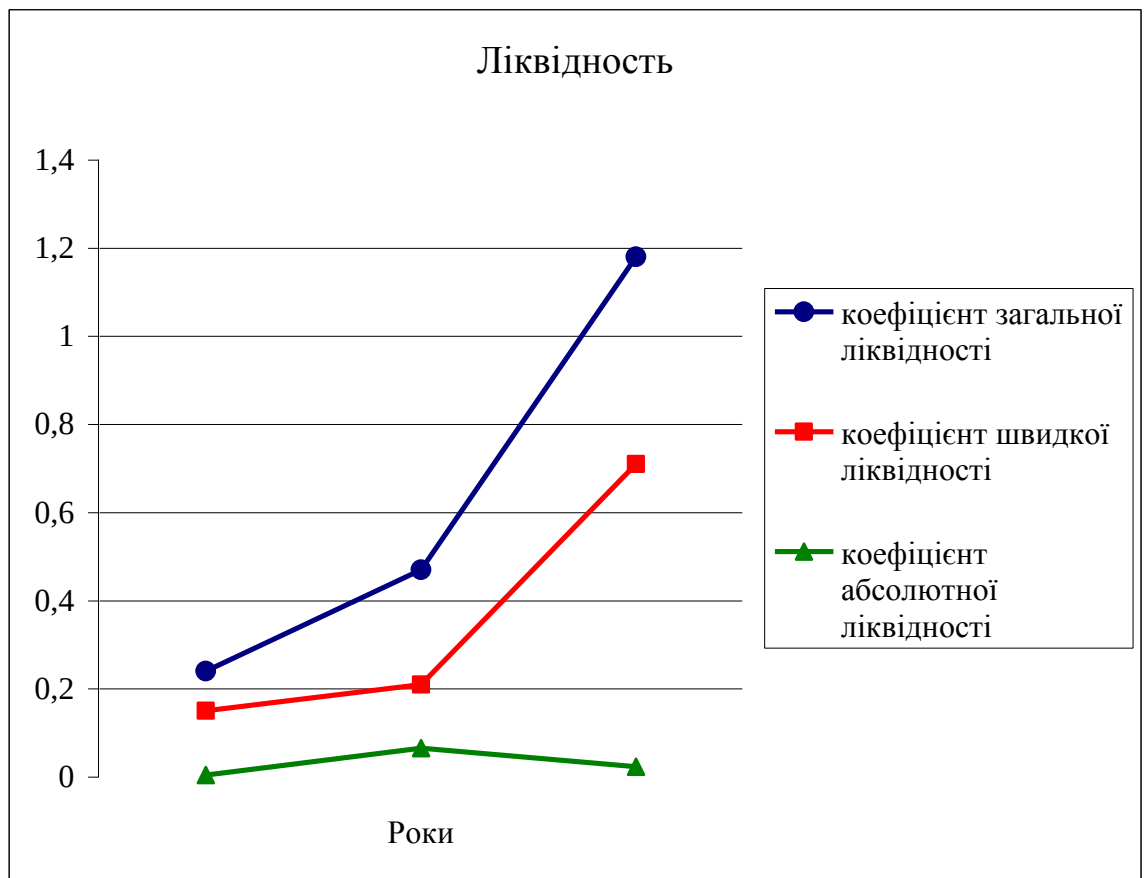

Рисунок 2.6 - Графік динаміки зміни показників ліквідності

На даному підприємстві коефіцієнт швидкої ліквідності значно нижче нормативного значення даного показника.

Таким чином, за досліджуваний період підприємство мало неліквідний баланс. Аналіз також показав, що за 3 роки в підприємства був недолік найбільш ліквідних оборотних активів - коштів. На даний момент часу таке положення спричиняє погіршення фінансового стану підприємства, і якщо тенденція буде зберігатися, у перспективі це може викликати недолік коштів для погашення термінової заборгованості.

Невиконання четвертої нерівності свідчить про недотримання підприємством мінімальної умови фінансової стійкості, недоліку власних оборотних активів. Підприємству необхідно контролювати ситуацію, щоб подібні негативні явища не повторювалися в майбутньому.

Таким чином, можна зробити висновок про фінансовий стан підприємства "Запорізький хлібокомбінат № 1". Як позитивну тенденцію необхідно розглядати збільшення вартості майна підприємства, зниження в 2021 році кредиторської заборгованості й наявність робочого капіталу. Відбулося значне збільшення дебіторської заборгованості внаслідок збільшення обсягів реалізації продукції.

Спостерігаються також і негативні тенденції: збільшення коефіцієнта зношування основних засобів і зниження коефіцієнта придатності основних засобів, зниження коефіцієнта відновлення. В 2019 і 2020 році на підприємстві спостерігається недолік власних оборотних коштів.

Більшість показників фінансової стійкості даного підприємства в 2021 році в порівнянні з 2020 перебувають поза межею нормативів, і не мають рекомендовану нормативами динаміку.

В 2020 році в порівнянні з 2019 всі показники фінансової стійкості мають рекомендовану нормативами динаміку й перебувають у межах нормативів, крім коефіцієнта співвідношення позикового й власного капіталу. Проаналізувавши фінансову стійкість, можна зробити висновок, що

за аналізований період змінився тип фінансової стійкості підприємства: воно перейшло із кризового фінансового стану до нестійкого.

Підприємство характеризується низькою ліквідністю. Більшість показників ліквідності даного підприємства в 2021 році в порівнянні з 2020 і в 2020 році в порівнянні з 2019 перебувають поза межею нормативів, але мають рекомендовану нормативами динаміку.

Висновки до третього розділу

Результати досліджень показали, що основними конкурентами "Запорізький хлібокомбінат № 1" є: хлібозавод №3; хлібозавод №5; „Запоріжська кондитерська фабрика”; ТОВ „Ольф”; Урожай; міні-пекарні; виробники кондитерських виробів по всій території України. На діяльність "Запорізький хлібокомбінат № 1" негативно впливає випуск аналогічної продукції міні-пекарнями, іде боротьба за ринок збуту, а також спеціалізація підприємства на виробництві кондитерських виробів, конкуренцію яким становлять кондитерські вироби інших регіонів України

Таким чином, можна зробити висновок про фінансовий стан підприємства "Запорізький хлібокомбінат № 1". Як позитивну тенденцію необхідно розглядати збільшення вартості майна підприємства, зниження в цілому кредиторської заборгованості й наявність робочого капіталу. Відбулося значне збільшення дебіторської заборгованості внаслідок збільшення обсягів реалізації продукції.

3 ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

3.1 Заходи підвищення ефективності роботи підприємства

На підставі проведеної економічної діагностики підприємства "Запорізький хлібокомбінат № 1" за допомогою фінансової звітності можна запропонувати заходи, спрямовані на поліпшення економічної стійкості підприємства:

- 1) вивчення попиту на продукцію з метою розширення ринків збуту або переорієнтацію на випуск іншої продукції;
- 2) аналіз собівартості продукції й визначення шляхів її зниження;
- 3) виявлення наднормативних запасів матеріальних цінностей для залучення їх до господарського обороту або реалізації;
- 4) вивчення руху дебіторської заборгованості з метою її зниження;
- 5) вивчення можливості залучення довгострокових кредитів;
- 6) аналіз короткострокової заборгованості й можливості її зниження [17].

Конкурентне ринкове середовище вимагає від підприємства постійного вдосконалення. Для того щоб бути конкурентоспроможним, підприємство повинно мати конкурентні переваги.

Основним засобом отримання конкурентних переваг є пошук шляхів підвищення ефективності власної діяльності та удосконалення економічного стану.

Економічний стан підприємства — це сутнісна характеристика діяльності підприємства у певний період, що визначає реальну та потенційну можливість підприємства забезпечувати достатній рівень фінансування фінансово-господарської діяльності та здатність ефективно здійснювати її в майбутньому. Для визначення економічного стану використовують низку аналітичних показників: ліквідності, платоспроможності, майнового стану, рентабельності тощо.

Мета, яка полягає у пошуку та використанні шляхів удосконалення економічного стану, — забезпечення зростання ринкової вартості підприємства в довгостроковому періоді.

Головним завданням є виявлення шляхів удосконалення економічного стану за рахунок мобілізації внутрішніх резервів підприємства - явних та прихованих.

Пошук резервів, які можуть бути використані для покращення фінансового стану підприємства, проводиться шляхом ґрунтовного аналізу всіх складових його діяльності.

Удосконалення економічного стану підприємства можливе за рахунок збільшення вхідних та зменшення вихідних грошових потоків. Підвищення розмірів вхідних грошових потоків можливе за рахунок:

- збільшення виручки від реалізації;
- продажу частини основних фондів;
- рефінансування дебіторської заборгованості.

Скорочення вихідних грошових потоків можливе за рахунок:

- зниження витрат, які відносяться на собівартість продукції;
- зниження витрат, які покривають за рахунок прибутку.

Основним заходом покращення економічного стану є збільшення виручки від реалізації. В свою чергу розмір виручки від реалізації залежить від:

- обсягів реалізації продукції;
- ціни одиниці продукції, що реалізується

Щоб збільшити обсяги реалізації, треба максимально активізувати збутову діяльність підприємства. Стимулювати збут можна різними методами. Бажаний результат можна отримати наданням знижок покупцям, помірними зменшеннями цін, застосуванням масової реклами. Тип заходів залежить від особливостей конкретного підприємства та обраної ним стратегії маркетингу.

Також одним із важливих шляхів удосконалення економічного стану є мобілізація внутрішніх резервів. Це:

- проведення реструктуризації активів підприємства;
- сукупність заходів, пов'язаних зі зміною структури та складу активів балансу;
- перетворення в грошову форму наявних матеріальних та фінансових активів підприємства

Внутрішні резерви підприємства складаються з явних та прихованих. Виявлення явних резервів здійснюється через ліквідацію: втрат окремих видів ресурсів, перевищення норм їх витрачання.

Особливу увагу необхідно звернути увагу на приховані резерви.

Приховані резерви — частина капіталу, що ніяк не відображена в Балансі. Розмір прихованих резервів балансу дорівнює різниці між балансовою вартістю окремих майнових об'єктів підприємства та їх реальною вартістю.

Шляхами удосконалення економічного стану підприємства через виявлення прихованих резервів є: здача в оренду основних фондів, які не повною мірою використовуються у робочому процесі; використання зворотного лізингу.

Одним з основних напрямів пошуку резервів є зменшення вихідних грошових потоків через зниження собівартості продукції та витрат, джерелом покриття яких є прибуток.

Отже, удосконалення фінансового стану підприємства можливе шляхом підвищення результативності розміщення та використання ресурсів підприємства. При цьому забезпечується розвиток виробництва чи інших сфер діяльності на основі зростання прибутку й активів, при збереженні платоспроможності та кредитоспроможності.

Економічний аналіз вивчає економічний стан фірми і відображає ефективність виробничої діяльності, ліквідності та фінансової усталеності підприємств за допомогою системи показників.

Методика аналізу економічного стану являє собою дослідження цих показників з метою прийняття найбільш виправданих рішень в ринкових умовах.

Без аналізу фінансового стану підприємства сьогодні стає неможливим функціонування будь-якого суб'єкта економічної діяльності, включаючи й тих, що з певних причин не переслідують мету максимізації прибутків.

Головним джерелом аналізу фінансового стану є інформація бухгалтерської звітності підприємств, відповідна обробка якої може сприяти максимізації прибутку підприємства. У виробничій сфері економічний аналіз тісно зв'язаний з двома головними функціями управління виробництвом: плануванням та контролем, а також з їхньою проміжною ланкою - бюджетуванням (розподілом коштів для досягнення поставлених виробничих цілей). Без відповідного планування цілі досягаються лише випадково. При плануванні для аналізу головним чином використовуються джерела внутрішнього походження. В основному це дані про сподівані обсяги виробництва (продажу) та витрати. Аналізу належить важлива роль у досягненні стабільного економічного стану підприємства.

Можливості статистичного аналізу поки що, на жаль, далеко не повністю використовуються під час економічного аналізу. Без статистичних методів неможливо кількісно розрахувати та мінімізувати економічний ризик, який супроводжує підприємства в їхній діяльності.

Підприємство "Запорізький хлібокомбінат № 1" характеризується низькою економічною стійкістю, це означає, що у випадку зривів (навіть незначних) в оплаті продукції підприємство може зіштовхнутися із серйозними проблемами погашення заборгованості постачальникам.

Найбільш реальними й ефективними шляхами підвищення економічної стійкості підприємства "Запорізький хлібокомбінат № 1" є вивільнення коштів у вигляді дебіторської заборгованості й запасів. На практиці це означає створення чіткого зв'язку між постачальницькими, виробничими й збутовими службами.

Ділова репутація підприємства й можливі кон'юнктурні ускладнення ставлять за обов'язок підприємству мати певний грошовий запас. Зокрема, це необхідно для своєчасного погашення поточних зобов'язань, оплати праці, розвитку виробництва й ін. Відсутність коштів може привести до банкрутства підприємства.

Великий вплив на стан підприємства "Запорізький хлібокомбінат № 1" робить стан його запасів.

Запаси можуть мати значну питому вагу не тільки в складі оборотних активів, але й у цілому в активах підприємства. Це може свідчити про те, що підприємство зазнає труднощів зі збутом своєї продукції, що, у свою чергу, може бути обумовлено низькою якістю продукції, вибором неефективних методів реалізації, недостатнім вивченням ринкового попиту й кон'юнктури.

Порушення оптимального рівня матеріально-виробничих запасів приводить до збитків у діяльності підприємства, оскільки збільшує витрати по зберіганню запасів, відволікає з обороту ліквідні кошти, збільшує небезпеку знецінення запасів і зниження їхніх споживчих якостей, приводить до втрати клієнтів, якщо це викликано порушенням яких-небудь характеристик готової продукції [26].

Так, ріст виробничих запасів приводить до відволікання частини коштів з операційного й фінансового циклів, сповільнює швидкість їхнього обороту й, як наслідок, знижує швидкість обороту активів у цілому. Разом з тим потреба в додаткових матеріальних запасах може бути пов'язана з підтримкою високого рівня продажу під час сезонної реалізації або з потребою створення страхових запасів.

З метою нормального ходу збуту продукції запаси повинні бути оптимальними. Наявність менших по обсягу, але більше рухливих запасів означає, що менша сума наявних фінансових ресурсів перебуває в запасі. У той же час недолік запасів також негативно впливає на економічне становище підприємства. Тому підприємство повинне прагнути до того, щоб

збут у повному обсязі забезпечувався необхідними ресурсами й у той же час, щоб вони не залежувалися на складі [30].

Крім того, підприємству необхідно налагодити роботу зі стягнення дебіторської заборгованості, що дозволить визволити додаткові кошти й тим самим підвищити ліквідність.

Зі збільшенням реалізації готової продукції зростає й дебіторська заборгованість. З іншого боку, підприємство може витримати певний обсяг дебіторської заборгованості, оскільки невиправдана дебіторська заборгованість є іммобілізацією власних оборотних коштів, а перевищення нею певної границі може привести також до втрати ліквідності й зупинки виробництва [32].

Заморожування засобів приводить до вповільнення оборотності капіталу. Тому кожне підприємство зацікавлене в скороченні строків погашення платежів.

Для керування дебіторською заборгованістю необхідно:

- 1) Удосконалити передоплату за товари, роботи, послуги.
- 2) Своєчасно оформляти розрахункові документи.
- 3) Застосувати вексельної форми розрахунків.
- 4) Детально вивчати фінансовий стан покупців.
- 5) Вчасно висувати претензії дебіторам.
- 6) Контролювати фінансову дисципліну.
- 7) Надавати знижки при довгостроковій оплаті.
- 8) Прискорити обіг дебіторської заборгованості за рахунок скорочення строків надання кредиту.
- 9) Встановлення процедури контролю виставлених рахунків (реєстр покупців, дата виставляння рахунку, установлена дата оплати рахунку, контактна особа покупця, відповідальна особа за контакт із покупцем від підприємства).
- 10) Включити в договір продажів пункт штрафних санкцій за прострочену оплату рахунків.

Для погашення кредиторської заборгованості необхідно стежити за правильністю розподілу прибутку, у першу чергу кошти повинні йти на зменшення заборгованості, а потім на збільшення капіталу підприємства [31].

Підприємство "Запорізький хлібокомбінат № 1" також може зменшити дефіцит коштів шляхом продажу не використовуваних основних засобів або здачі їх в оренду. Ріст грошових ресурсів на рахунках підприємства, з одного боку, можна розглядати як позитивний факт, оскільки завжди існують переваги, пов'язані зі створенням великого запасу коштів: вони дають можливість скоротити ризик зменшення готівки й завчасно погасити зобов'язання.

З іншого боку, витрати зберігання тимчасово вільних грошових ресурсів, які не використовуються, значно більше, ніж витрати, пов'язані з короткостроковим вкладенням грошей у цінні папери.

Таким чином, оптимальна сума грошових ресурсів визначається діловою активністю підприємства й обґрунтованістю їхньої щоденної потреби. Досвід свідчить, що кількість коштів на розрахунковому рахунку підприємства повинне рівнятися їх трьох - чотириденному обороту [32].

"Запорізький хлібокомбінат № 1" має низьку фінансову стійкість, тому не можливо сказати, що підприємство в достатньому ступені фінансово незалежно від зовнішніх джерел фінансування.

Основними шляхами прискорення оборотності капіталу є:

- скорочення тривалості виробничого циклу за рахунок інтенсифікації виробництва (використання новітніх технологій, механізації й автоматизації виробничих процесів, підвищення рівня продуктивності праці, більш повне використання виробничих потужностей підприємства й ін.);
- поліпшення організації матеріально-технічного постачання з метою безперебійного забезпечення виробництва необхідними матеріальними ресурсами й скорочення часу знаходження капіталу в запасах;
- прискорення процесу відвантаження продукції й оформлення розрахункових документів;

- підвищення рівня маркетингових досліджень, спрямованих на прискорення просування товарів від виробника до споживача (включаючи вивчення ринку, удосконалювання товару, формування правильної цінової політики, організацію ефективної реклами й ін.).

За рахунок прискорення оборотності капіталу відбувається збільшення суми прибутку, тому що звичайно до вихідної грошової форми він вертається зі збільшенням.

Ефективне використання оборотних коштів є одним з першочергових завдань підприємства й забезпечується це прискоренням їхньої оборотності на всіх стадіях кругообігу.

На стадії створення виробничих запасів - раціональне їхнє використання; ліквідація наднормативних запасів матеріалів; удосконалення нормування; поліпшення організації постачання, у тому числі через установлення договірних умов і забезпечення їхнього виконання, оптимальний вибір постачальників; поліпшення організації складського господарства, впровадження комплексної механізації й автоматизації вантажно-розвантажувальних робіт на складах.

На стадії незавершеного виробництва - впровадження прогресивної техніки й технології, у тому числі безвідхідної, розвиток стандартизації й уніфікації, удосконалення форм організації виробництва; удосконалення системи ощадливого використання сировинних і паливо - енергетичних ресурсів, удосконалення використання основних фондів, насамперед їхньої активної частини.

На стадії обігу - раціональна організація збуту готової продукції, застосування прогресивних форм розрахунків, своєчасне оформлення документації й прискорення її руху, дотримання договірної й платіжної дисципліни.

Прискорення оборотності оборотних коштів дає можливість заощадити значні суми й збільшити обсяг виробництва й реалізації продукції без додаткових ресурсів [8].

При аналізі собівартості продукції, що випускається, виявленні резервів і економічного ефекту від її зниження використовується розрахунок по економічних факторах. Економія, що спричиняє фактичне зниження собівартості, розраховується по наступному переліку факторів:

1) Підвищення технічного рівня виробництва. Це впровадження нової технології, механізація й автоматизація виробничих процесів; поліпшення використання й вживання нових видів сировини й матеріалів; зміна технічних характеристик виробів і ін.

2) Удосконалення організації виробництва й праці. Зниження собівартості може відбутися в результаті вдосконалення організації виробництва, поліпшення використання основних засобів; поліпшення матеріально-технічного постачання й ін.

3) Зміна обсягу й структури продукції, які можуть привести до відносного зменшення умовно-постійних витрат (крім амортизації), зміни номенклатури й асортиментів продукції, підвищення його якості. Зі збільшенням обсягу виробництва їхня величина на одиницю продукції зменшується, що приводить до зниження її собівартості.

4) Поліпшення використання природних ресурсів. Тут враховується зміна складу і якості сировини.

5) Галузеві й інші фактори. До них ставляться: введення й освоєння нових цехів, виробничих одиниць і виробництв, підготовка й освоєння виробництва в діючих об'єднаннях і на підприємствах; інші фактори. Необхідно проаналізувати резерви зниження собівартості в результаті ліквідації старих і введенні нових цехів і виробництв на більше високотехнічній основі, із кращими економічними показниками [20].

3.2 Економічне обґрунтування запропонованих заходів

У зв'язку з тим, що ціни на хлібобулочні вироби є регульованими, тобто границі їхньої зміни встановлюються державою, то підприємство

"Запорізький хлібокомбінат № 1" в 2022 році планує збільшити обсяги виробництва кондитерських виробів з метою збільшення рентабельності підприємства.

На підставі проведеного маркетингового дослідження, було виявлено, що кондитерські вироби користуються попитом, тому що продукція має високу якість і високі смакові характеристики. Попит на вироблену "Запорізький хлібокомбінат № 1" продукцію, а саме на кондитерські вироби визначені потребами населення міста Запоріжжя. Тому ринками збуту "Запорізький хлібокомбінат № 1" є: місто Запоріжжя й Запорізька область.

Однак цей ринок можна розширити, захопивши нові ринки збуту:

м. Дніпро, м. Харків, м. Донецьк. Тобто ринок збуту продукції може збільшитися, що дозволить, у свою чергу, збільшити обсяг випуску кондитерської продукції.

Розглянемо проект по впровадженню нової технологічної лінії по виробництву сушіння на підприємств "Запорізький хлібокомбінат № 1". Для того, щоб обґрунтувати поліпшення показників економічної діяльності й виправдати необхідність ухвалення даного рішення проведемо в розділі 3.2 відповідне обґрунтування.

Основні показники проекту:

- вартість проекту – 1 250 тис. грн.,
- строк реалізації - 3 роки,
- чистий дохід від реалізації - 11277,9 тис. грн.

Джерелами фінансування проекту є позикові кошти підприємства. Погашення кредиту передбачається протягом 3 років.

Таблиця 3.1 – Вихідні дані по проекту на покупку лінії по виробництву сушіння (на 3 роки під 16,5% річних)

№ п/п	Показники	на місяць	3 роки
1	Вартість проекту	34722	1 250 000
2	Дохід від реалізації сушіння	375 930	13533480
	ПДВ	62655	2 255 580
	Чистий дохід	313275	11 277 900
3	Витрати, у т.ч.	252 167	9 078 001
	Основна сировина	78398	2 822 328
	Додаткова сировина	59588	2 145 168
	Пакувальні матеріали	29853	1 074 708
	Газ	5328	191 808
	Електроенергія	4759	171 324
	Вода	100	3600
	Зарплата	43128	1 552 608
	Нарахування на зарплату	15992	575 707
	Амортизація	13021	468 750
	Технічне обслуговування	2000	72000
4	Прибуток до оподатковування	61 108	2 199 899
5	Податок на прибуток	12832,7	461978,8
6	Чистий прибуток	48275,3	1737920,2

Для визначення чистої теперішньої вартості розрахунок можна представити у вигляді таблиці 3.2.

Таблиця 3.2 - Визначення чистої теперішньої вартості (NPV)

Рік	Чисті грошові потоки $\text{Ч}_{\text{дп}}$, тис. грн.	Коефіцієнт дисконтування (КД)	Чистий дисконтований грошовий потік (ДД), тис. грн.
2022	706,224	0,8584	606,22
2023	708,597	0,7368	522,09
2024	703,859	0,6324	445,12
Усього	2118,68	-	1573,44

$$\text{NPV} = 1573,44 \text{ тис. грн.} - 1250,0 \text{ тис. грн.} = 323,44 \text{ тис. грн.}$$

Таким чином, можна зробити висновок, що проект впровадження лінії по виробництву сушіння є вигідним для підприємства, тому що $\text{NPV} > 0$. За

три роки функціонування проекту грошовий потік не тільки задовольняє намір інвестора щодо одержання доходу, але й перевищує очікувані доходи на 323,44 тис. грн.

Наступним показником є внутрішня норма прибутковості. Під внутрішньою нормою прибутку інвестиції (IRR) розуміють значення коефіцієнта дисконтування, при якому NPV проекту дорівнює нулю:

$$IRR = r, \text{ при якому } NPV = f(r) = 0.$$

У практиці застосовується метод послідовних наближень. Для цього за допомогою таблиць вибираються два значення дисконту $r_1 < r_2$ таким чином, щоб в інтервалі (r_1, r_2) функція $NPV = f(r)$ міняла своє значення з "+" на "-" або з "-" на "+".

Розрахунок IRR проведемо за допомогою методу послідовних наближень у таблиці 3.3.

Таблиця 3.3 - Розрахунок внутрішньої норми прибутковості IRR

Рік	Чисті грошові потоки, тис.грн.	Вихідне положення		1-е наближення		2-е наближення		3-е наближення	
		$r = 0,165$		$r = 0,35$		$r = 0,45$		$r = 0,25$	
		КД	ДД, тис. грн.	КД	ДД, тис. грн.	КД	ДД, тис.грн.	КД	ДД, тис. грн.
2019	706,224	0,7692	0,8584	0,7407	523,10	0,6896	487,01	0,8	564,98
2020	708,597	0,5917	0,7368	0,5487	388,81	0,4756	337,01	0,64	453,50
2021	703,859	0,4552	0,6324	0,4064	286,05	0,328	230,87	0,512	360,38
Усього	2118,68	-	1573,44	-	1197,96	-	1054,89	-	1378,86
NPV	-	+323,44		-52,04		-195,11		+128,86	

Таким чином, проведемо розрахунок внутрішньої норми прибутковості:

$$IRR = 16,5 + \frac{323,44}{323,44 + 52,04} \cdot (35 - 16,5) = 32,4 \text{ \%}.$$

Виходячи з виконаних розрахунків, видно, що $IRR = 32,4\%$, тобто IRR є ставкою дисконту, при якій NPV проекту дорівнює нулю. Такий проект можна прийняти з повною впевненістю, тому що IRR показує верхню границю припустимого рівня банківської процентної ставки, перевищення якого робить проект збитковим.

Індекс прибутковості (рентабельності) є, по суті, слідством методу чистої теперішньої вартості.

Індекс рентабельності (PI) розраховується в такий спосіб:

$$PI = 1573,44 / 1250,0 = 1,26.$$

Тому що $PI > 1$, то проект є доцільним до прийняття.

Під строком окупності (PP) розуміється тривалість періоду часу, протягом якого сума дисконтованих майбутніх доходів буде дорівнювати сумі грошей, вкладених у початковий період часу.

Строк окупності проекту дорівнює 3 роки, оскільки кумулятивна сума чистих грошових надходжень за цей період 2118,68 тис. грн. перевищує розмір капітальних вкладень.

$$PP = 706,224 + 708,597 + 703,859 = 2118,68 \text{ (тис. грн.)},$$

$$PP = \min n, \text{ при якому } \sum_{t=1}^n P_t \geq IC \text{ й } 2118,68 > 1250.$$

Визначимо строк окупності більше точним методом:

$$PP = 1250 / 2118,68 / 3 = 1,8 \text{ (року)}.$$

Деякі фахівці при розрахунку показника PP все-таки рекомендують ураховувати часовий аспект.

Очевидно, що у випадку дисконтування строк окупності збільшується, тобто завжди $DPP > PP$. Іншими словами, проект, прийнятний за критерієм PP , може виявитися неприйнятним за критерієм DPP .

З огляду на часовий аспект, дисконтований строк окупності DPP розраховується аналогічно в такий спосіб:

$$DPP = 1250 / 1573,44 / 3 = 2,4 \text{ (року)},$$

$$DPP = \min n, \text{ при якому } \sum_{t=1}^n P_t \frac{1}{(1+r)^t} \geq IC \text{ й } 1282,90 > 1250.$$

Очевидно, що у випадку дисконтування строк окупності збільшується, тобто $DPP > PP$.

Для розрахунку коефіцієнта ефективності інвестицій ARR насамперед розрахуємо середньорічний чистий прибуток:

$$PN = (549,972 + 552,345 + 547,607) / 3 = 549,975 \text{ тис. грн.}$$

Середньорічний розмір капітальних вкладень складе:

$$IC = 1250,0 / 2 = 625,0 \text{ (тис. грн.)}.$$

Таким чином, $ARR = 549,975 / 625,0 = 0,88$ або 88%.

На підставі розрахунків, зведемо результати в таблицю 3.4.

Таблиця 3.4 - Зведена таблиця показників оцінки проекту

Показники	Значення	Обмеження	Рішення
Чиста приведена вартість	323,44 тис. грн.	> 0	прийняти
Індекс рентабельності	1,26	> 1	прийняти
Строк окупності	1,8 (2,4)	≤ 5 років	прийняти
Коефіцієнт ефективності інвестицій	88%	-	прийняти

Отримані результати вказують на економічну доцільність даного проекту. Виходячи з виконаних розрахунків видно, що залежно від того, який критерій ефективності обраний за основу в даному підприємстві, можуть бути зроблені відповідні висновки.

Таким чином, згідно із всіма критеріями, а саме чистої теперішньої вартості, індексу рентабельності, внутрішній нормі прибутковості, строку окупності й коефіцієнту ефективності проект необхідно прийняти. Дійсно, якщо $NPV > 0$, то одночасно $PI > 1$.

За рахунок впровадження нової лінії по виробництву сушіння випуск кондитерських виробів на «Хлібо завод № 1» в 2009 році зросте на 450 тонн і складе 4570 тонн у рік.

У таблиці 3.5 здійснюється аналіз товарної продукції підприємства "Запорізький хлібокомбінат № 1"

Таблиця 3.5 – Аналіз товарної продукції в 2022 - 2024 р.

Найменування продукції	Обсяг виробництва продукції, т		Структура продукції, %		Випуск продукції, тис. грн.		Зміна випуску продукції	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023	абсолютне	відносне
Хлібобулочні вироби	3526	3526	46,11	43,55	7052	7052	-	-
Кондитерські вироби	4120	4570	53,89	56,45	14420	17220	3000	119,4
Усього:	7646	8096	100	100	21472	24272	3000	119,4

З таблиці 3.5 видно, що в результаті впровадження нової лінії по виробництву сушіння підприємство зможе збільшити питому вагу кондитерських виробів (на 2,56%) у загальному обсязі виробництва продукції.

Випуск продукції в 2022 році зросте на 3000 тис. грн. або 19,4% тис. грн. за рахунок збільшення частки більш дорогої продукції – кондитерських виробів. Ціна на кондитерські й хлібобулочні вироби залишиться без змін.

Впровадження нової лінії по виробництву сушіння на підприємстві «Запорізький хлібокомбінат №1» дозволить збільшити обсяг випуску продукції, що у свою чергу позначиться на поліпшенні показників рентабельності й ділової активності підприємства.

Проведемо економічну діагностику підприємства для двох варіантів, і на підставі розрахованих показників, які були розраховані в другому розділі дипломної роботи можна зробити висновок про доцільність ухвалених рішень.

Прибуток «Запорізький хлібокомбінат №1» одержує головним чином від реалізації хлібобулочних і кондитерських виробів, а також від інших видів діяльності: торгівлі; здачу в оренду основних фондів. Збільшуючи обсяги реалізації рентабельної продукції, підприємство збільшує суму прибутку й тим самим поліпшує свій фінансовий стан.

Прогнозується Звіт про фінансові результати «Хлібозавод № 1» на 2022 рік з урахуванням заходів по збільшенню обсягу випуску продукції в таблиці 3.6.

Таблиця 3.6 – Прогнозний Звіт про фінансові результати «Запорізький хлібокомбінат № 1» на 2022 рік з урахуванням заходів по збільшенню обсягу випуску продукції

Найменування показника	2021 рік, тис.грн.	2022 рік тис. грн.	Зміна абсолютне
1	2	3	4
Виторг від реалізації продукції	35282,2	39326,4	4044,2
Податок на додану вартість	5880,4	6554,4	674
Чистий виторг від реалізації продукції	29401,8	32772,0	3370,2
Собівартість реалізованої продукції	25913,6	28718,8	2805,2
Валовий прибуток	3488,2	4053,2	565
Інші операційні доходи	281,7	281,7	-
Адміністративні видатки	1406,2	1764,0	357,8
Видатки на збут	1785,4	2350,3	564,9
Інші операційні видатки	220,6	220,6	-
Фінансовий результат від операційної діяльності	357,7	379,9	22,2
Інші фінансові доходи	1,0	1,0	-
Фінансові видатки	138,6	138,6	-
Фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування	220,1	242,3	22,2
Податок на прибуток	46,2	50,9	9,7
Чистий прибуток	173,9	191,4	17,5

Розрахуємо рентабельність активів по формулі (1.12) Рентабельність активів визначається як відношення прибутку до середньорічної вартості всіх активів.

$$РА_{2021} = 220,1 / (10974,8 + 13641,2) / 2 \cdot 100\% = 1,8\%,$$

$$РА_{2022} = 242,3 / (10974,8 + 13641,2) / 2 \cdot 100\% = 1,97\%.$$

Рентабельність активів відображає, скільки чистого прибутку доводиться на 1 грн. активів, то збільшення даного показника в 2022 у порівнянні з 2021 на $1,97 - 1,8 = 0,17\%$ є позитивним для підприємства. Чим більше цей показник, тим більше можливість підприємства для фінансування свого розвитку. Рентабельність активів характеризує ефективність управління підприємством.

Рентабельність власного капіталу розрахуємо по формулі (1.13):

$$РВК_{2021} = 220,1 / (5571,7 + 6545,4) / 2 \cdot 100\% = 3,6\%,$$

$$РВК_{2022} = 242,3 / (5571,7 + 6545,4) / 2 \cdot 100\% = 3,9\%.$$

Рентабельність власного капіталу відображає величину отриманого прибутку на 1 грн. капіталу власників. З виконаних розрахунків видно, що відбудеться збільшення рентабельності власного капіталу в 2022 році в порівнянні з 2021 на $3,9 - 3,6 = 0,3\%$, тобто власний капітал використовується ефективно. Цей показник свідчить про міру винагороди, що одержують власники за прийняття на себе ризику, пов'язаного з розміщенням їхніх коштів.

Рентабельність продажів визначається як відношення валового прибутку до суми чистого доходу від реалізації по формулі (1.14):

$$Р_{\text{продаж}2021} = 3488,2 / 29401,8 \cdot 100\% = 11,9\%,$$

$$Р_{\text{продаж}2022} = 4053,2 / 32772,0 \cdot 100\% = 12,4\%.$$

На підставі розрахунків можна зробити висновок, що рентабельність продажів в 2022 у порівнянні з 2021 збільшиться на $12,4 - 11,9 = 0,5\%$. Тому що рентабельність продажів характеризує розмір прибутку на кожен гривню реалізації продукції (робіт, послуг), то збільшення даного коефіцієнта є позитивним для підприємства.

Рентабельність продукції (робіт, послуг) визначається як відношення валового прибутку до собівартості реалізації по формулі (1.15):

$$P_{\text{прод}2021} = 3488,2 / 25913,2 \cdot 100\% = 13,5\%,$$

$$P_{\text{прод}2022} = 4053,2 / 28718,8 \cdot 100\% = 14,1\%.$$

Тому що рентабельність продукції (робіт, послуг) відображає скільки прибутків було отримано розраховуючи на 1 грн. понесених витрат, то збільшення даного показника в 2022 у порівнянні з 2021 роком на $14,1 - 13,5 = 0,6\%$ є позитивним для підприємства.

Чиста рентабельність підприємства розраховується по формулі (1.16):

$$ЧР_{2021} = 173,9 / (10974,8 + 13641,2) / 2 \cdot 100\% = 0,35\%,$$

$$ЧР_{2022} = 191,4 / (10974,8 + 13641,2) / 2 \cdot 100\% = 0,38\%.$$

На підставі розрахунків можна зробити висновок, що чиста рентабельність підприємства в 2022 у порівнянні з 2021 збільшиться на $1,48 - 0,82 = 0,66\%$ і це, у свою чергу, є позитивним для підприємства.

Представимо показники рентабельності за 2021-2022 р. у таблиці 3.7.

Таблиця 3.7 - Аналіз показників рентабельності «Запорізький хлібокомбінат № 1»

Показники	2021 рік факт	2022 рік план	Рекомен дується по нормати ву	Зміна	
				Абсолютне, (+/-)	Відносне, %
1	2	3	4	5	6
Рентабельність активів	1,8	1,97	Збільше ння	0,17	109,4
Рентабельність власного капіталу	3,6	3,9	Збільше ння	0,3	108,3
Рентабельність продажів	11,9	12,4	Збільше ння	0,5	104,2

Продовження таблиці 3.7					
1	2	3	4	5	6
Рентабельність реалізованої продукції	13,5	14,1	Збільшення	0,6	104,4
Чиста рентабельність підприємства, %	0,32	0,38	Збільшення	0,66	180,5

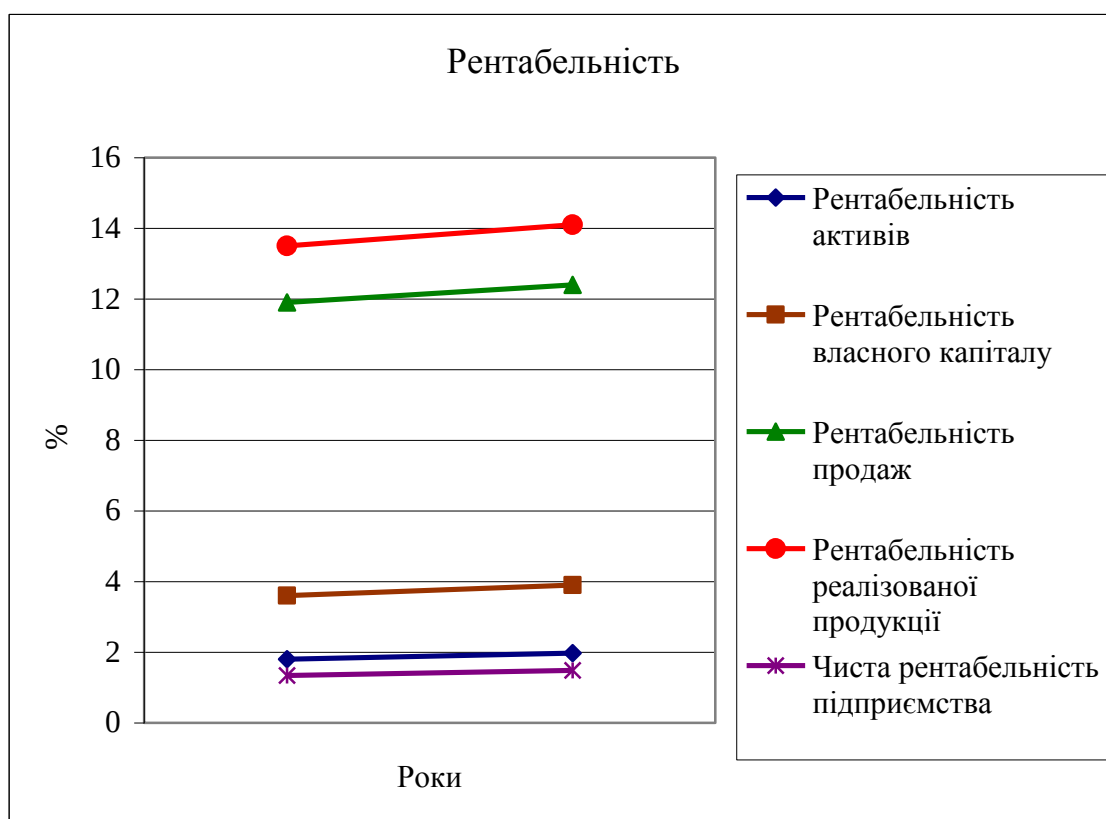

Рисунок 3.1 - Графік динаміки зміни показників рентабельності

Таким чином, на підставі рисунка 3.1 можна зробити висновок, що більшість показників рентабельності даного підприємства в 2022 році в порівнянні з 2021 мають рекомендовану нормативами динаміку.

З даних таблиці 3.7 видно, що всі показники рентабельності в 2022 році збільшаться в порівнянні з 2021 роком.

Позитивним у господарській діяльності підприємства в 2022 році є збільшення рентабельності активів на 9,4%, рентабельності власного

капіталу - на 8,3 %, рентабельності продажів - на 4,2 %, рентабельності продукції (робіт, послуг) - на 4,4%, чистої рентабельності підприємства - на 80,5%.

У цілому підприємство «Запорізький хлібозавод № 1» буде працювати більш ефективно за рахунок збільшення обсягів випуску продукції.

Захід щодо збільшення обсягу випуску продукції за рахунок впровадження нової технологічної лінії також вплине на показники ділової активності підприємства.

Коефіцієнт оборотності активів визначається як відношення чистого доходу від реалізації до середньорічної вартості активів по формулі (1.1):

$$K_{oa2021} = 29401,8 / (10974,8 + 13641,2) / 2 = 2,39,$$

$$K_{oa2022} = 32772,0 / (10974,8 + 13641,2) / 2 = 2,66.$$

Коефіцієнт оборотності активів характеризує наскільки ефективно використовуються активи. Таким чином, відбудеться збільшення показника в 2022 році в порівнянні з 2018 на $2,66 - 2,39 = 0,27$, і це є позитивним. В 2022 році коефіцієнт оборотності активів складе 2,66, а це означає скільки разів за період був зроблений оборот активів у процесі реалізації продукції. Чим більше оборот, тим ефективніше використовуються активи.

Розрахуємо показники, що характеризують ефективність використання оборотних коштів. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів підприємства розраховується як відношення чистого доходу від реалізації продукції до середньорічної вартості оборотних активів по формулі (1.2):

$$K_{об.ок2021} = 29401,8 / (2468,7 + 4699,4) / 2 = 8,20,$$

$$K_{об.ок2022} = 32772,0 / (2468,7 + 4699,4) / 2 = 9,14.$$

Коефіцієнт оборотності оборотних коштів підприємства показує кількість оборотів оборотних коштів протягом звітного періоду. З виконаних розрахунків видно, що відбудеться збільшення оборотності оборотних коштів підприємства в 2022 році в порівнянні з 2021 на $9,14 - 8,2 = 0,94$. Збільшення числа оборотів веде або до росту випуску продукції

на 1 грн. оборотних коштів, або до того, що на цей же обсяг продукції потрібно затратити меншу суму оборотних коштів.

Тривалість обороту оборотних коштів розраховується як відношення кількості календарних днів періоду й коефіцієнта оборотності оборотних коштів по формулі (1.3):

$$Tr_{ок2021} = 360 / 8,20 = 43,9 \text{ (дн.)},$$

$$Tr_{ок2022} = 360 / 9,14 = 39,4 \text{ (дн.)}.$$

Тривалість обороту оборотних коштів показує середній період від вкладення коштів на виробництво продукції до одержання коштів за реалізовану продукцію. Таким чином, можна зробити висновок, що тривалість обороту оборотних коштів в 2022 році в порівнянні з 2021 знизиться на $43,9 - 39,4 = 4,5$ (дн.). Зменшення тривалості обороту свідчить про поліпшення використання оборотних коштів.

Коефіцієнт оборотності виробничих запасів розраховується як відношення чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) до середньорічної вартості виробничих запасів по формулі (1.4):

$$K_{об.запас2021} = 29401,8 / (1381,9 + 1866,9) / 2 = 18,10,$$

$$K_{об.запас2022} = 32772,0 / (1381,9 + 1866,9) / 2 = 20,18.$$

Коефіцієнт оборотності виробничих запасів показує кількість оборотів, що здійснюють виробничий запаси протягом звітного періоду. В 2022 році в порівнянні з 2021 відбудеться збільшення даного коефіцієнта на $20,18 - 18,10 = 2,08$.

Тривалість обороту виробничих запасів розраховується як відношення кількості календарних днів періоду й коефіцієнта оборотності виробничих запасів по формулі (1.5):

$$Tr_{зап2021} = 360 / 18,10 = 19,9 \text{ (дн.)},$$

$$Tr_{зап2022} = 360 / 20,18 = 17,84 \text{ (дн.)}.$$

Тривалість обороту виробничих запасів характеризується кількістю днів, протягом яких виробничі запаси проходять всі стадії одного кругообігу. Таким чином, можна зробити висновок, що тривалість обороту

виробничих запасів в 2022 році в порівнянні з 2021 знизиться на 17,84 – 19,9 = -2,06 (дн.). Зниження тривалості обороту свідчить про поліпшення використання виробничих запасів.

Коефіцієнт оборотності коштів у розрахунках розраховується як відношення чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) до середньорічної вартості коштів у розрахунках по формулі (1.6):

$$K_{\text{об.кош}2021} = 29401,8 / (727,4 + 2737,0) / 2 = 16,97,$$

$$K_{\text{об.кош}2022} = 32772,0 / (727,4 + 2737,0) / 2 = 18,92.$$

Коефіцієнт оборотності коштів у розрахунках показує кількість оборотів коштів у розрахунках протягом звітного періоду. В 2022 році в порівнянні з 2021 відбудеться збільшення даного коефіцієнта на 18,92 - 16,97 = 1,95. Це є позитивним для підприємства.

Тривалість обороту коштів у розрахунках розраховується як відношення кількості календарних днів періоду й коефіцієнта оборотності коштів у розрахунках по формулі (1.7):

$$Tr_{\text{кош}2021} = 360 / 16,97 = 21,2 \text{ (дн.)},$$

$$Tr_{\text{кош}2022} = 360 / 18,92 = 19,03 \text{ (дн.)}.$$

Тривалість обороту коштів у розрахунках характеризується кількістю днів, протягом яких коштів у розрахунках проходять всі стадії одного кругообігу. Таким чином, можна зробити висновок, що тривалість обороту коштів у розрахунках в 2022 році в порівнянні з 2021 знизиться на 19,03 – 21,2 = -2,17 (дн.). Зменшення тривалості обороту свідчить про поліпшення використання коштів у розрахунках.

Тривалість погашення дебіторської заборгованості розраховується як відношення заборгованості до чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за звітний період, розділений на кількість календарних днів у періоді по формулі (1.8):

$$Tr_{\text{дз} 2021} = (1818,1 + 89,4) / 29401,8 / 360 = 23,4 \text{ (дн.)},$$

$$Tr_{\text{дз} 2022} = (1818,1 + 89,4) / 32772,0 / 360 = 20,95 \text{ (дн.)}.$$

Тривалість погашення дебіторської заборгованості вказує на строк, за який дебіторська заборгованість покупців перетвориться в кошти. Таким чином, можна зробити висновок, що тривалість погашення дебіторської заборгованості в 2022 році в порівнянні з 2021 знизиться на $20,95 - 23,4 = -2,45$ (дн.). Зниження тривалості погашення дебіторської заборгованості позитивно характеризує дане підприємство.

Тривалість операційного циклу розраховується як сума тривалості обороту коштів у розрахунках і тривалості обороту виробничих запасів по формулі (1.9):

$$Tr_{\text{опер.ц}} 2021 = 21,21 + 19,89 = 41,1 (\text{дн.}),$$

$$Tr_{\text{опер.ц}} 2022 = 19,03 + 17,84 = 36,87 (\text{дн.}).$$

Тривалість операційного циклу характеризує період перетворення виробничих запасів у кошти. Таким чином, тривалість операційного циклу в 2022 році в порівнянні з 2021 знизиться на $36,87 - 41,1 = -4,23$ (дн.). Зниження тривалості операційного циклу є позитивним для даного підприємства.

Фондовіддача розраховується як відношення чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) до середньорічної вартості основних коштів по формулі (1.10):

$$\Phi_{\text{в}2021} = 29401,8 / (7404,9 + 7912,4) / 2 = 3,84,$$

$$\Phi_{\text{в}2022} = 32772,0 / (7404,9 + 7912,4) / 2 = 4,28.$$

Фондовіддача показує чистий дохід від реалізації продукції, що одержує підприємство з 1 гривні коштів, вкладених в основні кошти. В 2022 році в порівнянні з 2021 роком спостерігається збільшення фондовіддачі на $4,28 - 3,84 = 0,44$. Це свідчить про те, що основні кошти використовувались більш ефективно.

Фондоємність визначається відношенням середньорічної вартості основних коштів до чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) (показник, зворотний фондовіддачі) по формулі (1.11):

$$\Phi_{\text{ем}2021} = (7404,9 + 7912,4) / 2 / 29401,8 = 0,26,$$

$$\Phi_{\text{ем}2022} = (7404,9 + 7912,4) / 2 / 32772,0 = 0,23.$$

Фондоємність показує суму коштів, що використало підприємство на формування основних коштів, для того, щоб одержати 1 гривню продажу. Таким чином, можна зробити висновок, що в 2022 році в порівнянні з 2021 роком спостерігається зниження фондоємності на $0,23 - 0,26 = -0,1$. Зниження фондоємності продукції свідчить про наявність відносної економії коштів, вкладених в основні фонди.

Аналіз показників ділової активності «Запорізький хлібозавод № 1» представлено у таблиці 3.8.

Таблиця 3.8 - Аналіз показників ділової активності «Запорізький хлібозавод № 1»

Показники	2021 рік факт	2022 рік план	Рекомендується по нормативу	Зміна	
				Абсолютне, (+,-)	Відносне, %
Коефіцієнт оборотності активів, об.	2,39	2,66	Збільшення	0,271	111,34
Коефіцієнт оборотності оборотних коштів, об.	8,20	9,14	Збільшення	0,936	111,41
Тривалість обороту оборотних коштів, дні.	43,9	39,4	Зменшення	-4,48	89,79
Коефіцієнт оборотності виробничих запасів, об.	18,10	20,18	Збільшення	2,08	111,49
Тривалість обороту виробничих запасів, дні.	19,9	17,84	Зменшення	-2,05	89,69
Коефіцієнт оборотності коштів у розрахунках, об.	16,97	18,92	Збільшення	1,946	111,46
Тривалість обороту коштів у розрахунках, дні	21,2	19,03	Зменшення	-2,18	89,72
Тривалість погашення дебіторської заборгованості, об.	23,4	20,95	Зменшення	-2,41	89,68
Тривалість операційного циклу	41,1	36,87	Зменшення	-4,23	89,71
Фондовіддача, грн./грн.	3,84	4,28	Збільшення	0,44	111,46
Фондоємність грн./грн.	0,26	0,23	Зменшення	-0,03	88,46

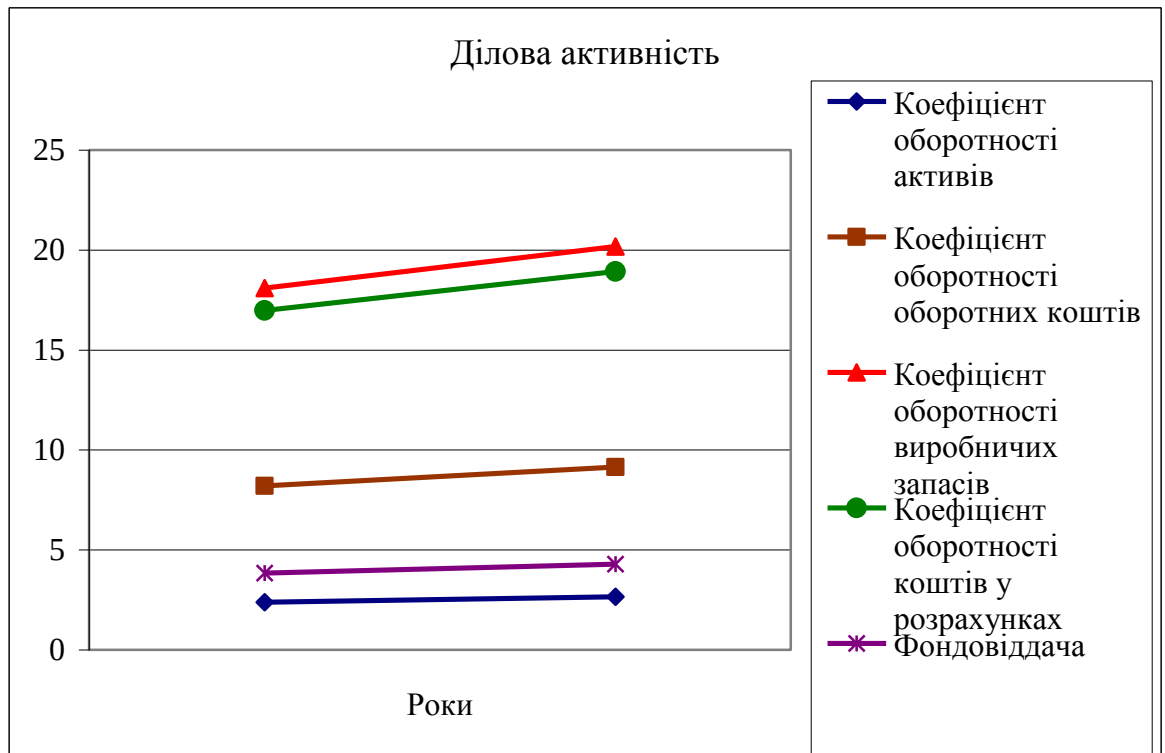

Рисунок 3.2 - Графік динаміки зміни показників ділової активності

Таким чином, на підставі рисунка 3.2 можна зробити висновок, що всі показники ділової активності даного підприємства в 2022 році в порівнянні з 2021 мають рекомендовану нормативами динаміку.

В 2022 році в порівнянні з 2021 роком всі показники ділової активності покращаться. Так, відбудеться збільшення коефіцієнта оборотності активів на 11,34%, коефіцієнта оборотності оборотних коштів - на 11,41%, коефіцієнта оборотності виробничих запасів - на 11,49%, коефіцієнта оборотності коштів у розрахунках - на 11,46%, фондовіддачі на 11,46% і зниження фондоємності на 11,54%. Це необхідно оцінити позитивно.

Таким чином, на підставі рисунка 3.3 можна зробити висновок, що всі показники ділової активності даного підприємства в 2022 році в порівнянні з 2021 мають рекомендовану нормативами динаміку.

В 2022 році в порівнянні з 2021 роком всі показники ділової активності покращаться. Відбулося зниження тривалості обороту оборотних коштів на 10,21%, тривалості обороту виробничих запасів на 10,31%, тривалості обороту коштів у розрахунках на 10,28%, тривалості погашення дебіторської

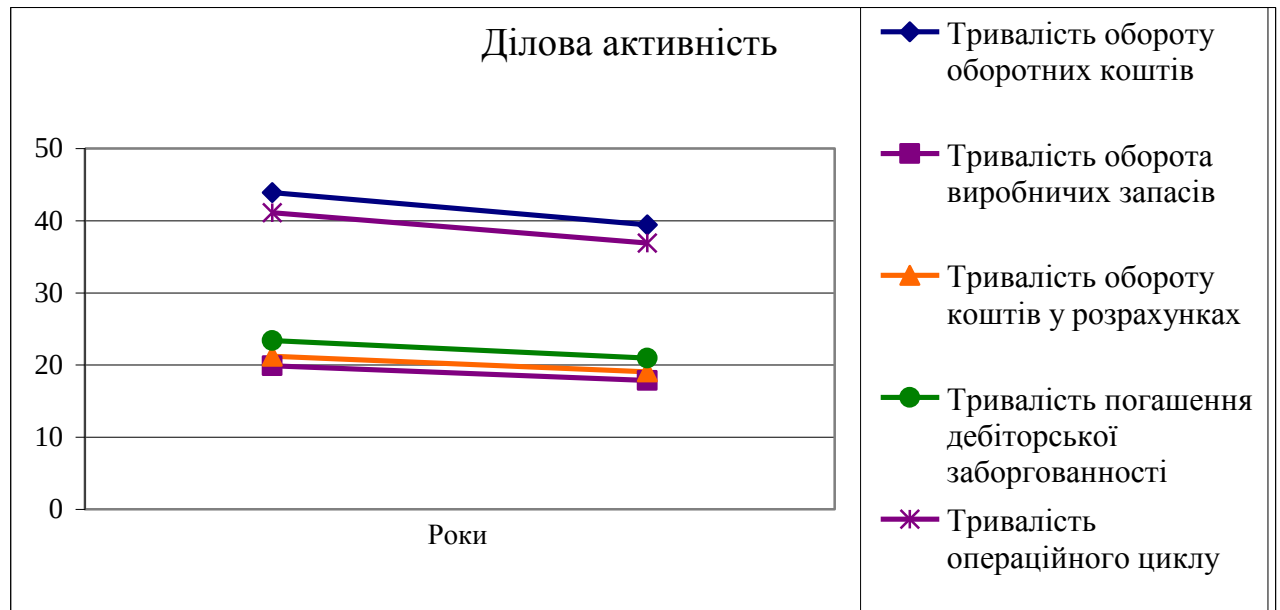

Рисунок 3.3 - Графік динаміки зміни показників ділової активності

заборгованості на 10,32% і тривалості операційного циклу на 10,29%.

Тривалість погашення дебіторської заборгованості вказує на строк, за який дебіторська заборгованість покупців перетвориться в кошти. Таким чином, можна зробити висновок, що тривалість погашення дебіторської заборгованості в 2022 році в порівнянні з 2021 знизиться на $20,95 - 23,4 = -2,45$ (дн.). Зниження тривалості погашення дебіторської заборгованості позитивно характеризує дане підприємство.

Тривалість обороту оборотних коштів показує середній період від вкладення коштів на виробництво продукції до одержання коштів за реалізовану продукцію. Таким чином, можна зробити висновок, що тривалість обороту оборотних коштів в 2022 році в порівнянні з 2021 знизиться на $34,9 - 43,9 = -9$ (дн.). Зменшення тривалості обороту свідчить про поліпшення використання оборотних коштів.

Висновки до третього розділу

Підприємство "Запорізький хлібокомбінат № 1" може зменшити дефіцит коштів шляхом продажу не використовуваних основних засобів або

здачі їх в оренду. Ріст грошових ресурсів на рахунках підприємства, з одного боку, можна розглядати як позитивний факт, оскільки завжди існують переваги, пов'язані зі створенням великого запасу коштів: вони дають можливість скоротити ризик зменшення готівки й завчасно погасити зобов'язання.

З іншого боку, витрати зберігання тимчасово вільних грошових ресурсів, які не використовуються, значно більше, ніж витрати, пов'язані з короткостроковим вкладенням грошей у цінні папери.

Таким чином, оптимальна сума грошових ресурсів визначається діловою активністю підприємства й обґрунтованістю їхньої щоденної потреби. Досвід свідчить, що кількість коштів на розрахунковому рахунку підприємства повинне рівнятися їх трьох - чотириденному обороту.

ВИСНОВКИ

Діагностика - це оцінка вірогідності поточного економічного обліку й звітності, база для висування гіпотез про закономірності й можливого нестійкому економічному стані. За допомогою діагностики можна виявляти причинно-наслідкові зв'язки в дисфункціях менеджменту, а потім переходити до побудови прогностичної моделі функціонування й розвитку підприємства, здійснюючи при цьому запобігання його банкрутству.

Метою економічної діагностики є інформаційне забезпечення прийняття рішень, на які істотно впливають фактичні або прогностичні дані про економічний стан підприємства.

Економічна діагностика має важливе значення в економічній діяльності підприємства. Вона дає можливість:

- 1) провести оцінку поточного стану підприємства й надати прогноз можливих економічних результатів;
- 2) вчасно виправити недоліки у економічній діяльності підприємства й виявити резерви поліпшення економічного стану підприємства і його платоспроможності;
- 3) розробити конкретні заходи, спрямовані на більше ефективне використання фінансових ресурсів і зміцнення економічного стану підприємства.

Результативність економічної діагностики багато в чому залежить від організації й досконалості його інформаційної бази.

Фінансова (бухгалтерська) звітність - це зовнішня інформація про фінансовий стан підприємства на певну дату, ефективності його діяльності за певний період, що представлена в стандартних формах звітності, і не містить даних, що представляють комерційну таємницю.

Основними методами аналізу звітності є: читання звітності; горизонтальний аналіз; вертикальний аналіз; трендовий аналіз; розрахунок економічних коефіцієнтів.

Економічний стан - рівень забезпеченості підприємства необхідними фінансовими ресурсами й ступінь раціональності їхнього розміщення для здійснення ефективної господарської діяльності й своєчасного проведення грошових розрахунків за своїми обов'язками.

Найчастіше оцінку економічного стану проводять за допомогою економічних коефіцієнтів, розрахованих на підставі показників балансу й Звіту про фінансові результати. За допомогою цього способу вивчаються такі важливі аспекти економічного стану й результатів діяльності підприємства, як ліквідність, фінансова стійкість, рентабельність і ділова активність.

У другому розділі проведена економічна діагностика підприємства «Запорізький хлібозавод № 1» за допомогою фінансової звітності для того, щоб виявити резерви поліпшення економічного стану підприємства, його платоспроможності й розробити заходи, спрямовані на більш ефективне використання фінансових ресурсів і зміцнення економічного стану підприємства.

На підставі горизонтального й вертикального аналізу можна зробити узагальнюючий висновок про динаміку і структуру коштів підприємства «Запорізький хлібозавод № 1» і їхніх джерел.

Активи підприємства збільшилися на 24,3% в 2021 році в порівнянні з 2020, а в 2020 році в порівнянні з 2019 – на 23,9%. Підприємство стало працювати успішніше й це варто оцінити позитивно. Ріст активів в 2021 році в порівнянні з 2020 відбувся через збільшення необоротних активів на 5,08% і оборотних активів на 90,36% , а в 2020 у порівнянні з 2019 роком – на 12,5% і 90,8% відповідно.

Оборотні активи «Запорізький хлібозавод № 1» зросли в на 90,36% в 2021 році в порівнянні з 2020 роком, а в 2020 у порівнянні з 2019 роком – на 90,8%. Дебіторська заборгованість за товари (роботи, послуги) в 2021 році в

порівнянні з 2020 роком збільшилася в 4,4 рази, а в 2020 у порівнянні з 2019 роком – на 19,1%. Тому що на підприємстві протягом 3 років спостерігається збільшення обсягів реалізації продукції, то збільшення дебіторської заборгованості в аналізованому періоді варто оцінити позитивно внаслідок того, що розширює свою діяльність «Запорізький хлібозавод № 1».

Ріст пасивів відбувся за рахунок збільшення власного капіталу на 17,5% в 2021 році в порівнянні з 2020 роком, а в 2020 у порівнянні з 2019 роком – на 67,1%. Це пояснюється збільшенням, насамперед, статутного капіталу в 2020 році в 3,9 рази за рахунок додаткового випуску акцій. Збільшення статутного капіталу можна розглядати як підтвердження ділової активності підприємства й зміцнення його позиції на ринку. Нерозподілений прибуток має тенденцію до зменшення.

Спостерігається зниження нерозподіленого прибутку в 2021 році в порівнянні з 2020 роком на 5,65%, а в 2020 у порівнянні з 2019 роком – на 5,8%. Зменшення обсягу прибутку свідчить про погіршення можливості поповнення оборотних і основних засобів для здійснення стійкої господарської діяльності організації.

У той же час, довгострокові зобов'язання підприємства збільшилися в 2018 році в порівнянні з 2020 роком в 28 разів, а в 2020 у порівнянні з 2019 роком знизилися – на 16 %. З позиції реальної ринкової економіки таке положення, безумовно, улаштовує інвесторів і кредиторів. Підприємство користується позичками банку - що досить поширено серед великих підприємств, які мають гарну репутацію й віддають перевагу по можливості оновлювати свої фонди й впроваджувати проекти.

Поточні зобов'язання підприємства «Запорізький хлібозавод № 1» в 2021 році в порівнянні з 2020 роком зменшилися на 24,7%, а в 2020 році в порівнянні з 2019 роком - на 1,9%.

Найменш ліквідна частина активів - необоротні активи знизилася в 2021 році в порівнянні з 2020 на 11,9%, а в 2020 у порівнянні з 2019 – на 7,89%. У свою чергу, зросла частка оборотних активів підприємства.

У складі оборотних активів в 2021 році в порівнянні з 2020 зросла питома вага запасів на 1,1%, а в 2020 у порівнянні з 2019 роком – на 6,9%. Більш ліквідні кошти - кошти по питомій вазі й знизилися в 2021 році в порівнянні 2020 - на 2,44 % і збільшилися в 2020 році в порівнянні з 2019 на 2,89%.

Головним недоліком є той факт, що кошти в долі оборотних коштів становлять лише 0,2% - 3%. Тому що вони мають найбільшу ліквідність, підприємство ризикує знизити свою платоспроможність.

Ріст частки дебіторської заборгованості, і зниження частки коштів указують на проблеми, пов'язані з оплатою споживачами продукції й послуг, а також свідчать про проблеми, пов'язаних з можливим недоліком власних оборотних коштів.

Частка власного капіталу знизилася в 2021 році в порівнянні з 2020 на 2,8%. У свою чергу, в 2020 у порівнянні з 2019 відбулося збільшення частки власного капіталу – на 13,1%. Позитивною тенденцією є зниження питомої ваги поточних зобов'язань протягом аналізованого періоду.

На підставі розрахунків можна зробити висновок про майновий стан підприємства «Запорізький хлібозавод № 1». Як позитивну тенденцію необхідно розглядати збільшення вартості майна підприємства, зниження в 2021 році кредиторської заборгованості й наявності робочого капіталу. Відбулося значне збільшення дебіторської заборгованості внаслідок збільшення обсягів реалізації продукції за аналізований період.

Спостерігаються також і негативні тенденції: збільшення коефіцієнта зношування основних засобів і зниження коефіцієнта придатності основних засобів, зниження коефіцієнта відновлення. В 2019 і 2020 році на підприємстві спостерігається недолік власних оборотних коштів.

Таким чином, підприємству необхідно поліпшити якість випуску продукції і збільшити її конкурентоспроможність, проаналізувати збутову політику підприємства, зменшити собівартість продукції. Збільшення кредиторської заборгованості зменшує наявність власних оборотних коштів і

економічну стійкість. Необхідно вчасно розраховуватися зі своїми кредиторами, щоб не були застосовані штрафні санкції.

Необхідно поліпшувати фінансовий стан і тоді збільшиться інвестиційна привабливість і підвищиться довіра до «Запорізький хлібозавод № 1».

Аналіз економічного стану «Запорізький хлібозавод № 1» дозволяє зробити висновок, більшість показників рентабельності, крім чистої рентабельності підприємства в 2021 році збільшилися в порівнянні з 2020 роком, а в 2020 році в порівнянні з 2019 роком - знизилися, крім рентабельності активів і чистої рентабельності підприємства. У цілому підприємство «Запорізький хлібозавод № 1» стало працювати більш ефективно.

Більшість показників економічної стійкості даного підприємства в 2021 році в порівнянні з 2020 перебувають поза межею нормативів, і не мають рекомендовану нормативами динаміку.

В 2020 році в порівнянні з 2019 всі показники економічної стійкості мають рекомендовану нормативами динаміку й перебувають у межах нормативів, крім коефіцієнта співвідношення позикового й власного капіталу. Змінився й тип економічної стійкості підприємства: воно перейшло із кризового фінансового стану до нестійкого.

Підприємство «Запорізький хлібозавод № 1» характеризується низькою ліквідністю. Більшість показників ліквідності даного підприємства в 2021 році в порівнянні з 2020 і в 2020 році в порівнянні з 2019 перебувають поза межею нормативів, але мають рекомендовану нормативами динаміку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» //Відомості Верховної Ради. – 1999. - № 40. - ст.365 (із змінами, внесеними згідно із законами № 1707-III (1707-14)
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності". Затверджено Наказом Міністерства фінансів України №87 від 31.03.99.
3. Методика проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану неплатоспроможних підприємств та організацій. - Затверджено наказом Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 27 червня 1997 р. № 81.
4. Антикризове фінансове управління підприємством: Навч. посібник / С.Я. Салига, Є.І. Ляшенко, Н.В. Дацій.– К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 203 с.
5. Чумаченко М.Г. Фінансовий аналіз: Навчальний посібник. – Херсон.: ОЛДІ- плюс, 2006. – 460 с.
6. Швиданенко Г.О. Економіка підприємства: Підручник. — К.: КНЕУ, 2009. — 816 с.
7. Шершньова Л.М. Економічна діагностика.. – Навч. посібник К.:КНЕУ, 2006. – 215с.
8. Котелевская Н. Экономическая диагностика предприятия, ООО Центр «Консульт». – К.: 2007. – 91с.
9. Економіка підприємства: Навч. посіб. / А.В. Шегда, Т.М. Литвиненко, М.П. Нахаба та ін.; За ред. А.В. Шегди. – К.: Знання-Прес, 2002. – 335 с.
10. Зімін Н.Е. Аналіз та діагностика економічного стаєу : Навч. посібник . – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 240 с.
11. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економічна діагностика: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Центр навчальної літератури, 2007. – 307с.

12. Івахненко В. М. Курс економічного аналізу: Навч.-метод. посібник для самот. вивч. дисц. – К.: КНЕУ, 2000. – 263 с.
13. Ізмайлова К.В. Фінансовий аналіз: Навч. посібник. – К.: МАУП, 2000.- 145 с.
14. Економічна діагностика: Навчальний посібник/ За заг. Редакцією Т.Ф. Косянчук – Львів: Новий Світ – 2000, 2007. – 452с.
15. Воронкова В.Г.Планування та прогнозування в умовах ринку. – К.:Професіонал, 2006. – 607 с.
16. Діагностика стану підприємства: теорія і практика: Монографія / За заг. ред. проф. А.Е. Воронкової. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2006. – 448с.
17. Коробов М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств. - К.: Знання, 2008. - 347 с.
18. Оцінка, аналіз, планування фінансового стану підприємства / За ред. Чупіса А.В. – Суми: „Довкілля”, 2011. – 404 с.
19. Загорна Т.О. Економічна діагностика. Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2017 – 400с.
20. Савицкая Г. В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия. -, 2001. – 336 с.
21. Семенов Г.А., Панкова М.О., Семенов А.Г. Економіка підприємства: Навчальний посібник. - К.: Центр навчальної літератури, 2006. - 328 с.
22. Семенов Г.А., Станчевский В.К. Учебное пособие по финансово-экономическим решениям для студентов ЗГИА. – Запорожье: Издательство ЗГИА, 2015. – 172 с.
23. Ткаченко А.М., Семенов Г.А. Организация управления активами предприятия и их источниками. Монография. – Запорожье: Издательство ЗГИА, 2005. – 346 с.
24. Шиян О.П. Фінансовий аналіз: Навч. посібник. – К.: А.С.К., 2016. – 229 с.
25. Цал-Цалко Ю.Є. Фінансова звітність підприємства та її аналіз: Навч. посібник. – К.: ЦУЛ, 2012. – 360 с.

26. Череп А.В. Економічний аналіз: Навч. посібник. – К.: Кондор, 2012. – 159 с.
27. Белова А. С. Метод аналізу балансу підприємства // Держава та регіони. – 2006. - № 5. – С. 450.
28. Котляр М.Л. Аналіз фінансового стану підприємства // Фінанси України. – 2014. - № 5. – С. 99.
29. Васина А.Н. Принципиальный подход к определению причин ухудшения экономического состояния предприятия и рычагов его оптимизации // www.altrc.ru.
30. Пареная С.А. Экспресс оценка вероятности банкротства предприятия // www.optim.ru.
31. Система розкриття інформації на фондовому ринку України: Відкрите акціонерне товариство "Запорізький хлібокомбінат № 1" // www.smida.gov.ua.
32. Мелихов А. А. Краткий конспект лекций по учебной дисциплине «Экономическая диагностика» // www.twirpx.com
33. Форма 1 «Баланс» «Хлібозавод № 1».
34. Форма 2 «Звіт про фінансові результати» «Хлібозавод № 1».
35. Форма № 5 «Примітки до річної звітності» «Хлібозавод № 1».
36. Строительные нормы. СНиП 2.04.05-91. Отопление, вентиляция и кондиционирование. –К.: Знание, 2006. – 90с: ил.